

รายงานการวิจัย

การละเมิดจริยธรรมของเว็บไซต์ข่าว :

กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง

(The violation of media ethics in online news:

The case of new reports on celebrities)

โดย

ณัฏฐา หน่อทอง

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีงบประมาณ 2559

หัวข้อวิจัย	การละเมิดจริยธรรมของเว็บไซต์ข่าว : กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง (The violation of media ethics in online news: The case of new reports on celebrities)
ชื่อผู้วิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐฐา หน่อทอง
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปี	2559

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนของเว็บไซต์ข่าว 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพของสื่อมวลชน และ 3) ศึกษาแนวทางกำกับดูแลจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนในบริบทสังคมการสื่อสารสมัยใหม่ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเลือกเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์ และ ข่าว ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์ เป็นกรณีศึกษา

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ ข่าว ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์ ของเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์เมื่อวิเคราะห์ตามกรอบข้อบังคับจริยธรรมแห่งวิชาชีพพบว่าการนำเสนอไม่เป็นไปตามข้อบังคับหลักจริยธรรมวิชาชีพในบางข้อ ได้แก่ ความถูกต้องและข้อเท็จจริง ประโยชน์สาธารณะ การเคารพสิทธิส่วนบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การแยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น และการได้มาซึ่งข้อมูลโดยไม่ละเมิด

2. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการละเมิดจริยธรรมของสื่อมวลชนกรณีนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ระบบทุน สภาพการแข่งขันของสื่อ การเกิดขึ้นของเว็บไซต์ข่าวอิสระ และระบบการพึ่งพาในลักษณะนำพึ่งเรือเสือพึ่งป่าระหว่างสื่อกับแหล่งข่าว

3. แนวทางกำกับดูแลจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนในบริบทสังคมการสื่อสารสมัยใหม่ ได้แก่ การปลูกจิตสำนึกของผู้ประกอบการวิชาชีพตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และองค์กรสื่อ การมีใบอนุญาตประกอบการวิชาชีพ การตั้งคณะกรรมการจริยธรรมกำกับดูแลกันภายในองค์กร การมีองค์กรวิชาชีพที่เข้มแข็งและมีบทบาทอย่างแท้จริง และการกำกับดูแลร่วมกัน

Abstract

The study aimed to 1) investigate the ethical violation through online news reporting, 2) explore factors contributing to the ethical violation, and 3) investigate the guidelines for the code of ethics in media in the era of new media technologies. I chose to focus on the news reports on the passing of the famous Thai actor, Tridsadee Sahawong on Thairath online newspapers. The data was collected from in-depth interview and documentary research method, and was analyzed using content analysis.

The study revealed the findings as followed:

1. The news reports on the passing of Tridsadee Sahawong on Thairath online newspapers was considered inappropriate and not complying with some themes of the code of ethics in media. These themes include the accuracy and standards for factual reporting, the obligation to serve public interest, the respect for privacy and human rights, the differentiation between advocacy and news reporting, and the recognition of newsgathering and reporting information that may cause harm or discomfort.

2. The crucial factors that contributed to the violation of media ethics regarding the news reports on celebrities involved the issues of media ownership, media business competition, the emergence of independent online news sources, and the interdependence between media and news sources.

3. The approaches to media regulation in a new media era involved 1. ethical awareness raising among media practitioners which can start at the earliest stage of life, i.e. at home, at school and once entering the media business, 2. professional entry requirements such as license or permit before working in the media, 3. appointment of the Board of media ethics committee to facilitate an effective self-regulation within the media.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การละเมิดจริยธรรมของเว็บไซต์ข่าว : กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยดังกล่าว อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิชาการนิเทศศาสตร์ อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนปัญหาและหาแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของผู้ที่ทำหน้าที่สื่อและองค์กรวิชาชีพสื่อต่อไป

เนื้อหาที่ปรากฏในงานวิจัยชิ้นนี้ อาจมีการยกตัวอย่างภาพข่าวหรือข้อความที่ไม่เหมาะสมจากสื่อ ตลอดจนการแสดงความคิดเห็นของนักวิชาการ นักวิชาชีพ ทั้งจากการสัมภาษณ์และการรวบรวมจากเอกสาร มานำเสนอ เหตุผลใช้ประกอบการในการศึกษาวิจัยเท่านั้น มิได้มีเจตนาจะกระทำผิดกฎหมาย เผยแพร่ซ้ำ หรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคลผู้ใด

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ด้วยความยินดียิ่ง

ณัฐฐา หน่อทอง

ผู้วิจัย

29 พฤศจิกายน 2559

สารบัญ

บทคัดย่อ	(ก)
กิตติกรรมประกาศ	(ค)
สารบัญ	(ง)
สารบัญตาราง	(ฉ)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ข้อสันนิษฐานการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวผ่านเว็บไซต์ข่าว	6
แนวคิดเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียง	7
จริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน	8
ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์	11
แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	21
วิธีการศึกษา	21
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	21
เครื่องมือในการวิจัย	22
การเก็บรวบรวมข้อมูล	23
การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล	23

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 ผลการวิจัย	24
1. จำนวนเนื้อหาที่ปรากฏบนเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์	24
2. เนื้อหาที่ปรากฏบนเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์	43
3. จริยธรรมในการนำเสนอ กรณี “ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์”	24
4. ความคิดเห็นที่มีต่อการนำเสนอข่าว “ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์”	51
5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพของสื่อ	55
6. แนวทางการกำกับดูแลจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนในบริบทสังคม การสื่อสารสมัยใหม่	62
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	77
สรุปผลการวิจัย	77
ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	85
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	86
ภาคผนวก ข ลิงก์ (Link) ข่าว ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์ จากเว็บไซต์ข่าวไทยรัฐออนไลน์	87

สารบัญตาราง

ตารางที่

4.1	แสดงประเภทเนื้อหา กรณี “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์”
ที่ปรากฏบนเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์	28
4.2	สรุปการนำเสนอเนื้อหา กรณี “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์” ที่ไม่เป็นไปตามข้อบังคับ
ว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559	49

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

จริยธรรมในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน เป็นปัญหาที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมมาเป็นระยะเวลายาวนานนับตั้งแต่มีสื่อมวลชนเกิดขึ้น แม้ว่าผู้ประกอบการสื่อจะมีข้อบังคับขององค์กรในการควบคุมตัวเองหรือที่เรียกว่าเซ็นเซอร์ตัวเอง (Self-censorship) หรือบรรดาผู้ประกอบการวิชาชีพด้วยกันเองจะรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรวิชาชีพเพื่อควบคุมและกำกับดูแลตนเอง (Self-regulation) โดยออกข้อบังคับหรือธรรมนูญสำหรับเป็นแนวปฏิบัติในการทำหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย หรือแม้แต่แนวทางในการกำกับดูแลร่วมกัน (Co-regulation) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ฝ่ายกำกับดูแลสื่อ นักวิชาการ นักวิชาชีพ และภาคประชาสังคมพยายามจะเกิดขึ้นเพื่อกำกับดูแลการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย แต่ปัญหาในการละเมิดจริยธรรมในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนก็มิได้ลดลงแต่ประการใด กลับทวีมากยิ่งขึ้นในยุคบริบทสังคมการสื่อสารสมัยใหม่ดังเช่นปัจจุบัน ที่กระแสสื่อสังคมออนไลน์ หรือโซเชียลมีเดีย (Social Media) กำลังได้รับความนิยม และในบริบทการสื่อสารที่ผู้รับสารกลับกลายเป็นผู้ส่งสารเสียเอง

การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ สิทธิการรับรู้ (ประชาชน) สิทธิในการแสวงหาข่าวสาร (สื่อมวลชน) และสิทธิส่วนบุคคล (ผู้เป็นเจ้าของข้อมูล) โดยในแง่ของประชาชนซึ่งอยากรู้เหตุการณ์หรือความเป็นไปของผู้ตกเป็นข่าว ขณะที่สื่อมวลชนมีหน้าที่ต้องแสวงหาข้อมูลเพื่อนำเสนอข่าวให้ประชาชนได้รับทราบข้อเท็จจริงหรือตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของประชาชน ดังนั้น ทั้งประชาชนและสื่อมวลชนก็ต้องคำนึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลหรือผู้ตกเป็นข่าว ในขณะเดียวกันทางออกประการหนึ่งในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับบุคคลคือการหาจุดสมดุลในการนำเสนอข้อมูลส่วนบุคคล นั่นคือคำว่า “ประโยชน์สาธารณะ” (Public Interest) กล่าวคือ หากเรื่องส่วนตัวนั้นเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนอย่างแท้จริง เช่น การที่สื่อมวลชนช้อนกล้องหรือแอบบันทึกเสียงผู้ตกเป็นข่าวหรือแหล่งข่าวในกรณีการทำข่าวเชิงสืบสวน (Investigative Reporting) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาตีแผ่ต่อสังคม เป็นต้น

การนำเสนอข่าวของบุคคลที่มีชื่อเสียง (Celebrities) และบุคคลสาธารณะ (Public Figure) ของสื่อมวลชน ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายในเรื่องความเป็นส่วนตัวน้อยกว่าบุคคลทั่วไป เพราะเป็นบุคคลที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชนทั่วไป ซึ่งถือได้ว่าบุคคลเหล่านี้ได้ละสิทธิที่จะดำเนินชีวิตโดยปราศจากการจับตามองของสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง เช่น ดารา นักแสดง นักร้อง ศิลปิน ฯลฯ บุคคลในแวดวงการเมือง ตลอดจนบุคคลที่มีชื่อเสียงในแวดวงอาชีพอื่น ๆ เช่น นักกีฬา นักธุรกิจ เป็นต้น ถึงแม้จะมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครอง

และมีบทลงโทษทางกฎหมาย (Legal Sanction) ในกรณีการนำเสนอข่าวที่เป็นหมิ่นประมาท ดูหมิ่น ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หรือการกระทำผิดกฎหมายของสื่อมวลชนต่อผู้ตกเป็นเหยื่อข่าวก็ตาม แต่ในแง่ของจริยธรรมในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน ซึ่งไม่มีบทลงโทษใด ๆ นอกจากการถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมเพียงระยะเวลาหนึ่ง แล้วก็เงียบหายไป หรือในบางกรณีอาจมีการลงโทษทางสังคม (Social Sanction) อยู่บ้าง แต่ก็จะมีปรากฏให้เห็นไม่มากนักโดยเฉพาะในประเทศไทยที่ประชาชนในฐานะผู้รับสาร และองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคยังไม่เข้มแข็งพอ

ในรอบปี 2558 - 2559 ที่ผ่านมา ต้องยอมรับว่ามีการนำเสนอข่าวใหญ่ที่เป็นทั้งการกระทำผิดกฎหมายและการละเมิดหลักจริยธรรมของสื่อมวลชนหลายเหตุการณ์ โดยเฉพาะการนำเสนอข่าวของบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงในลักษณะการละเมิดผ่านสื่อทุกชนิด โดยเฉพาะสื่อออนไลน์หรือสื่อสังคมต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) อินสตาแกรม (Instragam) ยูทูบ (Youtube) ไลน์ (Line) เว็บไซต์ข่าว (News Website) เช่น ข่าวการหมิ่นประมาทและละเมิดสิทธิส่วนบุคคลกรณี ตี้ก - บงกช เบญจรงค์กุล ข่าวการละเมิดสิทธิผู้ป่วยกรณีแดงโม - โดโน่ ข่าวอาการป่วยของ ปอ - ทฤษฎี สหวงษ์ ฯลฯ เป็นต้น ถึงแม้สื่อมวลชนจะทราบดีว่ามีการนำเสนอข่าวในลักษณะที่เป็นการละเมิดจริยธรรมของผู้ตกเป็นข่าวก็ตาม แต่ปรากฏการณ์ในการนำเสนอข่าวลักษณะนี้ก็มีปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเว็บไซต์ข่าวมีเป็นจำนวนมาก ทั้งเว็บไซต์ข่าวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน เว็บไซต์ข่าวทั่วไปทั้งในนามองค์กรและส่วนตัว ตลอดจนประชาชนทั่วไปในฐานะปัจเจกบุคคลต่างก็มีช่องทางหลากหลายรูปแบบในการนำเสนอข้อมูลเป็นของตนเองโดยเฉพาะผ่านทางสื่อสังคม จึงทำให้ปัญหาเรื่องจริยธรรมในการนำเสนอข่าวหรือข้อมูลต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์ข่าวหรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

ในฐานะนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และผู้สอนวิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการเสนอข่าวของสื่อมวลชนในลักษณะการกระทำที่ละเมิดจริยธรรม โดยเฉพาะการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียงผ่านออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียของสื่อมวลชนหรือที่เรียกว่า “เว็บไซต์ข่าว” เนื่องจากผู้วิจัยมีความคิดเห็นและความเชื่อว่าการนำเสนอข่าวในลักษณะที่ละเมิดหลักจริยธรรมของสื่อมวลชน จะส่งผลกระทบต่อให้เกิดการผลิตซ้ำเนื้อหาที่ละเมิดจริยธรรมโดยประชาชนผู้ใช้โซเชียลมีเดียในวงกว้างมากยิ่งขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยขาดความตระหนักในการเคารพสิทธิส่วนบุคคล ขณะเดียวกันการนำเสนอข้อมูลในส่วนของประชาชนเองก็มีส่วนทำให้เกิดการผลิตซ้ำในสื่อมวลชนได้เช่นเดียวกัน เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเว็บไซต์ข่าวไทยรัฐออนไลน์ (www.thairath.co.th) เนื่องจากเป็นเว็บไซต์ข่าวของสื่อมวลชนอาชีพที่มีพื้นฐานมาจากการทำสื่อหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเพื่อเรียกร้องให้มีการกำกับดูแลกันเองในรูปองค์กรวิชาชีพจนประสบความสำเร็จ มีบุคลากรเข้าไปเป็นคณะกรรมการบริหารองค์กรวิชาชีพ มีส่วนร่วมในการกำหนดข้อบังคับจริยธรรมของสื่อ และมีส่วนร่วมขับเคลื่อนในการปฏิรูปสื่อทุกสมัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนของเว็บไซต์ข่าว กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวที่เป็นการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพของสื่อมวลชน กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง
3. เพื่อศึกษาแนวทางกำกับดูแลจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนในบริบทสังคมการสื่อสารสมัยใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

- 1) วิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาข่าวของบุคคลที่มีชื่อเสียง กรณีข่าว “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์” ของเว็บไซต์ข่าวไทยรัฐออนไลน์ (www.thairath.co.th) โดยใช้ “ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559” และ “แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ.2553” เป็นกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหาที่เป็นการละเมิดจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน
- 2) การสังเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักวิชาการ นักวิชาชีพ องค์กรสื่อ และผู้บริโภค เกี่ยวกับจริยธรรมของสื่อในการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอาการป่วยและการเสียชีวิต กรณีข่าว “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์” ของสื่อสังคมออนไลน์
- 3) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน และนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นการละเมิดจริยธรรมของสื่อมวลชนกรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง และศึกษาถึงความตระหนักในหลักจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนในบริบทสังคมการสื่อสารสมัยใหม่

ขอบเขตระยะเวลา

ช่วงเวลาที่ใช้วิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาข่าวของบุคคลผู้มีชื่อเสียง กรณีข่าว “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์” คือ ตั้งแต่วันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 – 31 มกราคม 2559

กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์

บุคคลที่มีชื่อเสียง (Celebrity) หมายถึงบุคคลที่เป็นที่รู้จักของสาธารณชน อันเกิดจากการที่เขาประสบความสำเร็จในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในสาขาอาชีพต่าง ๆ เช่น บุคคลในวงการบันเทิง การเมือง กีฬา ธุรกิจ ฯลฯ เป็นต้น โดยในงานวิจัยนี้หมายรวมถึง “บุคคลสาธารณะ” (Public Figures)”

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) หมายถึงช่องทางการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้ใช้สามารถสื่อสารเนื้อหา อาทิ twitter.com, facebook.com, youtube.com, weblog ต่าง ๆ

เว็บไซต์ข่าว หมายถึงเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์ (www.thairath.co.th) ซึ่งเป็นเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีเป้าหมายหลักเพื่อนำเสนอข่าวผ่านทางออนไลน์

การละเมิดจริยธรรม หมายถึงการนำเสนอข่าวของเว็บไซต์ข่าวที่เป็นการฝ่าฝืน “แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน” ขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2553

สื่อมวลชนอาชีพ หมายถึงองค์กรสื่อสารมวลชนที่มีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการประกอบอาชีพด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นที่รู้จักและยอมรับของสาธารณชนทั่วประเทศ โดยประกอบอาชีพภายใต้หลักกฎหมายและหลักจริยธรรมทางวิชาชีพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดจริยธรรมของเว็บไซต์ข่าว กรณีการนำเสนอข่าวของบุคคลที่มีชื่อเสียง
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอข่าวที่เป็นการละเมิดจริยธรรมของสื่อมวลชน กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง
3. ได้แนวทางกำกับดูแลจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนในบริบทสังคมการสื่อสารสมัยใหม่ ตลอดจนเป็นข้อมูลสำหรับองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนในการพัฒนาแนวทางกำกับดูแลด้านจริยธรรมสื่อมวลชน
4. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้วิทยาศาสตร์ สื่อสารมวลชน โดยเฉพาะการนำข้อมูลไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาเนื้อหาในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น วิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อมวลชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การละเมิดจริยธรรมของเว็บไซต์ข่าว : กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง ใช้แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวผ่านเว็บไซต์ข่าว
2. แนวคิดเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียง
3. จริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน
4. ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์
5. แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวผ่านเว็บไซต์ข่าว

ปัจจุบันการทำงานของสื่อมวลชนมีความเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมเทคโนโลยี และพฤติกรรมสื่อสารของมนุษย์ โดยเฉพาะความนิยมในการใช้สื่อสังคม (Social Media) ส่งผลให้การทำงานของสื่อต้องหลอมรวม (Convergence) โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ซึ่งนับวันจะมีผู้อ่านลดลง จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการนำเสนอ หรือเสริมด้วยช่องทางสื่อสารทางออนไลน์ โดยการทำให้เว็บไซต์ข่าวออนไลน์ของทุกค่ายสื่อ ซึ่งปัจจุบันได้รับความนิยมมากกว่าหนังสือพิมพ์กระดาษ เนื่องจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการเป็นผู้รับสาร (Passive Audience) กลายเป็นผู้ส่งสาร (Active Audience) และมีช่องทางสื่อสารสมัยใหม่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ช่องทางหนึ่งในการนำเสนอข่าวผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรือที่นิยมเรียกกันว่าสื่อออนไลน์ที่องค์กรสื่อมวลชนอาชีพนิยมเป็นอย่างมากโดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์ คือ การทำให้เว็บไซต์ข่าว หรือเว็บข่าว (News Site) หรือข่าวออนไลน์ (Online News)

“เว็บไซต์ข่าว” เป็นเว็บไซต์ที่สร้างขึ้นโดยองค์กรข่าวหรือสถาบันสื่อมวลชนต่าง ๆ ที่มีสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ของตนเองเป็นหลัก เช่น สถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หรือแม้กระทั่งกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ แต่องค์กรเหล่านี้ได้นำเว็บไซต์มาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่ง เพื่อนำเสนอข่าวและสาระที่เป็นการสรุปใจความสำคัญหรือรวบรวมเนื้อหาจากข่าวในรอบเดือนหรือรอบปี ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูลและติดตามข่าวสารได้ทุกที่ทุกเวลา แม้ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม (gotoknow, 2556) เป้าหมายหลักของเว็บข่าวออนไลน์คือการนำเสนอข่าวเหตุการณ์ที่ฉับไว ตอบสนองการรับรู้ของผู้รับสารยุคดิจิทัล

ดังนั้น ในการทำงานขององค์กรสื่อมวลชน ตลอดจนผู้สื่อข่าว จึงต้องมีการปรับตัวอย่างมาก ซึ่งมานะ ตรีรยาภิวัฒน์ (2557) เสนอแนะวิธีการปรับตัว ปรับทัศนคติ และวิธีการทำงานใน

การทำข่าวยุคดิจิทัลจะต้องปรับ Mind set เรื่องการทำข่าว คือต้องปรับระบบคิด ทักษะคิด วิธีการทำข่าว เนื่องจากพฤติกรรมของผู้เสพข่าวเปลี่ยนแปลงไป นักข่าวไม่ใช่ผู้กำหนดข้อมูลข่าวสาร (Gate keeper) เองเหมือนเมื่อก่อน แต่ต้องเข้าไปอยู่ในชุมชนต่าง ๆ (Gate watcher) ด้วย และการเข้าไปดูในชุมชนมิใช่เป็นในลักษณะ “สำนักข่าวถ้ำมอญ” ที่ไปหยิบข่าวมาเขียนเท่านั้น แต่ต้องมีข้อมูลเพิ่มเติม ต้องสร้างสมดุล (Balance) ข่าวได้ ไม่นั้นเรียก page view นั้นเรียก Like เพราะหากเป็นเช่นนี้ก็แตกต่างจาก “สำนักข่าวขยะ” เครดิตความน่าเชื่อถือจะลงไปเรื่อย ๆ ซึ่งมีความสำคัญ เพราะ “สำนักข่าว” อยู่ได้ด้วย “ความน่าเชื่อถือ” ต้องหลอมรวม (Convergence) กับผู้บริโภคสื่อ โดยเฉพาะผู้บริโภคสื่อกลุ่มเป้าหมาย ต้องสร้างความรู้สึกร่วมกัน (Engagement) กับผู้บริโภคข่าว ผ่านการใช้ Social media หรือสร้างแพลตฟอร์ม (Platform) ใหม่มารองรับ หัวใจสำคัญของ Social Media คือ การมีส่วนร่วม (Collaborative) ของผู้ใช้สื่อ ต้องสร้างการมีส่วนร่วม ไม่ได้หมายถึงเพียงการ Like การ Share เท่านั้น แต่มีส่วนร่วมในการคิดประเด็นข่าว หาแหล่งข่าว หรือสร้างแพลตฟอร์มขึ้นมาใหม่ เช่นในหลายประเทศทำ Crowdsourcing โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับข่าว เช่น ให้ผู้บริโภคส่งข้อมูล ปักหมุด หากยังไม่ตรวจสอบก็ให้กำหนดสี ที่ให้ความหมายแยก ระหว่างข้อมูลที่ตรวจสอบแล้วหรือยังไม่ตรวจสอบ เช่น ให้ชาวบ้านร่วมแจ้งบ่อนในพื้นที่

การนำเสนอผ่านเว็บไซต์ข่าวออนไลน์ซึ่งเน้นความรวดเร็วทันเหตุการณ์ ตลอดจนตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นโดยเฉพาะประเด็นที่กำลังเป็นกระแสสังคม นำมาซึ่งขาดการกลั่นกรองข้อมูล ทั้งการเขียนผิดหลักภาษา ผิดข้อเท็จจริง ละเมิดลิขสิทธิ์ ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทำผิดกฎหมาย และที่กลายเป็นปัญหาสำคัญคือขาดความตระหนักในหลักจริยธรรมวิชาชีพ

แนวคิดเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียง

บุคคลที่มีชื่อเสียง (Celebrity) หมายถึง บุคคลที่เป็นที่รู้จักของสาธารณชน อันเกิดจากการที่เขาประสบความสำเร็จในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในสาขาอาชีพต่าง ๆ ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะอยู่ในวงการใดก็ตาม อาทิ วงการบันเทิง การเมือง กีฬา เป็นต้น (สิริลักษณ์ ประเสริฐศรี, 2548) บุคคลที่มีชื่อเสียงโด่งดังจากคุณสมบัติชั้นเลิศ 4 ประการ คือ ความสามารถและทักษะพิเศษ (Talents) รูปลักษณ์ภายนอก (Looks) สถานะทางการเงินและสถานะทางสังคม (Status) และภาพพจน์ส่วนบุคคล (Personal Image) ทำให้เป็นที่รู้จักของกลุ่มตลาดเป้าหมาย อาทิ นักแสดง พิธีกร นักร้อง นักกีฬา นางงาม ไฮโซ ฯลฯ (ยลวิ สิทธิชัย, 2552) บุคคลที่เป็นที่รู้จัก เพราะความมีชื่อเสียงในความสำเร็จในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความสำเร็จนั้นจะรวมถึงความสำเร็จในทุกสาขาอาชีพ เช่น การแสดงละครหรือภาพยนตร์ ดนตรี กีฬา การเมือง ธุรกิจ ศาสนา (สุมาลี สว่าง อ่างถึงโน ภัตสรนันท์ เอนกธรรมกุล, 2553)

ศรียกัญญา มงคลศิริ (2547) ให้ความหมายว่า บุคคลที่มีชื่อเสียง (Celebrity) หมายถึง บุคคลที่รู้จักเพราะเขาเหล่านั้นเป็นผู้ที่มีชื่อเสียง และการที่คนๆ หนึ่งจะมีชื่อเสียงได้นั้น เขาเหล่านั้น

จะต้องเป็น บุคคลที่ประสบความสำเร็จในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือไม่ก็ต้องเป็นทายาทของบุคคลที่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ บุคคลที่มีชื่อเสียงจะต้องมีตัวตนและมีชีวิตในลักษณะที่ประชาชนจับต้องได้ (Tangible)

นอกจากนี้ คำว่า “บุคคลที่มีชื่อเสียง” มีความหมายใกล้เคียงกับ คำว่า “บุคคลสาธารณะ (Public Figures)” ซึ่ง Shirley ให้ความหมายว่า หมายถึงบุคคลที่มีหน้าที่การงานหรือมีอาชีพที่สำคัญ เป็นคนดัง มีชื่อเสียงหรือบุคคลที่ประสบความสำเร็จจนทำให้สาธารณชนเกิดความสนใจ ส่วนอนุชา ทิรคานนท์ ให้ความหมายว่า บุคคลสาธารณะ หมายถึงบุคคลที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชนทั่วไป ซึ่งบุคคลประเภทนี้ถือว่าได้สละสิทธิที่จะดำเนินชีวิตโดยปราศจากการสังเกตจับตามองของสื่อมวลชนและจะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายในความเป็นส่วนตัวน้อยกว่าบุคคลทั่วไป (รัตนวดี นาควานิช, 2544)

อย่างไรก็ตาม อ้วน อารีวรรณ (2553) ได้จำแนกความแตกต่างของ “บุคคลที่มีชื่อเสียง” กับ “บุคคลสาธารณะ” ดังนี้ คำว่า “บุคคลสาธารณะ” หรือ Public Figures หมายถึง บุคคลที่มีงานหรือตำแหน่งที่มีความเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ หรือ Public Interest หรือบุคคลที่เสนอตัวในตำแหน่งหรือสถานะที่ต้องได้รับความไว้วางใจจากสาธารณะ หรือ Public position of trust เช่น นักการเมือง ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เป็นต้น หากอธิบายคำว่า “บุคคลสาธารณะ” เช่นนี้ กลุ่มดารา นักร้อง นักแสดง ย่อมไม่ใช่บุคคลสาธารณะอย่างที่เรารู้จักกัน แต่ความจริง กลุ่มดารา นักร้อง นักแสดง นักกีฬาชื่อดัง หรือผู้ที่ตกเป็นข่าวอยู่บ่อยครั้ง ย่อมต้องใช้คำว่า “บุคคลผู้มีชื่อเสียง” หรือ Celebrities นั่นเอง บุคคลผู้มีชื่อเสียง จึงหมายถึงบุคคลที่สมัครใจเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวของตนเองต่อสื่อมวลชนหรือสาธารณชน โดยมีสื่อทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมข้อมูลข่าวสารที่เขาต้องการเปิดเผยให้ประชาชนได้รับรู้ การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนเองก็ต้องคำนึงถึง “ความเป็นส่วนตัว” หรือ Privacy ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว แม้ว่าเขาจะเป็น “บุคคลสาธารณะ” หรือ “บุคคลผู้มีชื่อเสียง” ก็ตาม

ในงานวิจัยนี้ คำว่า “บุคคลที่มีชื่อเสียง” หมายความรวมถึง “บุคคลสาธารณะ” เข้าไว้ด้วย โดยมีขอบเขตครอบคลุมถึงบุคคลที่เป็นที่รู้จักของสาธารณชน อันเกิดจากการที่เขาประสบความสำเร็จในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในสาขาอาชีพต่าง ๆ เช่น บุคคลในวงการบันเทิง การเมือง กีฬา ธุรกิจ ฯลฯ เป็นต้น

จริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน

จริยธรรม (Ethics) แยกออกเป็น จริย + ธรรม ซึ่งคำว่า จริย หมายถึง ความประพฤติ หรือกิจที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมายหลายประการ เช่น คุณความดี หลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็น "จริยธรรม" จึงมีความหมายตามตัวอักษรว่า หลักแห่งความประพฤติ หรือแนวทางของการประพฤติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546 ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

สุภา ศิริमानนท์ (2530) กล่าวถึงจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ว่าเป็นจริยธรรมซึ่งเกี่ยวกับเงื่อนไขทางสังคมและเงื่อนไขทางธุรกิจ การศึกษาจริยธรรมหนังสือพิมพ์สมควรศึกษาจากสถาบันหนังสือพิมพ์

สกุลศรี ศรีสารคาม (2557) ได้สรุปความหมายของ “กรอบจริยธรรม (Codes of Ethics)” ว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้กันแพร่หลายในวงการวิชาชีพสื่อมวลชนในการเป็นกรอบแนวทางปฏิบัติ องค์กรสื่อเองก็ใช้กรอบจริยธรรมเป็นแนวทางในการรักษามาตรฐานการปฏิบัติงานข่าวให้ตอบความต้องการของสาธารณะได้ กรอบจริยธรรมเป็นเรื่องของการให้แนวปฏิบัติเพื่อรักษามาตรฐานทางวิชาชีพ ซึ่งมักจะเป็นเพียงการบอกแนวปฏิบัติ (guidelines) ให้รู้ว่าควรทำอะไร แต่เรื่องของบทลงโทษนั้นไม่มีระบุและมักจะไม่มีการลงโทษที่ชัดเจน มีนักคิดบางคนมองว่าการไม่มีบทลงโทษหรือกระบวนการจัดการกับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกรอบทำให้กรอบไม่ทรงคุณค่าและไม่มีประโยชน์ที่จะมีกรอบ (Fitzgerald, 1995) ในขณะที่มุมมองของผู้สื่อข่าวและผู้ปฏิบัติงานข่าวกลับมองว่าพวกเขาไม่จำเป็นต้องไปดูว่ากรอบจริยธรรมระบุอะไรไว้ เช่น ถ้าจะทำข่าวเว็บไซต์ก็ไม่จำเป็นต้องไปดูกรอบปฏิบัติการรายงานข่าวเว็บไซต์แต่ใช้สัญชาตญาณ และวิจารณ์ญาณในการทำข่าวสำคัญกว่า ในขณะที่บางคนก็มองว่ากรอบแนวปฏิบัติมีประโยชน์ต่อการใช้เป็นแนวทางให้คำนึงถึงผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำ และใช้เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจปฏิบัติเมื่อมีข้อสงสัยต่อประเด็นทางจริยธรรม (Bugeja, 2008) ดังนั้น กรอบแนวปฏิบัติทางจริยธรรมควรเป็นการให้แนวทางในการปฏิบัติงานบนสื่อที่แตกต่างกันได้ รวมถึงเป็นแนวทางให้คนปฏิบัติ ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการข่าวทุกระดับ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจในกระบวนการสื่อข่าว Ward (2008) ได้อธิบายถึงจริยธรรมว่าเป็นการพิจารณาถึงความรับผิดชอบและความเที่ยงธรรมจากทฤษฎีที่มีอยู่อย่างดีที่สุด นอกจากนี้ จริยธรรมยังหมายถึงการฝึกฝนการตัดสินใจตามหลักทฤษฎีประกอบการตัดสินใจ จริยธรรมทางวารสารศาสตร์นั้นล้อมรอบไปด้วยการตัดสินใจทั้งในเชิงปฏิบัติและเชิงทฤษฎีจากนักข่าวทั้งในระหว่างการรวบรวมข่าว การผลิต และการเผยแพร่ข่าว

นับใบ ทองเปา (2553) ได้กล่าวถึงจริยธรรมในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้ ดังนี้

1. จริยธรรมด้านความถูกต้อง เที่ยงตรง หมายถึงการนำเสนอข่าวและรายงานต่าง ๆ ต้องยึดถือข้อเท็จจริง ความถูกต้อง ทั้งเนื้อหา รูปแบบ ด้วยความรอบคอบ รวมทั้งแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น และเนื้อหาข่าวกับการวิเคราะห์ตีความออกมาให้ชัดเจน
2. จริยธรรมด้านความสมดุลเป็นธรรม คือการรายงานข่าวหรือผลิตรายการอย่างรอบด้าน ซื่อตรงไม่ลำเอียงและไม่ถือพวกพ้อง
3. จริยธรรมด้านความเป็นอิสระของวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะและการไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

4. จริยธรรมด้านการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างไม่เลือกปฏิบัติ การคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวของผู้ตกเป็นข่าว และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

5. จริยธรรมด้านการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากรายการที่แสดงออกถึงความรุนแรง การกระทำอันผิดกฎหมายหรือศีลธรรม อบายมุข

6. จริยธรรมด้านการปฏิบัติต่อเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย และผู้ที่อยู่ในภาวะเศร้าโศก ต้องตระหนักถึงมนุษยธรรมและเคารพศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ตกอยู่ในภาวะทุกข์โศก ยากแค้นทรมาณ โดยนำเสนอภาพและเรื่องราวอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะภาพที่สร้างความรู้สึกสยดสยอง หดหู่ โกรธแค้น

7. จริยธรรมด้านการปกป้องและการปฏิบัติต่อแหล่งข่าวอย่างเป็นธรรม เช่น การ ปกปิดแหล่งข่าวเพื่อความปลอดภัยของแหล่งข่าวการไม่จ่ายเงินและไม่รับรางวัลหรือผลประโยชน์ตอบแทน เพื่อให้เสนอข่าว ส่วนการแอบบันทึกเทปทำได้ภายใต้เงื่อนไขข่าวแบบสืบสวนสอบสวน เพื่อเสนอสิ่งที่ประชาชนมีสิทธิรับรู้

8. จริยธรรมในการนำเสนอเนื้อหาอาชญากรรม หรือพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสาธารณะและเหตุร้ายแรงที่มีผลกระทบต่อบุคคลและสังคม หมายถึงต้องนำเสนอโดยไม่ทำให้ประชาชนตื่นตระหนกเกินกว่าเหตุไม่สร้างผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม ไม่ยั่วยุให้เกิดเกิดการเลียนแบบการประกอบอาชญากรรม รวมทั้งคำนึงถึงผู้เคราะห์ร้ายที่ตกเป็นเหยื่อโดยไม่ทำให้อับอาย หรือไม่ทำให้รู้สึกถูกล้อขำเติม ขณะที่ผู้ต้องสงสัยหรือผู้ถูกกล่าวหาที่ต้องไม่นำเสนอภาพ ภาษาที่มีลักษณะชักนำให้ผู้ตัดสินว่าผู้ต้องสงสัยคือผู้กระทำผิด

9. จริยธรรมในการนำเสนอเหตุการณ์และเนื้อหาการเมืองและนโยบายสาธารณะ ต้องทำด้วยความซื่อตรงต่อข้อเท็จจริง ไม่โอ้อวด ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด และผู้สื่อข่าวผู้นำเสนอรายการต้องระวังไม่ให้ตกเป็นเครื่องมือของนักการเมือง

10. จริยธรรมในการนำเสนอเหตุการณ์ความขัดแย้ง (ต้องนำเสนอให้เห็นทางออก มีความคิดเห็นหลากหลายครบถ้วน ไม่ลำเอียง) การชุมนุม การประท้วง การจลาจลการปะทะ การปราบปรามที่รุนแรง การก่อการร้าย (ต้องไม่ปรุงแต่งน้ำเสียง – อารมณ์ ไม่มีอคติไม่ปิดบังสภาพความโหดร้ายทารุณที่เกิดขึ้น แต่ต้องเคารพสิทธิมนุษยชน)

11. จริยธรรมในการรายงานเหตุภัยอันตราย อุบัติเหตุขนาดใหญ่ ภัยธรรมชาติภาวะ ฉุกเฉิน ต้องให้ความสำคัญกับแหล่งที่มาความถูกต้องของข้อมูล โดยเฉพาะตัวเลขของผู้บาดเจ็บ ผู้เสียชีวิต และความเสียหาย

12. จริยธรรมในการปฏิบัติงานเมื่อเกิดเหตุการณ์ข่มขู่คุกคาม การจับตัวประการ การลักพาตัว การจี้เครื่องบินหรือพาหนะอื่น การเผยแพร่ออกอากาศคำเตือนคำข่มขู่ต้องผ่านการหารือเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือหน่วยงานความมั่นคง และระวังไม่ให้กลายเป็นเครื่องมือหรือช่องทางสื่อสารของผู้ก่อเหตุ

ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์

ในปี 2559 สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติได้ปรับปรุงข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ซึ่งใช้มาตั้งแต่ปี 2541 เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงบริบทของสื่อหนังสือพิมพ์ซึ่งนำเสนอเนื้อหาผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น โดยข้อบังคับจริยธรรมนี้บังคับใช้กับหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอในรูปแบบกระดาษและนำเสนอในรูปแบบดิจิทัล

ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559

โดยที่เจ้าของ ผู้ประกอบการ บรรณาธิการ และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ทั้งหลายพร้อมใจกันสถาปนาสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติให้เป็นองค์กรทำหน้าที่กำกับดูแลตนเองในวิชาชีพหนังสือพิมพ์อย่างเป็นอิสระ เพื่อนำเสนอข่าวสารด้วยความรับผิดชอบบนพื้นฐานของจริยธรรม และสนับสนุนการใช้สื่อหนังสือพิมพ์เพื่อการรับรู้ข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติจึงออกข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2541 มาบังคับใช้ แต่เนื่องจากประกาศใช้มานาน ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คณะกรรมการจึงมีมติให้ยกเลิกข้อบังคับดังกล่าว และให้ใช้ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2559 ดังต่อไปนี้แทน

หมวด 1 หมวดทั่วไป

ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2559

ข้อ 2 ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในข้อบังคับนี้

‘ข่าว’ หมายถึง เนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ปัจจุบัน ประกอบด้วย พาดหัวข่าว ความนำ เนื้อข่าว

‘ภาพข่าว’ หมายถึง ภาพเหตุการณ์หรือภาพบุคคลที่สื่อสารเรื่องราว โดยมีหรือไม่มีคำบรรยายภาพรวมทั้งภาพอื่นใดที่นำลงในหนังสือพิมพ์

‘การแสดงความคิดเห็น’ หมายถึง บทบรรณาธิการ คอลัมน์ บทความ การ์ตูน หรือรูปแบบอื่นใดอันเป็นการตีพิมพ์ วิพากษ์วิจารณ์ หรือข้อเสนอแนะ

‘เนื้อหาทั่วไป’ หมายถึง สารคดี สารคดีเชิงข่าวหรือรายงาน หรือสื่อบทวิเคราะห์ หรือข้อเขียนอื่นใดที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์

‘หนังสือพิมพ์’ หมายถึง หนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 ข้อ 3 ซึ่งรวมถึงสื่อดิจิทัลของหนังสือพิมพ์นั้น ๆ ด้วย

‘ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์’ หมายถึงผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 ข้อ 3 ซึ่งรวมถึงผู้ประกอบวิชาชีพสื่อดิจิทัลของหนังสือพิมพ์นั้น ๆ ด้วย

ข้อ 4 หนังสือพิมพ์และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต้องไม่ประพฤติปฏิบัติกรใด ๆ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติแห่งวิชาชีพ

หมวด 2 หลักจริยธรรมทั่วไป

ความถูกต้องและข้อเท็จจริง

ข้อ 5 หนังสือพิมพ์ต้องตรวจสอบและไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าวจนคลาดเคลื่อนหรือเกินจากข้อเท็จจริง

ข้อ 6 หนังสือพิมพ์ต้องละเว้นการเสนอข่าวด้วยความลำเอียงหรืออคติเป็นเหตุให้ข่าวนั้นบิดเบือนอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลในข่าวและความเข้าใจผิดในสังคม

ข้อ 7 หนังสือพิมพ์ต้องไม่พาดหัวข่าวและความนำเกินไปจากข้อเท็จจริงในข่าว และต้องสะท้อนใจความสำคัญหรือเนื้อหาหลักของข่าว

ประโยชน์สาธารณะ

ข้อ 8 หนังสือพิมพ์ต้องนำเสนอข่าวภาพข่าว ความเห็น และเนื้อหาทั่วไป ด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือหมู่คณะ

ข้อ 9 หนังสือพิมพ์พึงเสนอข่าว ภาพข่าว ความเห็น และเนื้อหาทั่วไป โดยตระหนักถึงความสำคัญและอรรถประโยชน์ของข่าวต่อสาธารณะ และไม่เสนอข่าวในทำนองชวนเชื่อหรือเร้าอารมณ์ให้คนสนใจในเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

ความสมดุลและเป็นธรรม

ข้อ 10 หนังสือพิมพ์ต้องแสดงความพยายามในการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

ข้อ 11 หนังสือพิมพ์ต้องเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่ถูกกล่าวหาแสดงข้อเท็จจริงเมื่อข่าวที่นำเสนอมีการพาดพิงอันอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือองค์กร หรือได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการให้ความเป็นธรรมแล้ว

ข้อ 12 หนังสือพิมพ์ต้องให้ความเที่ยงธรรมเมื่อบุคคลหรือองค์กรที่ถูกพาดพิงเห็นว่าการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์นั้น ไม่ถูกต้องหรือผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริง

การเคารพสิทธิส่วนบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ข้อ 13 หนังสือพิมพ์ต้องเสนอข่าวโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรี ผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์หรือโศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก สตรี ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีอัตลักษณ์แตกต่างในสังคม

ข้อ 14 หนังสือพิมพ์ต้องไม่เสนอภาพข่าวที่อุจาด ลามกอนาจาร หรือน่าหวาดเสียวโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชนอย่างถาวร

ข้อ 15 หนังสือพิมพ์พึงละเว้นการล່วงละเมียดสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่กรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ข้อ 16 หนังสือพิมพ์พึงระมัดระวังการเสนอข่าวภาพข่าว ความเห็น หรือเนื้อหาทั่วไป ต่อสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งหรือมีความรุนแรง อันจะเป็นการสร้างหรือเพิ่มความหวาดระแวงที่มีอยู่แล้วในชุมชนหรือสังคม

ข้อ 17 หนังสือพิมพ์พึงระมัดระวังการเสนอข่าวภาพข่าว ความเห็น หรือเนื้อหาทั่วไป อันเป็นการไม่เคารพต่อเชื้อชาติ ศาสนา และชาติพันธุ์

ข้อ 18 หนังสือพิมพ์พึงหลีกเลี่ยงการใช้คำที่ไม่สุภาพ หรือภาษาที่สื่อความหมายเชิงเหยียดหยาม หรืออยู่ในข่ายประทุษวาจา หรือแสดงนัยเชิงลบ

หมวด 3 หลักกระบวนการทำงาน

การปกปิดและเคารพแหล่งข่าว

ข้อ 19 หนังสือพิมพ์ต้องไม่เสนอข่าวโดยเลื่อนลอยปราศจากแหล่งที่มา พึงระบุชื่อบุคคลที่ให้สัมภาษณ์หรือให้ข่าวอย่างเปิดเผย เว้นแต่จะมีเหตุอันควรปกปิดเพื่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของแหล่งข่าว และต้องเป็นประโยชน์ต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน

ข้อ 20 หนังสือพิมพ์ต้องปกปิดชื่อและฐานะของบุคคลที่ให้ข่าวไว้เป็นความลับเมื่อได้ให้คำมั่นแก่แหล่ง ข่าวนั้นไว้ และต้องปกปิดนามปากกาหรือนามแฝงที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นไว้เป็นความลับ

ความรับผิดชอบในการแก้ข่าว

ข้อ 21 หนังสือพิมพ์ต้องแสดงความรับผิดชอบด้วยการลงพิมพ์แก้ไขข้อผิดพลาดอันเกิดจากการเสนอข่าวโดยไม่ชักช้า หากข้อผิดพลาดนั้นส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของบุคคลหรือองค์กร ให้ดำเนินการชดเชยพร้อมกันไปด้วย

การแยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น

ข้อ 22 หนังสือพิมพ์ต้องไม่สอดแทรกความคิดเห็นลงในข่าว

การละเว้นอำมสสินจ้างและประโยชน์ทับซ้อน

ข้อ 23 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต้องไม่อดอ้างหรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่เพื่อเรียกร้องสิทธิหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ไม่ชอบธรรม

ข้อ 24 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต้องละเว้นการรับอำมสสินจ้างอันมีค่าหรือผลประโยชน์ใดๆ เพื่อให้กระทำการหรือไม่กระทำการใดอันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้อง รอบด้าน

ข้อ 25 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์พึงละเว้นการรับอภิสิทธิ์หรือตำแหน่งเพื่อให้กระทำการหรือไม่ กระทำการใดอันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องรอบด้าน

การได้มาซึ่งข้อมูลโดยไม่ละเมิด

ข้อ 26 หนังสือพิมพ์ต้องบอกที่มาของข้อความที่คัดลอกมาจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ นอกเหนือจากการขออนุญาตจากแหล่งข้อมูลนั้นแล้ว

ข้อ 27 หนังสือพิมพ์พึงใช้วิธีที่สุภาพและซื่อสัตย์ในการได้มาซึ่งข่าวสาร

โฆษณาที่ไม่แอบแฝงและงมงาย

ข้อ 28 หนังสือพิมพ์ต้องแสดงให้เห็นชัดว่าข้อความที่เป็นบทความซื้อพื้นที่คือประกาศโฆษณา จะแอบแฝงเป็นการเสนอข่าวหรือความคิดเห็นมิได้

ข้อ 29 หนังสือพิมพ์พึงใช้ความระมัดระวังอย่างรอบคอบให้ประกาศโฆษณาทั้งหลายอยู่ภายในขอบเขต ของศีลธรรมและวัฒนธรรม และพึงระมัดระวังที่จะไม่เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่น่าจะเป็นภัยแก่สังคมหรือสาธารณะ

ข้อ 30 หนังสือพิมพ์พึงหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่มีเหตุให้น่าเชื่อว่าเจ้าของประกาศโฆษณานั้น เจตนาจะทำให้ผู้อ่านหลงเชื่อในสิ่งที่งมงาย

ประกาศ ณ วันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน

ในปี 2553 องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน ได้มอบหมายให้ชมรมนักข่าวสายเทคโนโลยีสารสนเทศ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เป็นผู้ประสานการยกร่างแนวปฏิบัติ โดยมีตัวแทนจากองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ ได้แก่ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สมาคมผู้ดูแลเว็บไทย ชมรมผู้ผลิตข่าวออนไลน์ ชมรมนักข่าวสายเทคโนโลยีสารสนเทศ นักวิชาการด้านนิติศาสตร์ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายและเทคโนโลยีสารสนเทศ ร่วมกันยกร่างและรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง เนื่องด้วยในสถานการณ์ปัจจุบัน สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และเว็บไซต์ข่าวสารต่าง ๆ ได้เข้าไปใช้ประโยชน์จากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ทั้งในด้านการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การนำเสนอ และการแสดงความคิดเห็น หรือการเผยแพร่การทำงานขององค์กรข่าว ซึ่งมีทั้งการใช้ประโยชน์ในระดับองค์กร ตัวบุคคล และผสมผสาน เป็นจำนวนมาก จึงควรมีแนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชนให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ โดยได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2553

แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน ดังต่อไปนี้

หมวด 1

บททั่วไป

ข้อ 1 ในแนวปฏิบัตินี้

‘สื่อสังคมออนไลน์’ (Social Media) หมายถึง ช่องทางการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้ใช้สามารถสื่อสารเนื้อหา อาทิ twitter.com, facebook.com, youtube.com, weblog ต่าง ๆ

‘องค์กรสื่อมวลชน’ หมายถึง องค์กรสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และองค์กรสมาชิกสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย

‘ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน’ หมายถึง ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภาการหนังสือแห่งชาติ พ.ศ.2540 ผู้ประกอบการวิชาชีพข่าว ผู้ปฏิบัติงานข่าววิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ตามธรรมนูญสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย พ.ศ.2552 และผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนอื่นที่ยอมรับแนวปฏิบัตินี้

หมวด 2

แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ขององค์กรสื่อมวลชน

ข้อ 2 การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ขององค์กรสื่อมวลชนในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็น พึงยึดมั่นกรอบจริยธรรมแห่งวิชาชีพสื่อมวลชนของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติและสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยอย่างเคร่งครัด

ข้อ 3 การนำเสนอข่าวโดยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ขององค์กรสื่อมวลชน ควรมีหลักในการอ้างอิงถึงองค์กรสื่อมวลชน ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อองค์กรสื่อมวลชนที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
- (2) รายละเอียด สัญลักษณ์ หรือชื่อย่อ ที่แสดงถึงองค์กรสื่อมวลชน
- (3) มาตรการทางเทคนิคที่ยืนยันถึงสถานะและความเป็นตัวตนขององค์กรสื่อมวลชน

รวมถึงการประกาศต่อสาธารณชนตามช่องทางที่องค์กรมีอยู่

ข้อ 4 การนำเสนอข้อมูลข่าวสารขององค์กรสื่อมวลชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ควรเป็นไปตามข้อบังคับจริยธรรม หลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติขององค์กรที่กำกับดูแลตามที่ระบุไว้ในหมวดหนึ่ง และต้องไม่เป็นการสร้างความเกลียดชังระหว่างคนในสังคม ไม่ยุ่งให้เกิดความรุนแรงจนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและเสียหายรุนแรงขึ้นในชาติ

ข้อ 5 องค์กรสื่อมวลชนต้องให้ความเคารพและยอมรับข้อมูล ข่าวสาร หรือภาพ ที่ผลิตโดยบุคคลอื่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การคัดลอก เลียน ข้อความใด ๆ จากสื่อสังคมออนไลน์ พึงได้รับการอนุญาตจากเจ้าของข้อความนั้น ๆ ตามแต่กรณี

กรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร หรือรายงานข่าวในฐานะสื่อมวลชน ต้องอ้างอิงถึงแหล่งที่มาของข้อความและข่าวสารนั้นโดยรับรู้ถึงสิทธิ หรือลิขสิทธิ์ขององค์กรหรือบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลดังกล่าว

หมวด 3

แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน

ข้อ 6 การนำเสนอข้อมูลข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน อาจแบ่งได้ดังนี้

(1) กรณีใช้ชื่อบัญชีผู้ใช้งาน (user account) ที่ระบุถึงต้นสังกัด ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนพึงใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติตามข้อบังคับจริยธรรมแห่งวิชาชีพสื่อมวลชนอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะความถูกต้อง (accuracy) สมดุล (balance) และการใช้ภาษาที่เหมาะสม

(2) กรณีใช้ชื่อบัญชีผู้ใช้งานที่ระบุถึงตัวตนอันอาจทำให้เข้าใจว่าเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ผู้ใช้งานพึงระมัดระวังการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นที่อาจนำไปสู่การละเมิดจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนเช่นเดียวกัน

ข้อ 7 การรายงานข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนพึงแยก ‘ข่าว’ กับ ‘ความเห็น’ ออกจากกันอย่างชัดเจน พึงระวังการย่อความที่ทำให้ข้อความนั้นบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริง และพึงระวังการเผยแพร่ข้อมูลข่าวซ้ำ

ข้อ 8 ในกรณีที่เวลาเป็นสาระสำคัญของการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร พึงตระหนักถึงมิติของเวลาในการนำเสนอข่าวนั้น ๆ ด้วย

ข้อ 9 ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนพึงตระหนักว่าพื้นที่บนสื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่สาธารณะ ไม่ใช่พื้นที่ส่วนบุคคล ซึ่งข้อมูลที่มีการรายงานจะถูกบันทึกไว้และอาจมีผลทางกฎหมายได้

ข้อ 10 ในการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การนำเสนอ และการแสดงความคิดเห็น ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนพึงระวังการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเด็กและสตรี ภาพอุจาด ลามก อนาจาร หวาดเสียว และรุนแรง

ข้อ 11 ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน พึงระมัดระวังกระบวนการหาข่าวหรือภาพจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีการตรวจสอบอย่างถี่ถ้วน รอบด้าน และควรอ้างอิงแหล่งที่มาเมื่อนำเสนอ เว้นแต่สามารถตรวจสอบและอ้างอิงจากแหล่งข่าวได้โดยตรง

การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ไม่ว่าจะการรายงานสดผ่านอุปกรณ์ปลายทางต่าง ๆ (devices) หรือการสร้างข้อความบนสื่อสังคมออนไลน์จากการประชุม ‘ปิด’ ต้องได้รับอนุญาตจากที่ประชุมก่อน

ข้อ 12 หากการนำเสนอข้อมูลข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนเกิดความผิดพลาด จนก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลหรือองค์กรอื่น ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนต้องดำเนินการแก้ไขข้อความที่มีปัญหาโดยทันที พร้อมทั้งแสดง

ถ้อยคำขอโทษต่อบุคคลหรือองค์กรที่ได้รับความเสียหาย ทั้งนี้ ต้องให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายมีโอกาสชี้แจงข้อมูลข่าวสารในด้านของตนด้วย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ “ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559” และ “แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน” เป็นกรอบในการวิเคราะห์ลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดจริยธรรมกรณีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียงของเว็บไซต์ข่าวที่ใช้เป็นกรณีศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัตนา นาควานิช (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ดารา-บุคคลสาธารณะ: เส้นบาง ๆ ระหว่าง “ข่าว” กับ “การรุกรานสิทธิ” โดยสื่อมวลชนในธุรกิจบันเทิง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาดุลพินิจของศาลในการตัดสินคดีสื่อมวลชนรุกรานสิทธิของบุคคลในแวดวงบันเทิง เพื่อศึกษาขอบเขตการรายงานข่าวของสื่อมวลชนซึ่งไม่ก่อให้เกิดปัญหาการรุกรานสิทธิของบุคคลในแวดวงบันเทิง และเพื่อเปรียบเทียบข้อแนะนำกลุ่มคนผลิตข่าวบันเทิง ผู้พิพากษา และนักวิชาการกฎหมายสื่อสารมวลชนที่มีต่อการป้องกันปัญหาสื่อมวลชนรุกรานสิทธิของบุคคลในแวดวงบันเทิง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มคนผลิตข่าวบันเทิง ผู้พิพากษา และนักวิชาการด้านกฎหมายสื่อสารมวลชน ผลการวิจัยพบว่า ดุลพินิจของผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีสื่อมวลชนรุกรานสิทธิของบุคคลในแวดวงบันเทิงเป็นประโยชน์ต่อสื่อมวลชน เพราะกฎหมายไทยยังมีประเด็กพิเศษที่คุ้มครองสิทธิของบุคคลสาธารณะ กฎหมายไทยคุ้มครองบุคคลสาธารณะเหมือนกับบุคคลธรรมดา และอัตราโทษกรณีสื่อมวลชนรุกรานสิทธิในคดีต่างๆ เป็นคดีลหุโทษทั้งทางแพ่งและอาญา และไม่มีค่าความเสียหายทางจิตใจให้ผู้เสียหาย ประกอบกับกฎหมายมีข้อยกเว้นในการรับผิดทางสื่อมวลชน ทำให้ศาลสั่งรอลงอาญาสื่อมวลชนที่กระทำผิด นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มยังมีความเห็นตรงกันว่าขอบเขตการรายงานข่าวของสื่อมวลชนไม่ก่อให้เกิดปัญหาการรุกรานสิทธิของบุคคลในแวดวงบันเทิง คือ สื่อมวลชนต้องไม่เสนอข่าวเท็จ ไม่บุกรุกที่ส่วนตัว และข้อมูลที่รายงานข่าวต้องมาจากการให้สัมภาษณ์ของบุคคลในแวดวงบันเทิงผู้ตกเป็นข่าวโดยตรง ส่วนกลุ่มผู้พิพากษาและกลุ่มนักวิชาการด้านกฎหมายสื่อสารมวลชนมีความเห็นตรงกันว่าสื่อมวลชนไม่ควรเสนอเรื่องส่วนตัวของบุคคลในแวดวงบันเทิงที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อกิจการสาธารณะ และความสนใจของผู้อ่านบางกลุ่มไม่ถือเป็นประโยชน์สาธารณะ ในขณะที่กลุ่มคนผลิตข่าวบันเทิงมีความเห็นว่าบุคคลในแวดวงบันเทิงต้องยอมรับสถานภาพการเป็นบุคคลสาธารณะและยินยอมให้นำเสนอเรื่องส่วนตัว

กมลชนก รุจิวัฒนพงศ์ (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ปาปาราซซี่ กับประเด็นจริยธรรมในการนำเสนอภาพแอบถ่ายของบุคคลผู้มีชื่อเสียงในสื่อสิ่งพิมพ์” ผลการศึกษาพบว่า 1) ข่าวภาพแอบ

ถ่ายที่พบทั้งหมด 1,536 ชิ้นข่าว โดยพบในกลุ่มนิตยสารบันเทิงมากที่สุด 2) ภาพแอบถ่ายมักนำเสนอในลักษณะภาพชุด นำเสนอในหน้าบันเทิง เนื้อหาข่าวประกอบมักเป็นเรื่องเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว และใช้ภาษาสื่อเสียดเกินจริง องค์กรประกอบคุณค่าข่าวเน้นเรื่องความเด่น ความมีชื่อเสียง เรื่องเพศและความขัดแย้ง 3) กลุ่มช่างภาพและบรรณาธิการมีทัศนคติว่า สิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะจะลดลงเมื่อพวกเขาปรากฏตัวในที่สาธารณะ สื่อจึงมีสิทธิรับรู้ และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของบุคคลนั้น ขณะที่กลุ่มนักวิชาการและนักกฎหมาย มีความเห็นตรงกันข้าม และเห็นว่าองค์กรทางวิชาชีพ โดยเฉพาะสมาคมต่าง ๆ ยังไม่มีบทบาทในการควบคุมตนเอง 4) ในกระบวนการทำงาน การตัดสินใจเชิงจริยธรรมของภาพแอบถ่ายมี 2 ระดับ คือ ระดับที่ 1 เป็นการตัดสินใจส่วนบุคคลของช่างภาพ ระดับที่ 2 เป็นการตัดสินใจของกองบรรณาธิการ 5) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเห็นว่ากระบวนการนำเสนอข่าวภาพแอบถ่ายค่อนข้างมีจริยธรรมวิชาชีพต่ำเพราะถูกควบคุมด้วยนโยบายที่เน้นผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่า

สกุลศรี ศรีสารคาม (2557) ศึกษาเรื่อง “จริยธรรมการใช้สื่อออนไลน์และสื่อสังคมในกระบวนการสื่อข่าวของสื่อไทยในยุคดิจิทัล” โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพประเภทกรณีศึกษา เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ ทัศนคติ และแนวทางการกำหนดกรอบจริยธรรม การปรับเปลี่ยนบทบาทของสื่อเพื่อรักษามาตรฐานทางวิชาชีพ ในยุคดิจิทัล โดยมีขอบเขตการศึกษาเฉพาะจริยธรรมและจรรยาบรรณในการใช้สื่อออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ข่าว และสื่อสังคม ได้แก่ ทวิตเตอร์และเฟซบุ๊ก ของ 4 องค์กรข่าว ได้แก่ เครือเนชั่น เครือผู้จัดการ ไทยรัฐ และไทยพีบีเอส ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างเดือนตุลาคม – มีนาคม 2557 ผลการศึกษาพบว่า หลักจริยธรรมที่ควรมีการทบทวนบทบาทในการปฏิบัติงานข่าวบนสื่อออนไลน์และสื่อสังคมได้แก่ประเด็นเรื่องความถูกต้อง ความเป็นกลาง การรักษาสมดุล ความโปร่งใส จุดยืนเรื่องการแสดงออกทางความคิด บทบาทในการคัดกรองข่าวสาร และการประสานสังคมไม่สร้างความขัดแย้ง นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์กรอบปฏิบัติที่มีอยู่ควบคู่ กับการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าการพัฒนากรอบจริยธรรมหรือแนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมและสื่อออนไลน์ ควรมีการกำหนดกรอบภาพกว้าง ควบคู่กับการให้คำอธิบายเชิงเทคนิคในการใช้งานเพื่อตอบโจทย์จริยธรรมภาพกว้าง เป็นคู่มือประกอบเพื่อให้ผู้ปฏิบัตินำไปปรับใช้งานได้จริง โดยการร่างกรอบจริยธรรมแนวปฏิบัติสื่อสังคมและสื่อออนไลน์ควรใช้กรอบในการพิจารณา 5 เรื่อง คือ กรอบความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม กรอบทางวิชาชีพ กรอบข้อบังคับทางกฎหมาย กรอบการใช้งานประสิทธิภาพ ของสื่อออนไลน์และสื่อสังคม กรอบเรื่องการตลาดและโมเดลทางธุรกิจขององค์กร และ ความเกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่าง องค์กรข่าว องค์กรวิชาชีพ และนักข่าวพลเมืองภาคประชาชน เพื่อสร้างมาตรฐานเดียวกันในการใช้สื่อสังคมและสื่อออนไลน์เพื่อการรายงานข่าว

พัชรภรณ์ จารุพันธ์ (2556) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหา บทบาท หน้าที่ และจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าว กรณีศึกษา บริษัท ‘ไร่ส้ม จำกัด’ วัตถุประสงค์เพื่อ

วิเคราะห์เนื้อหา บทบาท หน้าที่ และจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าว กรณีศึกษา บริษัท ไรส์สั่ม จำกัด โดยใช้หนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวันจำนวน 11 ชื่อฉบับเป็นกลุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาในส่วนของ การวิเคราะห์จริยธรรมการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ พบว่า ในปี 2550 มีการนำเสนอข่าวสารที่ขัดต่อจริยธรรม รวมทั้งหมด 4 ครั้ง โดยเป็นการขัดต่อหลักจริยธรรมในด้าน “การพาดหัวข่าวและความน่าเชื่อถือของหนังสือพิมพ์ต้องไม่เกินจากข้อเท็จจริงในข่าวและต้องสะท้อนใจความสำคัญหรือเนื้อหาหลักของข่าว” สูงสุด จำนวน 3 ครั้ง รองลงมาคือด้าน “หนังสือพิมพ์ต้องแสดงความพยายามในการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย การเสนอข่าวที่มีการพาดพิง อันอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือองค์กรใด ๆ ต้องแสดงถึงความพยายามในการเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่ถูกกล่าวหา แสดงข้อเท็จจริงด้วย นอกจากนี้ในการ แสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์ หนังสือพิมพ์ต้องให้ความเที่ยงธรรมแก่ฝ่ายที่ถูกพาดพิง เสมอ” จำนวน 1 ครั้ง และในปี 2555 พบจำนวนข่าวสารที่ขัดต่อจริยธรรมฯ รวมทั้งหมด 35 ครั้ง เป็นการขัดต่อหลักจริยธรรมในด้าน “การพาดหัวข่าวและความน่าเชื่อถือของหนังสือพิมพ์ต้องไม่เกินจากข้อเท็จจริงในข่าวและต้องสะท้อนใจความสำคัญหรือเนื้อหาหลักของข่าว” สูงสุด จำนวน 24 ครั้ง รองลงมาคือด้าน “หนังสือพิมพ์ต้องแสดงความพยายามในการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย การเสนอข่าวที่มีการพาดพิงอันอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือองค์กรใด ๆ ต้องแสดงถึงความพยายามในการเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่ถูกกล่าวหาแสดงข้อเท็จจริงด้วย นอกจากนี้ ในการแสดงความความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์ หนังสือพิมพ์ต้องให้ความเที่ยงธรรม แก่ฝ่ายที่ถูกพาดพิงเสมอ” และด้าน “หนังสือพิมพ์ต้องยึดถึงข้อเท็จจริง ความถูกต้องแม่นยำ ไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าวจนคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง”

สถาบันอิศรา มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (2554) สรุปผลการศึกษาเรื่อง “จริยธรรมการนำเสนอข่าว : สิทธิของผู้ตกเป็นข่าว” เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์สื่อมวลชน นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ นักวิชาการด้านกฎหมาย และวิเคราะห์กรณีศึกษาที่ปรากฏเป็นข่าว โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1) ต้องมีนโยบายจากภาครัฐ โดยควรมีผู้รับผิดชอบ หรือหน่วยงานที่จัดการกับแหล่งข้อมูลภาพ หรือสิ่งที่ไม่เหมาะสม ภาครัฐหรือกระทรวงวัฒนธรรม ควรเข้ามาดูแลและควบคุมสื่อที่ละเมิด

2) ข้อเสนอต่อสังคม ต้องสร้าง Public's literacy นักวิชาการและบุคคลที่อยู่ในอาชีพสื่อด้วยกันต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหา จัดทำ Public forum เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ พลังใจจากสังคมต้องเข้มแข็ง สังคมต้องเล่นงาน ต้อง Boycott ต้อง Social Sanction โดยไม่ซื้อ หรือเขียนจดหมายตักเตือน

3) ข้อเสนอแนะต่อสื่อ สื่อควรเป็นสื่อของประชาชนมากกว่าเป็นของรัฐและนายทุน นักธุรกิจ ต้องมีการควบคุมโดยสถาบัน / องค์กรวิชาชีพ / จริยธรรมสื่อ สื่อมีความรับผิดชอบต่อการนำเสนอเนื้อหา สื่อเสียสละและมีอุดมการณ์สื่อที่จะรับใช้ประชาชนมากกว่ารับใช้

นักการเมืองและนายทุน สื่อรู้จักคำว่า “จริยธรรม” “จรรยาบรรณ” และ “ศีลธรรม” อย่างแท้จริง สื่อต้องสื่อสาร “ความจริง” “ความดี” และ “ความงาม” ให้เป็น การนำเสนอดังกล่าวจะต้องไม่ขัดต่อจริยธรรมการนำเสนอข่าว ไม่นำความคิดตัวเองใส่ในข่าวเพื่อให้เกิดความขัดแย้งกับข่าวที่เกิดขึ้นจริงซึ่งสิ่งนั้นก็ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิ คนทำสื่อจะต้องมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อคำพูดที่ถ่ายทอดออกไป หากสื่อนำเสนอข่าวไม่เหมาะสม สื่อด้วยกันก็มีส่วนช่วยเตือนกัน ทุกสื่อควรมีแนวปฏิบัติที่เหมือนกัน ทำตามกฎหมายข้อบังคับของ สภาการหนังสือพิมพ์ หรือสถาบันที่สื่อด้วยตนเอง ยอมรับหรือหลักการที่ตั้งไว้ เช็กข้อมูล สืบหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ก่อนที่จะนำเสนอ หากการนำเสนอข่าวที่ผิดพลาด หรืออ้างอิงเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือการนำเสนอข่าวส่อไปในทางเอื้อประโยชน์แล้ว ทำให้ผู้อื่นเสียหาย ผู้นำเสนอข่าวควรรับผิดชอบต่อกรณีดังกล่าว

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การละเมิดจริยธรรมของเว็บไซต์ข่าว : กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. วิธีการศึกษา
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่องการละเมิดจริยธรรมของเว็บไซต์ข่าว : กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษา ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์” ที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์ข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (www.thairath.co.th) ระหว่าง
2. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการสังเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของนักวิชาการ นักวิชาชีพ องค์กรสื่อ องค์กรกำกับดูแล และผู้บริโภค เกี่ยวกับจริยธรรมของสื่อในการนำเสนอเนื้อหาบุคคลที่มีชื่อเสียง กรณี “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์” ทั้งในรูปการสัมภาษณ์ ข่าว บทสัมภาษณ์ บทความ และข้อมูลอื่น ๆ ที่ปรากฏทางสื่อสังคมออนไลน์
3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. เว็บไซต์ข่าว โดยใช้วิธีคัดเลือกเว็บไซต์ข่าวที่นำมาเป็นกรณีศึกษาแบบเจาะจง คือ เว็บไซต์ข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐหรือไทยรัฐออนไลน์ (www.thairath.co.th) เนื่องจากเป็นเว็บไซต์ข่าวหนังสือพิมพ์ประเภทประชาชนนิยม (Popular Newspaper) หรือหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ (Quantity Newspaper) ซึ่งมุ่งนำเสนอเนื้อหาข่าวสารสำหรับกลุ่มผู้อ่านทั่วไป ไทยรัฐเป็นหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายเป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทย และเว็บไซต์ข่าวไทยรัฐออนไลน์เป็นเว็บไซต์ข่าวที่ติด 1 ใน 10 ของการจัดอันดับเว็บไซต์ของประเทศไทยโดยทรูฮิต (Truhits.net) มา

อย่างต่อเนื่องทุกเดือนในปี 2558 และเป็นองค์กรสื่อมวลชนที่สังกัดสมาชิกรัฐสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน

2. บุคคลที่มีชื่อเสียง ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงเลือกข่าว “ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์” เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากสื่อมวลชนทุกแขนงนำเสนอเนื้อหาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 เป็นต้น เป็นเหตุการณ์ที่มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ถึงการนำเสนอที่เป็นการละเมิดกฎหมายและจริยธรรมมากที่สุดในรอบปี 2558 ต่อเนื่องถึงต้นปี 2559 และเป็นข่าวที่เว็บไซต์ข่าวไทยรัฐออนไลน์มีการติดตามนำเสนออย่างต่อเนื่องเช่นกัน

3. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน และกลุ่มนักวิชาการนิเทศศาสตร์ จำนวน 7 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยหลีกเลี่ยงการสัมภาษณ์นักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีชื่อเสียงระดับแนวหน้าของประเทศ เนื่องจากมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคคลเหล่านี้ปรากฏตามสื่อและเอกสารต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นต่าง ๆ จากบุคคลเหล่านี้ด้วยวิธีการศึกษาเอกสาร

รายนามนักวิชาการและผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนที่สัมภาษณ์ ได้แก่

1. รศ.ดร.สุกัญญา บุรณเดชาชัย ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายสื่อสารองค์กร มหาวิทยาลัยบูรพา และอาจารย์ประจำภาควิชานิเทศศาสตร์
2. ผศ.ดร.บุปผา บุญสมสุข หัวหน้าภาควิชาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
3. ผศ.ดร.เสกสรร สายสีสอด ประธานสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
4. นายเจริญ ถิ่นเกาะแก้ว นายกสมาคมผู้ประกอบการวิทยุท้องถิ่นไทย (วทท.) นายกสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพวิทยุท้องถิ่นไทย (วทท.)
5. นายณรงค์ สัจจะภูริภูมิ หัวหน้าข่าวหน้า 1 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์
6. นายอาทิตย์ แสงสว่าง เจ้าของหนังสือพิมพ์พิทักษ์ไทย จังหวัดพิษณุโลก
7. นางสาวณัฐพัชญา วงษ์สง่า ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ

เครื่องมือในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์การละเมิดจริยธรรม ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับบันทึกข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดจริยธรรมกรณีการนำเสนอข่าวของบุคคลที่มีชื่อเสียงของเว็บไซต์ข่าวหนังสือพิมพ์และข่าวที่ใช้เป็นกรณีศึกษา โดยนำ “ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559” และ “แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ.2553” มาใช้เป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง (Un-structured Interview) ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเลือกใช้คำถามสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่และคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการนำคู่มือวิเคราะห์การละเมิดจริยธรรมมาใช้ลงรหัสเพื่อวิเคราะห์ลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดจริยธรรมในการนำเสนอเนื้อหาของบุคคลที่มีชื่อเสียง กรณีข่าว “ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์” จากเว็บไซต์ข่าวไทยรัฐออนไลน์ ในช่วงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 – 31 มกราคม 2559

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักวิชาการ นักวิชาชีพ องค์กรสื่อ องค์กรกำกับดูแล และผู้บริโภค เกี่ยวกับจริยธรรมของสื่อในการนำเสนอข่าว “ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์” ทั้งข้อมูลที่เป็นข่าว บทความ และข้อมูลอื่น ๆ ที่ปรากฏทางสื่อสังคมออนไลน์ ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2558 - มกราคม 2559 จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาสรุปและสังเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และนำมาใช้ในการวิพากษ์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ด้วยตนเอง ผ่านช่องทางโทรศัพท์ ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ โดยทำการสัมภาษณ์หลังจากที่มีเก็บรวบรวมข้อ 1 และ ข้อ 2 เรียบร้อยแล้ว

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ ตรวจสอบความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จึงวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย และนำเสนอข้อมูลทั้งในรูปแบบตารางประกอบการอธิบาย และการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การละเมิดจริยธรรมของเว็บไซต์ข่าว : กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพสื่อสารมวลชนของเว็บไซต์ข่าว กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวที่เป็นการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพของสื่อมวลชน กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง และเพื่อศึกษาแนวทางกำกับดูแลจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนในบริบทสังคมการสื่อสารสมัยใหม่

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. จำนวนเนื้อหาที่ปรากฏบนเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์

จากการรวบรวมเนื้อหาที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์ (www.thairath.co.th) เกี่ยวกับกรณี นายทฤษฎี สหวงษ์ หรือ ปอ ขณะนอนรักษาอาการป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกที่โรงพยาบาลรามธิบดี ตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน 2558 จนกระทั่งเสียชีวิตลงในวันที่ 18 มกราคม 2559 โดยเก็บรวบรวมเนื้อหาที่นำเสนอระหว่างวันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 – 31 มกราคม 2559 พบการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ ปอ – ทฤษฎี จำนวน 31 ชิ้น มีรายละเอียด ดังนี้

ชั้นที่ 1 วันที่ 12 พฤศจิกายน 2558 อับโหลดเวลา 07.35 น.

พาดหัว ปอ-ทฤษฎีวิฤกฤติหมอระบุนุ ติดแดงก็สายพันธุ์2

ชั้นที่ 2 วันที่ 12 พฤศจิกายน 2558 อับโหลดเวลา 09.05 น.

พาดหัว อัม ปฎิเสธฤททาบล่น อีพริงๆ ให้กำล้งใจ ปอ หายป่วย

ชั้นที่ 3 วันที่ 12 พฤศจิกายน 2558 อับโหลดเวลา 10.03 น.

พาดหัว รวมพลังคนโซเซียล! แห้โพสตส์งกำล้งใจให้ “ปอ ทฤษฎี” ล้นหลาม

ชั้นที่ 4 วันที่ 14 พฤศจิกายน 2558 อับโหลดเวลา 08.30 น.

พาดหัว กำล้งใจล้นหลามจากคนรัก ปอ ใครว่าคนบ้นเทิงแล้งน้ำใจ

- ชั้นที่ 5 วันที่ 17 พฤศจิกายน 2558 อับโหลดเวลา 07.38 น.
 พาดหัว แพทย์พบเลือดออกปอด ปอ-ทฤษฎี
- ชั้นที่ 6 วันที่ 17 พฤศจิกายน 2558 อับโหลดเวลา 07.45 น.
 พาดหัว น้องมะลิ ลูกไม้ไม่ไกลต้นของ พ่อปอ
- ชั้นที่ 7 วันที่ 17 พฤศจิกายน 2558 อับโหลดเวลา 12.06 น.
 พาดหัว “ตื่นขึ้นมาได้แล้ว” ส่งไอจีดาราแห่ชะภาพคู่น้องมะลิ ให้กำลังใจ
 “ปอ ทฤษฎี”
- ชั้นที่ 8 วันที่ 19 พฤศจิกายน 2558 อับโหลดเวลา 07.40 น.
 พาดหัว ครอบครัวยิ้มออก หมอเผยปอดดีขึ้น
- ชั้นที่ 9 วันที่ 20 พฤศจิกายน 2558 อับโหลดเวลา 08.01 น.
 พาดหัว “ปอ ทฤษฎี” ป่วยหนัก!! กระแสความเชื่อทะลัก...ในยุคโลกาภิวัตน์
- ชั้นที่ 10 วันที่ 21 พฤศจิกายน 2558 อับโหลดเวลา 07.30 น.
 พาดหัว พระเอกลูกไฟล์ ไม่ใช่เรื่องใหญ่ สังคมไทยยุคใหม่ใจกว้างจะตาย
- ชั้นที่ 11 วันที่ 23 พฤศจิกายน 2558 อับโหลดเวลา 07.23 น.
 พาดหัว ตัดขา
- ชั้นที่ 12 วันที่ 25 พฤศจิกายน 2558 อับโหลดเวลา 03.51 น.
 พาดหัว ผ่าตัดลำไส้ปอ ปลอดภัย หมอเผยมีหวังมากขึ้น ปิดตัดเท้าอีกข้าง
- ชั้นที่ 13 วันที่ 29 พฤศจิกายน 2558 อับโหลดเวลา 04.46 น.
 พาดหัว สัญญาณบอก “ปอ” ส่งยิ้มได้ ร่างกายฟื้นตัว โบว์-น้องมะลิ กำลั้งใจ
 สำคัญ
- ชั้นที่ 14 วันที่ 19 ธันวาคม 2558 อับโหลดเวลา 05.47 น.
 พาดหัว ปอคงที่ใช้ภาษามือ “สื่อสาร”

ชั้นที่ 15 วันที่ 20 ธันวาคม 2558 อับโหลตเวลา 05.01 น.
พาดหัว ทีมน้องมะลิ

ชั้นที่ 16 วันที่ 20 ธันวาคม 2558 อับโหลตเวลา 05.12 น.
พาดหัว ให้กำลังใจ

ชั้นที่ 17 วันที่ 22 ธันวาคม 2558 อับโหลตเวลา 05.01 น.
พาดหัว คลื่นรบกวน 22/12/58

ชั้นที่ 18 วันที่ 18 มกราคม 2559 อับโหลตเวลา 06.15 น.
พาดหัว “พระเอก” ทั้งในและนอกจอ “ณเดชน์-ป้อ-ป้อ-ติดดิน ติดใจแฟน

ชั้นที่ 19 วันที่ 18 มกราคม 2559 อับโหลตเวลา 18.32 น.
พาดหัว ชาวบุรีรัมย์ ร่วมแสดงความเสียใจหน้าบ้านเกิด “ป้อ ทฤษฎี”

ชั้นที่ 20 วันที่ 20 มกราคม 2559 อับโหลตเวลา 05.00 น.
พาดหัว เปลี่ยนกระแสนิยมเป็นพลังควบคุมสื่อ กรณีศึกษาจากข่าว
ป้อ-ทฤษฎี

ชั้นที่ 21 วันที่ 20 มกราคม 2559 อับโหลตเวลา 05.01 น.
พาดหัว อาลัยพระเอกคนดี

ชั้นที่ 22 วันที่ 20 มกราคม 2559 อับโหลตเวลา 05.30 น.
พาดหัว น้ำพระทัย

ชั้นที่ 23 วันที่ 20 มกราคม 2559 อับโหลตเวลา 05.45 น.
พาดหัว ถึงบ้าน

ชั้นที่ 24 วันที่ 20 มกราคม 2559 อับโหลตเวลา 06.01 น.
พาดหัว สุดอาลัย

ชั้นที่ 25 วันที่ 21 มกราคม 2559 อับโหลตเวลา 06.01 น.
พาดหัว โรครื้อเลือดออก ร้ายแรงกว่าที่คิดไว้

ชั้นที่ 26 วันที่ 20 มกราคม 2559 อับโหลตเวลา 06.01 น.
พาดหัว แต่ดาราคนต์

ชั้นที่ 27 วันที่ 20 มกราคม 2559 อับโหลตเวลา 06.15 น.
พาดหัว ดาราอาลัยพระเอกหัวใจหล่อ ปอ ทฤษฎี

ชั้นที่ 28 วันที่ 22 มกราคม 2559 อับโหลตเวลา 05.00 น.
พาดหัว ไว้อาลัย คุณปอ ทฤษฎี

ชั้นที่ 29 วันที่ 22 มกราคม 2559 อับโหลตเวลา 07.01 น.
พาดหัว รำลึก “ดาวตัง” ลาโลก...ก่อนวัยอันควร!!

ชั้นที่ 30 วันที่ 25 มกราคม 2559 อับโหลตเวลา 05.01 น.
พาดหัว โป้-อุจาด-ศพ ผิดที่ใคร? “คนถ่าย” หรือ “คนแชร์”

ชั้นที่ 31 วันที่ 28 มกราคม 2559 อับโหลตเวลา 07.59 น.
พาดหัว เจ้าจูลี “ปอ” ในทะเลสาบหีบ

2. เนื้อหาที่ปรากฏบนเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์

สำหรับเนื้อหาที่นำเสนอทั้ง 31 ชิ้นผ่านทางเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์ เมื่อนำมาจำแนกประเภทเนื้อหาโดยใช้เกณฑ์ประเภทเนื้อหาตามนิยามของสภากาหนดหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ซึ่งแบ่งประเภทของเนื้อหาที่นำเสนอผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ทั้งในรูปแบบหนังสือพิมพ์กระดาษและรูปแบบสื่อดิจิทัลหรือออนไลน์ ไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. ข่าว หมายถึงเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ปัจจุบัน ประกอบด้วย พาดหัวข่าว ความนำ เนื้อข่าว
2. ภาพข่าว หมายถึงภาพเหตุการณ์หรือภาพบุคคลที่สื่อสารเรื่องราว โดยมีหรือไม่มีคำบรรยายภาพ รวมทั้งภาพอื่นใดที่นำลงในหนังสือพิมพ์
3. การแสดงความคิดเห็น หมายถึงบทบรรณาธิการ คอลัมน์ บทความ การ์ตูน หรือรูปแบบอื่นใดอันเป็นการติชม วิพากษ์วิจารณ์ หรือข้อเสนอแนะ
4. เนื้อหาทั่วไป หมายถึงสารคดี สารคดีเชิงข่าวหรือรายงานหรือสื่อบทวิเคราะห์ หรือข้อเขียนอื่นใดที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์

สำหรับประเภทของเนื้อหาที่พบจากเนื้อหาที่ปรากฏ จำนวน 31 ชิ้น จำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงประเภทเนื้อหา กรณี “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์” ที่ปรากฏบนเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์

ชั้นที่ / พาดหัว	ประเภทของเนื้อหาที่ปรากฏ				หมายเหตุ
	ข่าว	ภาพข่าว	การแสดง ความคิดเห็น	เนื้อหา ทั่วไป	
1. ปอ-ทฤษฎีวิกิถิติหมอระบุดิดแดงก็สายพันธุ์ 2	✓	✓			เป็นข่าวขนาดยาวเกี่ยวกับเชื้อไข้เลือดออกแดงก็สายพันธุ์ 2 พร้อมภาพประกอบบริเวณจุดเย็บมคนไข้
2. อ้อม ปฏิเสธถูกทาบเล่นอีพริ้งๆ ให้กำลังใจ ปอ หายป่วย	✓	✓			เป็นข่าวสั้นเน้นนำเสนอภาพขนาดใหญ่ของอ้อม 2 ภาพ
3. รวมพลังคนโซเชียล! แห่โพสต์ส่งกำลังใจให้ “ปอ ทฤษฎี” ลั่นหลาม	✓	✓			ภาพขนาดเล็กของปอ ทฤษฎี ขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ 12 ภาพ
4. กำลังใจลั่นหลามจากคนรัก ปอ ใครว่าคนบันเทิงแள்ளน้ำใจ		✓		✓	เน้นเสนอภาพขนาดใหญ่ของคนในวงการบันเทิงพร้อมตัดปะข้อความที่เขียนถึง ปอ ผ่านทางโซเชียลมีเดีย เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์

ชั้นที่ / พาดหัว	ประเภทของเนื้อหาที่ปรากฏ				หมายเหตุ
	ข่าว	ภาพข่าว	การแสดง ความคิดเห็น	เนื้อหา ทั่วไป	
5. แพทย์พบเลือดออกปอด ปอ-ทฤษฎี	✓	✓			รายงานข่าว อาการของ ปอ จำนวน 1 ย่อ หน้า ที่เหลือ เป็นการ นำเสนอ เกี่ยวกับคนใน วงการบันเทิง โดยมี ภาพประกอบ บริเวณจุดเชื่อม คนไข้ 1 ภาพ
6. น้องมะลิ ลูกไม่ไมโกลดัน ของ พ่อปอ		✓		✓	ข้อความสั้น เปิดตัวน้อง มะลิ เน้นภาพ เดี่ยวของน้อง มะลิ ภาพคู่กับ ปอ และภาพคู่ กับแม่โบว์ และ มีภาพรวมของ ครอบครัว รวม 7 ภาพ
7. “ตื่นขึ้นมาได้แล้ว” ส่องไอ จีตาราแท้ซะภาพคู่น้องมะลิ ให้กำลังใจ “ปอ ทฤษฎี”		✓		✓	ข้อความสั้นที่ แสดงให้เห็นว่า มีดารารหลาย คนที่สนิทกับ ปอมาเยี่ยม และถ่ายภาพ กับน้องมะลิ นำไปลงไอจี

ชั้นที่ / พาดหัว	ประเภทของเนื้อหาที่ปรากฏ				หมายเหตุ
	ข่าว	ภาพข่าว	การแสดง ความคิดเห็น	เนื้อหา ทั่วไป	
8. ครอบครัวยิ้มออก หมอเผย ปอดดีขึ้น	✓	✓			เป็นข่าวสั้น ติดตามอาการ ปอด มีภาพคุณ พ่อให้ สัมภาษณ์ ผู้สื่อข่าว
9. “ปอ ทฤษฎี” ป่วยหนัก!! กระแสความเชื่อทะเล็ก...ในยุค โลกาภิวัตน์		✓	✓		เป็นบทความ แสดงความ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การที่คน จำนวนมากแห่ ฟังพาสัง ศักดิ์สิทธิ์เพื่อ ขอชีวิตปอ พร้อมภาพปอ ประกอบ จำนวน 1 ภาพ
10. พระเอกลูกโผล่ ไม่ใช่เรื่อง ใหญ่ สังคมไทยยุคใหม่ใจกว้าง จะตาย		✓	✓		เป็นการแสดง ความคิดเห็น ของผู้เขียนสั้น ๆ พร้อม นำเสนอภาพ ดารารายที่ถูก เปิดเผยว่ามีลูก แล้วจำนวน 4 คน บางภาพมี บรรยายใต้ภาพ (ความคิดเห็น ส่วนตัว) บาง ภาพไม่มี

ชั้นที่ / พาดหัว	ประเภทของเนื้อหาที่ปรากฏ				หมายเหตุ
	ข่าว	ภาพข่าว	การแสดง ความคิดเห็น	เนื้อหา ทั่วไป	
11. ตัดขา	✓	✓			ข่าวสั้นความยาวประมาณ 2 บรรทัด เพื่อรายงานข่าวถูกตัดขาเพื่อควบคุมเชื้อโรค พร้อมภาพขอ 1 ภาพ
12. ผ่าตัดลำไส้ปอ ปลอดภัย หมอเผยมีหวังมากขึ้น ปิดตัดเท้าอีกข้าง	✓	✓			ในเนื้อหาที่มีทั้งส่วนที่เป็นข่าว 4 ประเด็น ได้แก่ การผ่าตัดลำไส้, การเย็บไข้ของตัวแทนพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลีฯ, นำเสนอความเคลื่อนไหวของน้องมะลิกับแม่โบว์, กระแสนางเอกละครที่เล่นคู่กับปอ, การเข้าเยี่ยมของแฟนคลับ พร้อมภาพประกอบ 5 ภาพ

ชั้นที่ / พาดหัว	ประเภทของเนื้อหาที่ปรากฏ				หมายเหตุ
	ข่าว	ภาพข่าว	การแสดง ความคิดเห็น	เนื้อหา ทั่วไป	
13. สัญญาณบวก “ปอ” ส่ง ยิ้มได้ ร่างกายฟื้นตัว โบว์- น้องมะลิ กำลังใจสำคัญ	✓	✓			รายงานข่าว ความคืบหน้า ของอาการป่วย พร้อมภาพคุณ พ่อของปอ 1 ภาพ
14. ปอคงที่ใช้ภาษามือ “สื่อสาร”	✓	✓			รายงานข่าว ความคืบหน้า ของอาการป่วย พร้อมภาพปอ 1 ภาพ
15. ทีมน้องมะลิ		✓	✓		ข้อเขียนถึง ความน่ารักของ น้องมะลิ พร้อมภาพน้อง มะลิ 1 ภาพ
16. ให้กำลังใจ		✓		✓	ข้อความสั้น รายงานให้ ทราบว่า มี พระสงฆ์ระดับ ผู้ใหญ่มาเยี่ยม อาการป่วยของ ปอ พร้อมภาพ พระสงฆ์ที่มา เยี่ยม 1ภาพ

ชั้นที่ / พาดหัว	ประเภทของเนื้อหาที่ปรากฏ				หมายเหตุ
	ข่าว	ภาพข่าว	การแสดง ความคิดเห็น	เนื้อหา ทั่วไป	
17. คลื่นרבבבב 22/12/58		✓		✓	เป็นการนำ คอลัมน์คลื่น רבבבבที่ นำเสนอใน หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ มาแปะ โดยมีภาพเล็ก ๆ ของปอ พร้อมข้อความ ให้คลิกติดตาม ขณะที่การ นำเสนอส่วน ใหญ่เน้น ประเด็นคนใน วงการบันเทิง เรื่องอื่น ๆ อีก 4 คน ต่างคน ต่างประเด็นกัน ไม่เกี่ยวกับปอ
18. “พระเอก” ทั้งในและ นอกรจอ “ณเดชน์-ปอ-ปอ-ติด ดิน ติดใจแฟน		✓		✓	เน้นนำเสนอ ภาพพระเอก 3 คนตามที่พาด หัว พร้อม ข้อความ บรรยายได้ภาพ ว่าเป็นพระเอก ที่ทำตัวติดดิน

ชั้นที่ / พาดหัว	ประเภทของเนื้อหาที่ปรากฏ				หมายเหตุ
	ข่าว	ภาพข่าว	การแสดง ความคิดเห็น	เนื้อหา ทั่วไป	
19. ชาวบุรีรัมย์ ร่วมแสดง ความเสียใจหน้าบ้านเกิด “ปอ ทฤษฎี”	✓	✓			ภาพข่าว ด้านหน้า บริเวณศาลาตั้ง ศพที่วัด พร้อม บรรยายได้ภาพ ถึงการแสดง ความอาลัยของ ชาวบุรีรัมย์
20. เปลี่ยนกระแสนโซเซียลเป็น พลังควบคุมสื่อ กรณีศึกษา จากข่าวปอ-ทฤษฎี		✓	✓		บทความแสดง ความคิดเห็น ของนักวิชาชีพ กรณีการ นำเสนอภาพ ข่าวผ่าน โซเซียลจำนวน มากเพื่อตำหนิ สื่อและ ช่างภาพ กระทำละเมิด สิทธิส่วนบุคคล ในการแย่งกัน ถ่ายภาพศพ
21. อาลัยพระเอกคนดี		✓		✓	ข้อเขียนระลึก ถึงพระเอกปอ โดยเป็นการนำ คอลัมน์แจ้วริม จอที่นำเสนอใน หนังสือพิมพ์ มาแปะ

ชั้นที่ / พาดหัว	ประเภทของเนื้อหาที่ปรากฏ				หมายเหตุ
	ข่าว	ภาพข่าว	การแสดง ความคิดเห็น	เนื้อหา ทั่วไป	
22. น้ำพระทัย		√			ภาพข่าวผู้แทน พระองค์เจ้า โสมสวลีฯ อัญเชิญน้ำ หลวงอาบศพ และพวงมาลา ประทานหน้า ศพปอ 1 ภาพ พร้อมบรรยาย ใต้ภาพ
23. ถึงบ้าน		√			ภาพการ เคลื่อนขบวน ศพมาถึงวัด บ้านเกิดที่ จังหวัดบุรีรัมย์ 1 ภาพ พร้อม บรรยายใต้ภาพ
24. สูดาลัย		√			ภาพน้องมะลิ โบว์ และ ครอบครัวรด น้ำศพปอ 1 ภาพ พร้อม บรรยายใต้ภาพ

ชั้นที่ / พาดหัว	ประเภทของเนื้อหาที่ปรากฏ				หมายเหตุ
	ข่าว	ภาพข่าว	การแสดง ความคิดเห็น	เนื้อหา ทั่วไป	
25. โจรใช้เลือดออก ร้ายแรงกว่าที่คิดไว้		✓	✓		เป็นการนำคอลัมน์ “เหะเหพาที” ที่เขียนบทความเป็นอุทธาหรณ์กรณีปอ กับใช้เลือดออกพร้อมนำหัวคอลัมน์มาแปะ
26. แต่ดาราคนดี		✓		✓	ข้อเขียนระลึกถึงพระเอกปอ โดยเป็นการนำคอลัมน์แจ่วริมจอ มาแปะพร้อมภาพปอ 1 ภาพ
27. ดาราอาลัยพระเอกหัวใจหล่อ ปอ ทฤษฎี		✓		✓	นำเสนอภาพดารานักจำนวนมาก พร้อมคัดลอกข้อความจากโซเชียลมีเดียที่ดาราดังแต่ละคนเขียนถึงปอมาแปะ

ชั้นที่ / พาดหัว	ประเภทของเนื้อหาที่ปรากฏ				หมายเหตุ
	ข่าว	ภาพข่าว	การแสดง ความคิดเห็น	เนื้อหา ทั่วไป	
28. ไว้อาลัย คุณปอ ทฤษฎี		✓	✓		เป็นการนำ ข้อเขียนใน คอลัมน์คนดัง นั่งเขียน เขียน โดยครูลิลลี่ที่ เขียนถึงปอ มา แปะ พร้อม ภาพปอ และ หัวคอลัมน์
29. รำลึก “ดาวดัง” ลาโลก... ก่อนวัยอันควร!!		✓		✓	นำข้อมูล รายชื่อและ สาเหตุของคน ในวงการ บันเทิงที่ เสียชีวิตมา นำเสนอ พร้อม ภาพประกอบ 3 ภาพ
30. เป้-อุจาด-ศพ ผิดที่ใคร? “คนถ่าย” หรือ “คนแชร์”					เป็นการนำ ข้อเขียนใน คอลัมน์คนดัง นั่งเขียน โดย บุ่ม- ปนัดดา วงศ์ผู้ดี ที่เขียน จริยธรรมสื่อ กรณีข่าวปอ ภาพประกอบ 3 ภาพ

ชั้นที่ / พาดหัว	ประเภทของเนื้อหาที่ปรากฏ				หมายเหตุ
	ข่าว	ภาพข่าว	การแสดง ความคิดเห็น	เนื้อหา ทั่วไป	
31. ถ้ำธูลี “ปอ” ในทะเลสาบ หีบ	✓	✓			นำเสนอข่าว พร้อมภาพนิ่ง และคลิป ภาพเคลื่อนไหว ประกอบ

จากตารางที่ 4.1 พบว่าการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์” บนเว็บไซต์
ไทยรัฐออนไลน์ ระหว่างวันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 – 31 มกราคม 2559 ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาประเภท
ภาพมากที่สุด ทั้ง 31 ชั้น โดยนำเสนอทั้งในลักษณะภาพที่มีความเกี่ยวกับเนื้อหา ภาพเป็นข่าว และ
ภาพประกอบเนื้อหา รองลงมาคือการนำเสนอเนื้อหาประเภทข่าวประกอบภาพ จำนวน 11 ชั้น ประเภท
เนื้อหาทั่วไป จำนวน 10 ชั้น และเนื้อหาประเภทแสดงความคิดเห็น 6 ชั้น

สำหรับการนำเสนอภาพนั้น มีทั้งภาพของ “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์” โดยตรง ซึ่งจะมีการ
คัดเลือกภาพที่แสดงถึงความสดใสรุ่งเรืองของปอ และภาพเมื่อครั้งทำกิจกรรมต่าง ๆ ของปอมานำเสนอเป็น
ส่วนใหญ่

วันนำเสนอ 14 พฤศจิกายน 2558

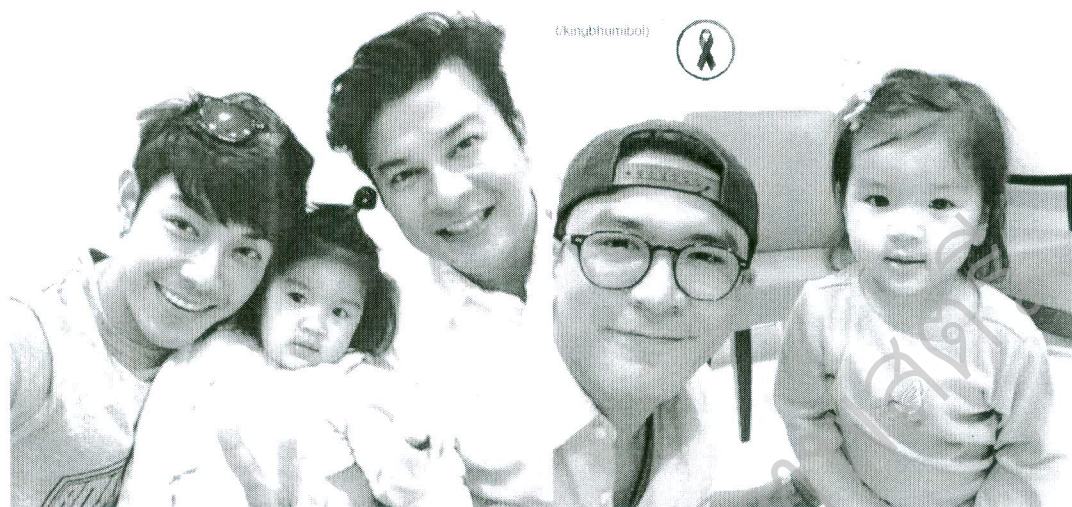
วันที่นำเสนอ 12 พฤศจิกายน 2558

ขณะที่ภาพของน้องมะลิ - เด็กหญิงพาขวัญ สหวงษ์ โบว์ - นางแวन्द้า สหวงษ์ และคนในครอบครัว จะนำเสนอเฉพาะที่มีการกล่าวถึงในเนื้อหาข่าวเท่านั้น ที่สำคัญคือพบลักษณะการนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับน้องมะลิตรง ๆ จำนวน 2 ชิ้น คือเป็นการเปิดตัวน้องมะลิว่าเป็นลูกของ ปอ- กับ โบว์ และกรณีการนำเสนอเนื้อหาที่มีพวกแอบอ้างนำภาพน้องมะลิไปทำเชิงการค้า หรือส่วนการนำเสนอในลักษณะโปรโมทน้องมะลิหรือติดตามพฤติกรรมวามเคลื่อนไหวของน้องมะลิตั้งแต่พบเพียง 2 ชิ้นโดยเป็นภาพที่น้องมะลิร่วมกับดารามาเยี่ยมไข้ ซึ่งต่างจากการนำเสนอของเว็บไซต์อื่น ๆ โดยเฉพาะเว็บไซต์สื่อบันเทิงที่เฝ้าถ่ายภาพและพยายามนำเสนอความเคลื่อนไหวของน้องมะลิและโบว์ทุกอิริยาบถ

วันที่นำเสนอ 17 พฤศจิกายน 2558

นอกจากนี้ ยังพบว่าในการนำเสนอเนื้อหาแต่ละชิ้นจะเน้นการนำภาพของดาราทหรือคนในวงการบันเทิงที่มาเยี่ยมไข้ มานำเสนอประกอบหลายภาพเพื่อดึงดูดความสนใจ

วันที่นำเสนอ 17 พฤศจิกายน 2558

วันที่นำเสนอ 14 พฤศจิกายน 2558

หรือกรณีการเขียนเชื่อมโยงกับเนื้อหาอื่นโดยที่มี “ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์” เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย (นิยมเรียกว่า “เกาะกระแส”) แม้เป็นประเด็นเพียงเล็กน้อย แต่กลับเน้นนำภาพของคนในวงการบันเทิงที่เกี่ยวข้อง เช่น กรณีข่าวที่ 2 “อัม ปฎิเสธถูกทาบเล่นอีพริงๆ ให้กำลังใจ ปอ หายป่วย” เน้นการนำเสนอภาพเดี่ยวขนาดใหญ่ของ อัม – พัชรภา ไชยเชื้อ ทั้งหมด 4 ภาพ ไม่มีภาพของปอปรากฏ

วันที่นำเสนอ 12 พฤศจิกายน 2558

สำหรับเนื้อหาที่นำมาเสนอผ่านไทยรัฐออนไลน์นั้น มีทั้งเนื้อหาที่ผู้สื่อข่าวไทยรัฐออนไลน์ที่
 รับผิดชอบโดยตรง และเนื้อหาที่นำมาจากไทยรัฐฉบับพิมพ์โดยนำข้อมูลซึ่งนักเขียนคนอื่น ๆ ที่เขียนถึง
 ปอ - ทฤษฎี สหวงษ์ ในประเด็นต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมาแปะไว้ เช่น คอลัมน์ “เหาะพาที” ของ
 ชุม คอลัมน์ “แจ่วริมจ้อ” โดย แจ่วริมจ้อ คอลัมน์ “คนดั่งนั่งเขียน” โดยบุ๋ม - ปนัดดา วงษ์ผู้ดี และครู
 ลิลลี่ คอลัมน์ “คลื่นรบกวน” โดยไฮไฟ คอลัมน์ “คิดจาก Social Media” โดยชวรงค์ ลิมป์หิมปาณี
 เป็นต้น

คอลัมน์ ชุม 20 มกราค

วันที่นำเสนอ 20 มกร 2559 05:00 น.

วันที่นำเสนอ 20 มกราคม 2559

ไป-จากด-ศพ ผิดทีใคร? "คนถ่าย" หรือ "คนแฮร์"

Line ID: @doh123 (LINE ID: 2559 26 01)
☎ 30,908 พว

วันที่นำเสนอ 26 มกราคม 2559

โรคใช้เลือดออก ร้ายแรงกว่าคิดไว้

Line ID: @doh123 (LINE ID: 2559 26 01)
☎ 1,234 พว

วันที่นำเสนอ 21 มกราคม 2559

เปลี่ยนกระแสโซเชียลเป็นพลังความเคลื่อนไหว กรรณีสึกษาจากชาวปอ-ทฤษฎี

โดย ชวรงค์ อิมปีนาพาณั 20 ม.ค. 2559 05:00

📍 12,905 ครั้ง

วันที่นำเสนอ 20 มกราคม 2559

นอกจากนี้ ยังพบว่าการนำเสนอเนื้อหาในช่วงเวลาที่ ปอ-ทฤษฎี เสียชีวิต และเคลื่อนไหววนศพกลับบ้านเพื่อบำเพ็ญกุศล ณ วัดกลางพระอารามหลวง จังหวัดบุรีรัมย์ นั้น ส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอในลักษณะติดตามเหตุการณ์ และเน้นการนำเสนอภาพเป็นหลัก มีข้อความใต้ภาพเพียง 1 – 2 บรรทัดเท่านั้น เพื่อรายงานความเคลื่อนไหวในแต่ละช่วงเวลา เช่น การเคลื่อนขบวนออกจากกรุงเทพฯ ศพถึงวัดการรดน้ำศพ ฯลฯ เป็นต้น

3. จริยธรรมในการนำเสนอ กรณี “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์”

3.1 วิเคราะห์ตาม “ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559”

จากจำนวนการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์” ที่นำเสนอทางเว็บไซต์ข่าวไทยรัฐออนไลน์ ช่วงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 – 31 มกราคม 2559 เมื่อนำมาวิเคราะห์ประเด็นจริยธรรมในการนำเสนอเนื้อหาตาม “ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559” และ “แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ.2553” พบการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เป็นไปตามกรอบจริยธรรมวิชาชีพในหมวดต่าง ๆ ดังนี้

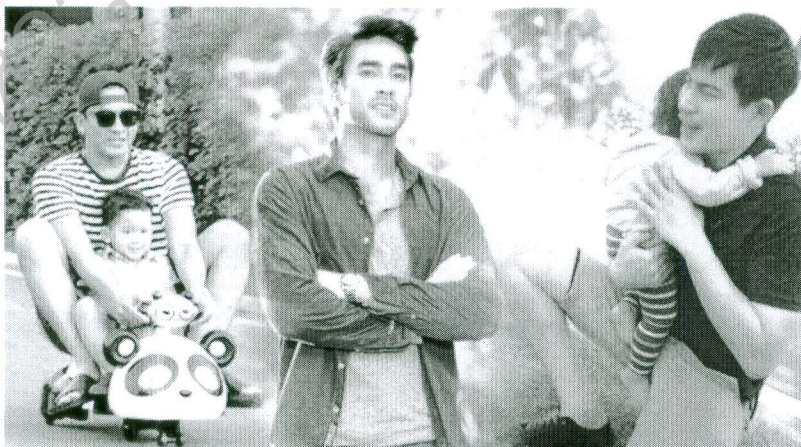
หมวด 2 หลักจริยธรรมทั่วไป “ความถูกต้องและซื่อสัตย์จริง” ข้อ 7 หนังสือพิมพ์ต้องไม่พาดหัวข่าวและความนำเกินไปจากข้อเท็จจริงในข่าว และต้องสะท้อนใจความสำคัญหรือเนื้อหาหลักของข่าว

พบการนำเสนอเนื้อหา ดังนี้

ชั้นที่ 5 อับโหลตวันที่ 17 พฤศจิกายน 2558 พาดหัว “แพทย์พบเลือดออกปอด ปอดทฤษฎี” ขณะที่เนื้อหาข่าวเกี่ยวกับประเด็นที่พาดหัวซึ่งเป็นแถลงการณ์จากแพทย์จำนวนเพียง 1 ย่อหน้าแรกเท่านั้น ส่วนเนื้อหาข่าวที่เหลือเกือบสองหน้าเป็นประเด็นความเคลื่อนไหวบุคคลในแวดวงบันเทิงที่มาเยี่ยมไข้ ส่งกำลังใจผ่านทางโซเชียล และรายงานความเคลื่อนไหวของน้องมะลิเสียเป็นส่วนใหญ่

ชั้นที่ 10 อับโหลตเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2559 พาดหัว “พระเอกลูกโผล่ ไม่ใช่เรื่องใหญ่ สังคมไทยยุคใหม่ใจกว้างจะตาย” ซึ่งเนื้อหาเป็นการนำเสนอความคิดเห็นสั้น ๆ ว่าสมัยปัจจุบันสังคมยอมรับได้เรื่องดารามีลูก โดยเน้นการนำภาพดาราราชาย่ที่มีลูกแล้วจำนวน 4 คนมาเสนอ พร้อมข้อความใต้ภาพสั้น ๆ เป็นข้อเท็จจริงผสมความคิดเห็นของผู้เขียนเอง และบางภาพก็ไม่มีข้อมูลประกอบเช่นภาพของยิ่งยง ยอดบัวงาม และปิง - ประภาศิต โปสุวรรณ เป็นการนำเสนอข้อมูลไม่ครบถ้วน

ชั้นที่ 18 อับโหลตเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2559 พาดหัว “พระเอก ทั้งในและนอกจอ “ณเดชน์-ป้อ-ป้อ” ติดดิน ติดใจแฟน ๆ” โดยมีการนำภาพกราฟิกพระเอกทั้งสามคนพร้อมข้อความใต้ภาพมีเนื้อหามีเพียงข้อความสั้น ๆ หน้าหล่อ... คนแค้ก็เรียกว่า “พระเอก” กันแล้ว!! แต่นี่ “พระเอก” ระดับซูเปอร์สตาร์ ดังแล้วไม่ล้มตัว ทำตัว “ติดดิน” อ้อย...ย ทำแบบนี้ นายรู้ใหม่มาได้ “หัวใจ” แฟน ๆ ไปทั้งใบ ที่เหลือเป็นการเสนอภาพของ ณเดชน์ จำนวน 5 ภาพ ภาพของป้อกับลูกจำนวน 1 ภาพพร้อมข้อความเขียนเชิงหยอกเย้า ซึ่งไม่มีการนำเสนอเนื้อหาเพื่อให้ผู้อ่านเห็นว่าพระเอกแต่ละคนมีพฤติกรรมอย่างไร หรือมีข้อมูลให้ผู้อ่านเห็นว่าทำไมจึงได้เป็นพระเอกทั้งในและนอกจอ

วันที่นำเสนอ 11 มกราคม 2559

หมวด 2 หลักจริยธรรมทั่วไป “ประโยชน์สาธารณะ” ข้อ 8 หนังสือพิมพ์ต้องนำเสนอภาพข่าว ความเห็น และเนื้อหาทั่วไป ด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือหมู่คณะ และข้อ 9 หนังสือพิมพ์พึงเสนอข่าว ภาพข่าว ความเห็น และเนื้อหาทั่วไป โดยตระหนักถึงความสำคัญและอรรถประโยชน์ของข่าวต่อสาธารณะ และไม่เสนอข่าวในทำนองชวนเชื่อหรือเร้าอารมณ์ให้คนสนใจในเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

พบการนำเสนอเนื้อหา ดังนี้

ชั้นที่ 10 อับโหลดเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2558 พาดหัว “พระเอกลูกโผล่ ไม่ใช่เรื่องใหญ่ สังคมไทยยุคใหม่ใจกว้างจะตาย” เป็นการนำเสนอในลักษณะการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว เกาะกระแสข่าว ปอ-ทฤษฎี ที่มีลูกคือน้องมะลิ โดยบุคคลในวงการบันเทิงที่มีลูก เช่น ไมค์ – พิรัชต์ นิธิไพศาลกุล บิ่ง – ประภาศิต โบสุวรรณ โหน่ง ชะชะช่า ยິงยง ยอดบัวงาม แต่การนำเสนอครั้งนี้เป็นเพียงการนำภาพถ่ายและข้อความความคิดเห็นสั้น ๆ มาประกอบ ขณะที่บางรายไม่มีการให้ข้อมูลอีกด้วย ซึ่งนอกจากจะเป็นการนำเสนอข้อมูลไม่ครบถ้วนแล้ว ยังไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ผู้อ่านไม่ได้รับข่าวสารเพิ่มเติมจากที่เคยทราบข่าวเหล่านี้มาแล้ว

ชั้นที่ 29 อับโหลดเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2559 พาดหัว “รำลึก “ดาวดัง” ลาโลก...ก่อนวัยอันควร” ภาพข่าวมีเพียง ปอ-ทฤษฎี สหวงศ์ กับ สิงห์ – สควีชแอนนิมอล โดยเน้นภาพของสิงห์ขนาดใหญ่ แยกต่างหากอีก 1 ภาพ ข้อความใต้ภาพพูดถึงบุคคลในวงการบันเทิงที่เสียชีวิตมีใครบ้าง พร้อมสาเหตุการเสียชีวิตสั้น ๆ แต่ไม่ครบทุกคน ซึ่งการนำเสนอเสนอหาควรจะมีการกล่าวถึงรายละเอียดหรือแง่มุมในการเสียชีวิตหรือให้ข้อคิด อุทธาหารณ์เตือนใจ เพื่อประโยชน์สาธารณะ มิใช่ตามกระแส ปอ-ทฤษฎี เสียชีวิต

หมวด 2 หลักจริยธรรมทั่วไป “การเคารพสิทธิส่วนบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ข้อ 13 หนังสือพิมพ์ต้องเสนอข่าวโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรี ผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์หรือโศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก สตรี ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีอัตลักษณ์แตกต่างในสังคม และข้อ 15 หนังสือพิมพ์พึงละเว้นการล้วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่กรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ

พบการนำเสนอเนื้อหา ดังนี้

ชั้นที่ 6 อับโหลดเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2558 พาดหัว “น้องมะลิ ลูกไม้ไม้ไผ่ต้นของ พ่อปอ” เนื้อหาเป็นการนำเสนอว่าน้องมะลิได้มาเยี่ยมพ่อปอเป็นครั้งแรก โดยใช้ภาษาที่สื่อให้ผู้อ่านเข้าใจว่าปอไม่ได้ตั้งใจปิดบังกรณี น้องมะลิ หรือเด็กหญิงพาขวัญ สหวงศ์ ซึ่งเป็นลูกสาวที่เกิดจากปอ และ โบว์ – แวนด้า สหวงศ์ เพียงแต่รอเวลาที่เหมาะสม โดยใช้ความน่ารักของน้องมะลิช่วยสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกแก่ปอ นำเสนอเนื้อหาสั้น ๆ เชิงแสดงความคิดเห็นไปในทางบวกว่าน้องมะลิน่ารัก เป็นขวัญใจของสื่อมวลชน แต่มีภาพที่ปรากฏบางภาพในลักษณะไม่เหมาะสม คือภาพโบว์อุ้มน้องมะลิที่มีลักษณะหลบ

นำเสนอวันที่ 17 พฤศจิกายน 2558

วันที่ 10 อัปโหลดเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2558 พาดหัว “พระเอกลูกโผล่ ไม่ใช่เรื่องใหญ่ สังคมไทยยุคใหม่ใจกว้างจะตาย” เป็นการนำเสนอในลักษณะการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว เกาะกระแสข่าว ปอ-ทฤษฎี โดยบุคคลในวงการบันเทิงที่มีลูกและถูกหีบภาพมานำเสนอนั้นล้วนแล้วแต่เคยปรากฏเป็นข่าวและมีการออกมาชี้แจง แฉลงข่าวแล้วให้สังคมเข้าใจแล้วทั้งสิ้น ซึ่งไม่ควรจะนำมาเสนออีก เพราะไม่ได้มีประเด็นข่าวหรือเนื้อหาเพิ่มเติมจากเดิม ที่สำคัญคือถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยเฉพาะกรณีที่มีการนำภาพของ ปัง - ประภาศิต โบสุวรรณ ทั้ง ๆ ที่สังคมได้รับทราบแล้วว่าได้มีการตรวจดีเอ็นเอแล้วว่าไม่ใช่ลูกของตน ซึ่งกรณีนี้ถือเป็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคล

วันที่นำเสนอ 21 มกราคม 2559

หมวด 3 หลักกระบวนการทำงาน “การแยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น” ข้อ 22
หนังสือพิมพ์ต้องไม่สอดแทรกความคิดเห็นลงในข่าว

พบการนำเสนอเนื้อหา ดังนี้

วันที่ 9 อัปเดตเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2558 พาดหัว “ปอ ทฤษฎี ป่วยหนัก!! กระแสความเชื่อโหลก... ในยุคโลกาภิวัตน์” เป็นการพาดหัวแบบนำเสนอข่าว และย่อหน้าแรกคล้ายกับเป็นการเขียนในรูปแบบโครงสร้างข่าวที่มีการบอกภูมิหลังหรือแบ็คกราวด์ข่าว (Background) แต่เนื้อหาอื่น ๆ เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนเกี่ยวกับการที่ประชาชนต่างทำบุญด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ ปอ หายจากอาการป่วย

หมวด 3 หลักกระบวนการทำงาน “การได้มาซึ่งข้อมูลโดยไม่ละเมิด” ข้อ 26
หนังสือพิมพ์ต้องบอกที่มาของข้อความที่คัดลอกมาจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ นอกเหนือจากการขออนุญาตจากแหล่งข้อมูลนั้นแล้ว และข้อ 27 หนังสือพิมพ์พึงใช้วิธีที่สุภาพและซื่อสัตย์ในการได้มาซึ่งข่าวสาร

พบการนำเสนอเนื้อหา ดังนี้

วันที่ 7 อัปเดตเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2558 พาดหัว “ตื่นขึ้นมาได้แล้ว” ส่องไอจีดาราแท่งชะภาพคู่น้องมะลิ ให้กำลังใจ “ปอ ทฤษฎี” เป็นการนำเสนอโดยการตามไปแคปเจอร์ภาพถ่ายในอินสตาแกรม (Instagram) หรือไอจี (IG) ของคนในวงการบันเทิงที่เคยมาเยี่ยม ปอ – ทฤษฎี และมีการถ่ายภาพพร้อมกับน้องมะลิไปโพสต์ในอินสตาแกรมของแต่ละคน ซึ่งถึงแม้จะมีการแคปเจอร์โดยมีชื่อไอจีของดาราแต่ละคนติดมาเพื่อเป็นการบอกแหล่งที่มาตามข้อบังคับข้อ 26 ก็ตาม แต่ถือว่ายังเข้าข่ายไม่ปฏิบัติตามข้อ 27 หนังสือพิมพ์พึงใช้วิธีที่สุภาพและซื่อสัตย์ในการได้มาซึ่งข่าวสาร

นำเสนอวันที่ 17 พฤศจิกายน 2558

ตารางที่ 4.2 สรุปการนำเสนอเนื้อหา กรณี “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์” ที่ไม่เป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559

ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพ	การนำเสนอของไทยรัฐออนไลน์ เป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์หรือไม่		ข้อที่ไม่เป็นไปตามกรอบข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์
	เป็น	ไม่	
หมวด 2 หลักจริยธรรมทั่วไป			
● ความถูกต้องและข้อเท็จจริง	✓	✓	ข้อ 7
● ประโยชน์สาธารณะ	✓	✓	ข้อ 8, 9
● ความสมดุลและเป็นธรรม	✓		
● การเคารพสิทธิส่วนบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	✓	✓	ข้อ 13, 15
หมวด 3 หลักกระบวนการทำงาน			
● การปกปิดและเคารพแหล่งข่าว	✓	-	
● ความรับผิดชอบในการแก้ไขข่าว	✓	-	
● การแยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น		✓	ข้อ 22
● การละเว้นอำมริสินจ้างและประโยชน์ทับซ้อน	✓	-	
● การได้มาซึ่งข้อมูลโดยไม่ละเมิด	✓	✓	ข้อ 26
● โฆษณาที่ไม่แอบแฝงและงมงาย	✓	-	

จากตารางที่ 4.2 สรุปได้ว่าการนำเสนอเนื้อหากรณี “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์” ที่นำเสนอทางเว็บไซต์ข่าวไทยรัฐออนไลน์ ช่วงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 – 31 มกราคม 2559 พบเนื้อหาที่นำเสนอไม่เป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559

จำนวน 7 ข้อ ใน 5 ประเด็นคือ ความถูกต้องและข้อเท็จจริง ประโยชน์สาธารณะ การเคารพสิทธิส่วนบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การแยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น และการได้มาซึ่งข้อมูลโดยไม่ละเมิด โดยข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจำนวน 26 ข้อ ดังนั้น การนำเสนอโดยส่วนใหญ่ไทยรัฐออนไลน์ยังคงยึดหลักข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559

3.2 วิเคราะห์ตามแนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ.2553

จากจำนวนเนื้อหาการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์” ที่นำเสนอทางเว็บไซต์ข่าวไทยรัฐออนไลน์ ช่วงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 – 31 มกราคม 2559 เมื่อนำมาวิเคราะห์ประเด็นจริยธรรมในการนำเสนอเนื้อหาตาม “แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ. 2553” พบการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เป็นไปตามกรอบจริยธรรมวิชาชีพในประเด็นที่มีความคล้ายคลึงกันกับ “ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559” จำนวน 2 ข้อ คือ

หมวด 2 แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ขององค์กรสื่อมวลชน

ข้อ 7 การรายงานข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนพึงแยก ‘ข่าว’ กับ ‘ความเห็น’ ออกจากกันอย่างชัดเจน พึงระวังการย่อความที่ทำให้ข้อความนั้นบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริง และพึงระวังการเผยแพร่ข้อมูลข่าวซ้ำ

โดยพบเนื้อหาที่นำเสนอ ที่ 9 อัปโหลดเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2558 พาดหัว “ปอ ทฤษฎี ป่วยหนัก!! กระแสความเชื่อทะลิก...ในยุคโลกาภิวัตน์” (รายละเอียดดังที่ได้อธิบายแล้ว)

ข้อ 10 ในการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การนำเสนอ และการแสดงความคิดเห็น ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนพึงระวังการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเด็กและสตรี ภาพอุจาด ลามก อนาจาร หวาดเสียว และรุนแรง

โดยพบเนื้อหาที่นำเสนอ ชั้นที่ 6 อัปโหลดเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2558 พาดหัว “น้องมะลิ ลูกไม้ไม่ไกลต้นของ พ่อปอ” ชั้นที่ 7 อัปโหลดเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2558 พาดหัว “ตื่นขึ้นมาได้แล้ว” ส่องไอจีตาราแห่แซ่ภาพคู่ น้องมะลิ ให้กำลังใจ “ปอ ทฤษฎี” และชั้นที่ 10 อัปโหลดเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2558 พาดหัว “พระเอกลูกโผล่ ไม่ใช่เรื่องใหญ่ สังคมไทยยุคใหม่ใจกว้างจะตาย” (รายละเอียดดังที่ได้อธิบายแล้ว)

ดังนั้น สรุปได้ว่าการนำเสนอเนื้อหากรณี “ปอ – ทฤษฎี สหวงศ์” ที่นำเสนอทางเว็บไซต์ข่าวไทยรัฐออนไลน์ ช่วงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 – 31 มกราคม 2559 พบเนื้อหาที่นำเสนอไม่เป็นไปตาม “แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ.2553” จำนวน 2 ข้อ จาก 10 ข้อ

4. ความคิดเห็นที่มีต่อการนำเสนอข่าว ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน และนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ให้ความเห็นว่า กรณีของ ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์ ถือว่าเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง (Celebrity) ไม่ใช่บุคคลสาธารณะ (Public Figures)” โดยมีการนิยามให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีชื่อเสียง กับบุคคลสาธารณะ ดังนี้

สุกัญญา บุรณเดชาชัย ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายสื่อสารองค์กร มหาวิทยาลัยบูรพา และอาจารย์ประจำภาควิชานิเทศศาสตร์ (สัมภาษณ์, 2559) แสดงความคิดเห็นว่า “บุคคลที่มีชื่อเสียง” กับ “บุคคลสาธารณะ” มีความแตกต่างกัน บุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นเพียงบุคคลที่เป็นที่รู้จักชื่นชมของประชาชนในด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น เช่น เป็นดารา นักแสดง คนในวงการบันเทิง หรืออาจเป็นนักกีฬา นักธุรกิจ บุคคลในแวดวงสังคมที่ประสบความสำเร็จจนเป็นที่รู้จัก หรือแม้แต่การมีแฟนคลับติดตามเป็นจำนวนมาก ก็ได้หมายความว่าบุคคลเหล่านั้นจะเป็นบุคคลสาธารณะ เพราะคำว่าบุคคลสาธารณะนั้นมีความหมายและบทบาทหน้าที่ทางสังคมที่กว้างกว่านั้น กล่าวคือต้องเป็นบุคคลที่สละเวลา เสียสละความเป็นส่วนตัวเพื่อประโยชน์สาธารณะ ประโยชน์ของประเทศ ของประชาชน เช่น นายกรัฐมนตรี นักการเมือง ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่สละชีวิตเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง ซึ่งบุคคลสาธารณะนั้นจะมีความเป็นส่วนตัวน้อยกว่าบุคคลที่มีชื่อเสียง ตรวจสอบได้ อย่างไรก็ตาม บุคคลบางคนก็สามารถเป็นได้ทั้งบุคคลที่มีชื่อเสียง และบุคคลสาธารณะ เช่น คนในวงการบันเทิงที่ทำกิจกรรมสาธารณะควบคู่กันไปด้วย (แต่ต้องไม่ใช่กิจกรรมที่ทำเพื่อโปรโมทตนเอง หรือกิจกรรมที่ต้นสังกัดกำหนด) ดังนั้น คำว่า บุคคลสาธารณะ จึงมีความหมายรวมถึงบุคคลที่มีชื่อเสียงเข้าไปด้วย สำหรับกรณี ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์ ยังจัดอยู่ในประเภทบุคคลที่มีชื่อเสียง

บุปผา บุญสมสุข หัวหน้าภาควิชาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต (สัมภาษณ์, 2559) แสดงความคิดเห็นว่าสอดคล้องกันว่า บุคคลที่มีชื่อเสียง กับบุคคลสาธารณะ มีความแตกต่างกัน

“คำว่าบุคคลสาธารณะ หมายความว่าต้องเข้ามาเพื่อประโยชน์สาธารณะ มาทำงานเพื่อสาธารณชนจริง ๆ ตัวอย่างเช่นข้าราชการทางการเมืองหรือรัฐบาลซึ่งเขาเข้ามาทำหน้าที่กำหนดนโยบายเพื่อประชาชนทั่วประเทศ สื่อจึงต้องเฝ้าระมัดระวังเป็นพิเศษว่าได้ทำตามนโยบายที่พูดหรือวางไว้หรือไม่ รัฐบาลกับสื่อจึงมีลักษณะเป็นปฏิปักษ์กัน เพราะสื่อต้องคอยตรวจสอบว่า รัฐบาลทำงานตามนโยบายหรือไม่ หรือทำเพื่อประชาชนหรือไม่ ถ้าไม่ทำสื่อก็มีหน้าที่รายงานให้ประชาชนทราบ กรณีนี้คิดว่าเป็นบุคคลสาธารณะจริง ๆ ส่วนกรณี ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์ เป็นบุคคลที่สาธารณชนรู้จัก ผ่านเข้ามาทางสื่อ แต่บังเอิญว่านอกจากปอจะเป็นดาราแล้ว ยังเป็นบุคคลที่ทำประโยชน์เพื่อสาธารณะเพื่อส่วนรวมอยู่ด้วย แต่ก็ยังไม่จัดว่าเป็นบุคคลสาธารณะ”

ไม่ว่าจะเป็นคนกลุ่มใดก็ตาม ย่อมต้องมีพื้นที่ส่วนตัว มีสิทธิส่วนบุคคล ยิ่งถ้าไปนำเสนอในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะ ย่อมไม่สมควรอย่างยิ่ง เช่น กรณีปอ ที่ผู้สื่อข่าวโดยเฉพาะสายบันเทิง

ไปเฝ้าอยู่ที่โรงพยาบาลเพียงแค่นี้ไปคอยรายงานว่าวันนี้มีใครมาเยี่ยมบ้าง ตรงนี้ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะ บางครั้งไปนำเสนออารมณ์ความรู้สึกคนอื่น แถมยังไปละเมิดสิทธิผู้ป่วยหรือคนอื่น ๆ ในโรงพยาบาลอีกด้วย แต่ถ้าเป็นผู้สื่อข่าวด้านสาธารณสุขหรือทางการแพทย์ที่เข้าไปเพื่อนำเสนอให้ความรู้เกี่ยวกับโรคก็จะ มีประโยชน์

เจริญ ถิ่นเกาะแก้ว นายกสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพวิทยุท้องถิ่นไทย (วทท.) (สัมภาษณ์, 2559) ให้ความเห็นว่าบุคคลสาธารณะอาจเป็นคนที่มีความเสี่ยงก็ได้ บุคคลที่มีความเสี่ยงบางคนอาจไม่เป็น บุคคลสาธารณะก็ได้ สำหรับกรณี ปอ - ทฤษฎี สหวงษ์ เป็นดารา เป็นคนมีความเสี่ยง แต่ไม่ถึงขั้นเป็นบุคคล สาธารณะที่สื่อจะไปล้วงลูกนำเสนอได้ทุกอย่าง บุคคลสาธารณะเช่นนักการเมืองหรือมีตำแหน่งบริหาร ระดับสูงในบ้านเมือง นักการเมืองทุกระดับถือว่าเป็นบุคคลสาธารณะ เช่นนักการเมืองจะต้องมีการแสดง บัญชีทรัพย์สินก่อนเข้ามาทำงาน หรือเมื่อหมดหน้าที่สื่อก็ต้องมีการตรวจสอบว่าบัญชีทรัพย์สินผิดปกติ หรือไม่ แต่บุคคลสาธารณะทุกคนก็ไม่ใช่ว่าสื่อจะไปล้วงได้ทุกเรื่องเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะเรื่องส่วนตัว

สำหรับกรณีที่สื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อสายบันเทิงเบี่ยงเบนประเด็นไปติดตามนำเสนอลูกสาว ภรรยา และคนในครอบครัว ของ ปอ - ทฤษฎี สหวงษ์ นั้น ตนมองว่าเป็นการปรุงแต่งเป็นการ ประกอบสร้างร่วมกันระหว่างสื่อกับต้นสังกัด ลักษณะคล้ายมีโปรดิวเซอร์กำกับว่าให้เล่นบทบาทอะไร โดยที่สื่อก็ไปวิ่งตาม แต่ก็ต้องยอมรับว่าสื่อมีหลายสาย สายบันเทิงก็ต้องสร้างผลงานของตนเอง ตามกรอบ ที่เขาให้มาคนนี้ต้องเล่นแต่บันเทิง ก็ต้องถ่ายภาพต้องเขียนทุกเรื่องราว เก็บรายละเอียดให้หมด

ณัฐพิชญ์ วงษ์สง่า ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ (สัมภาษณ์, 2559) ให้ความเห็นว่าบุคคลที่มีความเสี่ยง กับบุคคลสาธารณะ มีความใกล้เคียงกัน แต่มีความแตกต่างกัน ตัวอย่าง บุคคลที่มีความเสี่ยง เช่น ดารา นักธุรกิจ แต่ดาราบางครั้งก็มองว่าเป็นทั้งคนมีความเสี่ยงและบุคคลสาธารณะ แต่คำว่าบุคคลสาธารณะจะเป็นพวกนักการเมือง หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นตัวแทน ประชาชน เพราะถูกคัดเลือกเข้าไปทำหน้าที่เพื่อประชาชน เพื่อประโยชน์สาธารณะ ณัฐพิชญ์มีความเห็นว่า กรณี ปอ - ทฤษฎี สหวงษ์ อาจเป็นได้ทั้งบุคคลที่มีความเสี่ยง และบุคคลสาธารณะ เพราะ ปอได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนหน่วยงานทำกิจกรรมหลายอย่าง แต่น้องมะลิ ภรรยา และคนในครอบครัว ยังไม่จัดว่าเป็นบุคคลที่มีความเสี่ยง (ณ ขณะนั้น)

เสกสรร สายสีสุด ประธานสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (สัมภาษณ์, 2559) แสดงความคิดเห็นว่า บุคคลที่มีความเสี่ยง เป็นบุคคลที่ได้รับความสนใจจากประชาชน ซึ่งหากได้รับความสนใจบุคคลดังกล่าวจะกลายเป็นบุคคลสาธารณะ ส่วนบุคคลสาธารณะ เป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และมีผลประโยชน์ต่อประชาชน เช่น นักการเมือง ที่ต้องอาศัยการ สนับสนุนจากประชาชน

ณรงค์ สัจจะภริภูมิ หัวหน้าข่าวหน้า 1 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (สัมภาษณ์, 2559) แสดงความคิดเห็นว่าโดยส่วนตัวแล้วตนคิดว่าบุคคลที่มีชื่อเสียงกับบุคคลสาธารณะมีความแตกต่างกันอยู่ เพียงแต่บางคนมีความชัดเจน แต่บางคนต้องดูที่บทบาทในสังคมเป็นกรณีด้วย โดยตนคิดว่าบุคคลสาธารณะ ก็คือบุคคลที่มีชื่อเสียง แต่บุคคลที่มีชื่อเสียงมักจะถูกเหมารวมเรียกว่าเป็นบุคคลสาธารณะไปด้วย

“ในสายตาคนทั่วไปอาจมองว่าบุคคลที่มีชื่อเสียงกับบุคคลสาธารณะมีความเหมือนกัน หรือแยกกันไม่ออก เช่น ดารา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เป็นทั้งคนมีชื่อเสียงและคนสาธารณะ หรือแม้แต่พนักงานธุรกิจบางคนเป็นคนมีชื่อเสียง แต่เมื่อบุคคลที่มีชื่อเสียงเหล่านั้นไปทำโครงการสาธารณะหรือเพื่อสังคม เช่น ปลูกป่า อาจถูกเหมารวมกลายเป็นคนสาธารณะได้”

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือบุคคลสาธารณะ ก็ต้องมีความเป็นส่วนตัว ไม่ต้องการให้ผู้ใดมาละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หรือสิทธิของคนในครอบครัว โดยเฉพาะกรณีที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง

“ต้องมีเส้นแบ่งแน่นอน ผู้สื่อข่าวควรที่จะมีกรอบจริยธรรมในใจของตนเอง ว่าการทำข่าวใด ๆ จะมี 2 ประเด็นมาเกี่ยวข้อง เปรียบเหมือนตราช่าง ต้องให้ 2 ฝั่งมีความสมดุลกัน ไม่หนักไปทางใดทางหนึ่งระหว่าง “สิทธิส่วนบุคคล” ส่วนอีกด้านคือ “สิทธิที่จะรู้” หากสื่อมวลชนสามารถขังใจได้ ไม่เอนไปด้านใดด้านหนึ่งก็จะทำให้เกิดจริยธรรมในการนำเสนอข่าวไม่ละเมิดได้ กล่าวคือ หากอ้างสิทธิที่ประชาชนจะรู้มากเกินไป ก็จะไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้ และหากอ้างสิทธิที่ส่วนบุคคลมากเกินไป ไม่กล้านำเสนอข่าว ก็จะทำให้ประชาชนไม่รู้ หรือสิทธิที่จะรู้ก็จะขาดหายไป ดังนั้น จะต้องชั่งตราชั่งให้มีความสมดุล จึงจะทำให้นักข่าวมีจริยธรรมในการนำเสนอข่าว”

(เสกสรร สายสีสด, อ้างแล้ว)

“จริงๆ มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับสิทธิต่าง ๆ มากมาย สิทธิในการมีชีวิตอยู่ สิทธิในการศึกษา สิทธิส่วนบุคคลก็เช่นกัน และเป็นเรื่องของคนอื่นๆ หรือสื่อควรให้ความเคารพ ต้องมีเส้นแบ่ง แต่ลองกวาดตาดู ข่าวที่นำเสนอส่วนใหญ่ เป็นเรื่องของคนทั้งมีชื่อเสียงและไม่มีชื่อเสียง ไม่ว่าจะเขาเหล่านั้นจะตกอยู่ในฐานะผู้ต้องหา ผู้กล่าวหา คนธรรมดา เรามักจะอ้างสิทธิการนำเสนอข่าว ด้วยเหตุผลเพื่อประโยชน์สาธารณะเสมอ พวกศิลปินดาราก็ไม่แตกต่าง ก็ควรมีเส้นแบ่ง แต่ในโลกความจริง เราไม่เคยแบ่ง เราใช้มันมั่วไปหมด คุณจะโพสต์ลงไอจี เฟซบุ๊ก กลุ่มปิดกลุ่มเปิด ถ้ามันเป็นเรื่องที่ประชาชนสนใจ เรามักหยิบมาเล่นเป็นข่าวหมด อ้างว่าเป็นบุคคลสาธารณะ เป็นบุคคลมีชื่อเสียง เป็นตัวอย่างของเยาวชน และส่วนใหญ่ข่าวที่ถูกนำเสนอจะเป็นเรื่องในแง่ลบเสมอ เพราะเรื่องดี ๆ คนกลุ่มนี้ก็แทบอยากให้ลงข่าวให้อยู่แล้ว”

(ณรงค์ สัจจะภริภูมิ, อ้างแล้ว)

“ไม่ว่าจะเป็นบุคคลมีชื่อเสียงหรือบุคคลสาธารณะก็ย่อมต้องมีเส้นแบ่งในการนำเสนอ เช่น สิ่งสื่อไม่ควรนำเสนอเลยคือชีวิตส่วนตัว การกินอยู่หลับนอน เรื่องลูก เรื่องภรรยา เรื่องกิ๊ก เว้นเสียแต่ถ้าเป็นเรื่องส่วนรวม เป็นประโยชน์สาธารณะ หรือเรื่องส่วนตัวนั้นสร้างความเสียหายต่อสาธารณะ หรือถ้าดาราคอนนั้นเป็นตัวแทนยูนิเซฟแล้วไปทำเรื่องเสียหาย หรือคนในครอบครัวนักการเมือง ไปมีส่วนร่วมประมุขการก่อสร้าง เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน กรณีเช่นนี้นำเสนอได้แน่นอน กรณีที่สื่อมวลชนมีการทำข่าวและติดตามนำเสนอความเคลื่อนไหวของ น้องมะลิ ตลอดจนคนในครอบครัวอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นสิ่งที่สื่อทำผิดจริยธรรมอย่างที่สุด ทั้งการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ละเมิดสิทธิครอบครัว ที่สำคัญคือละเมิดสิทธิเด็ก ไม่ว่าจะดีหรือร้ายห้ามเปิดเผยหน้าเด็ก ถึงแม้สื่อจะอ้างว่าเพื่อให้เด็กมีงานทำ ครอบครัวมีรายได้ กลายเป็นคนมีชื่อเสียง ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นอาจเป็นทั้งความไม่ตระหนักในการทำหน้าที่ของสื่อเอง เช่นการอ้างว่าเพราะเป็นคนมีชื่อเสียง ต้องนำเสนอ ประชาชนอยากรู้ อยากติดตาม หรืออาจเป็นเพราะครอบครัวเองก็รู้สิทธิที่ตนเองมี หรือเข้าใจว่าเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ประชาชนคงอยากติดตาม จึงทนต่อกระแสไม่ได้จึงต้องปล่อยให้มีการนำเสนอ เมื่อครั้งที่หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ เสียชีวิต ท่านสั่งห้ามให้ใครถ่ายภาพศพหรือภาพรดน้ำศพของท่าน หรือกรณีคุณพุ่มพวง ดวงจันทร์ ก็เช่นเดียวกัน ตามกฎหมายเรามีสิทธิในศพ แต่สื่อทำด้วยเหตุผลทางการตลาด ความจริงประชาชนไม่ได้อยากเห็นตอนตายหรอก”

(สุกัญญา บุรณเดชาชัย, อ้างแล้ว)

(ท็อป) ไร่เกียกกี

ตัวอย่างภาพที่ถูกแชร์และวิจารณ์บนโลกออนไลน์ถึงการทำหน้าที่ของสื่อ
ที่มา : ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และองค์กรเครือข่ายสื่อมวลชน, 2559

5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพของสื่อมวลชน

จากการศึกษาวิจัยเอกสารเพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชน นักวิชาการนิเทศศาสตร์ ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำที่เป็นการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพของสื่อมวลชน โดยเฉพาะในการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง พบปัจจัยสำคัญ ดังนี้

5.1 ระบบทุน

การประกอบกิจการด้านสื่อสารมวลชนต้องอาศัยกลุ่มทุนขนาดใหญ่ มีการลงทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งการประกอบธุรกิจย่อมมุ่งหวังกำไรเป็นสำคัญ แม้แต่การประกอบกิจการสื่อสารมวลชนในปัจจุบันถือเป็นการดำเนินธุรกิจด้านการสื่อสาร

เจริญ ถิ่นเกาะแก้ว (อ้างแล้ว) แสดงความคิดเห็นว่าทุกวันนี้สื่อเป็นธุรกิจไปหมดแล้ว มีนายทุนสื่อ คนทำสื่อรู้ว่าผิดจริยธรรมแต่นายทุนสื่อต้องการให้เล่นประเด็นนั้นประเด็นนี้ ถ้าบางเรื่องคนทำสื่อทำแล้ว แต่นายทุนไม่ต้องการ เช่นทีวีบางช่องทำงานตามนโยบายนายทุนสื่ออย่างแท้จริง ตราทั้งหมดของช่องต้องทำกิจกรรมตามที่นายทุนสื่อกำหนด ต้องมีข่าวออกอย่างต่อเนื่อง แม้แต่ตราที่ไปมีเรื่องกับคนอื่น แต่ก็ถูกทีวีช่องนั้นนำเสนอเข้าไปเข้ามาในทีวีช่องนั้น เพราะตราคนนั้นอยู่ในสังกัดของตนเอง และกำลังมีละครออกอากาศ แทนที่จะเป็นการสยบข่าวแต่กลับเป็นการโปรโมทช่องไปในตัว

“คนทำสื่ออย่างมีคุณภาพทุกวันนี้มีน้อย เพราะกลุ่มทุนสื่อกำหนดให้เล่น และด้วยความสับสนของประชาชน ทำให้สื่อหลักไปเกาะกระแสโซเชียล ประชาชนกำลังหลงเส้นแบ่งระหว่างสื่อมวลชนกับคนที่สามารถสื่อสารได้”

สารوخ เมทโสภารวรรณกุล บรรณาธิการฝ่ายภาพ หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ (อิศรานิวส์, 2559) แสดงความคิดเห็นกรณีปัจจัยเรื่องระบบทุนซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้บริหารหรือองค์กรสื่อมีความคาดหวังให้ผู้สื่อข่าวหรือช่างภาพต้องได้ข่าวหรือภาพมานำเสนอ โดยมีความเห็นส่วนตัวว่าการนำเสนอไม่จำเป็นต้องได้ข่าวหรือภาพมาโดยการกระทำผิดจริยธรรมหรือละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

“การสั่งงานเป็นความคาดหวังที่มีอิทธิพล แต่สิ่งที่ต้องตระหนัก คือ เราคาดหวังในสิ่งที่ละเมิดความเป็นมนุษย์ไม่ได้ ละเมิดจริยธรรมไม่ได้ บางครั้งไม่ได้ภาพ เหตุไฉนยังอยู่ได้ ฉะนั้นจึงไม่จำเป็นต้องมีภาพเหล่านั้น แต่สามารถหลีกเลี่ยงไปใช้ภาพอื่นแทนยืนอยู่บนหลักจรรยาบรรณ แม้วิชาชีพจะพยายามสร้างแนวทางปฏิบัติงานร่วมกัน แต่ยังคงปัญหาคนไม่ได้ ก็ยังเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ เพราะฉะนั้นปัจจัยสำคัญอยู่ที่ คน องค์กร และกระแสสังคม ตามลำดับ”

เสรี ชยามฤต นายกสมาคมนักข่าวบันเทิง (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2559) แสดงความคิดเห็นว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักข่าวไม่สามารถทำงานโดยยึดตามหลักจรรยาบรรณได้ เป็นเพราะนโยบาย

ของสื่อแต่ละที่ต่างกัน ซึ่งต้องยอมรับว่าทุกวันนี้ นโยบายอยู่เหนือเหตุผล โดยตัวนโยบายเองก็มาจากเจ้าของสื่อ

“จากประสบการณ์ที่เคยเป็นนักข่าวภาคสนาม เคยถูกบรรณาธิการสั่งว่าให้ตามข่าวหนึ่งให้ได้ หากทำไม่ได้ ก็จะถูกตราว่าไร้ความสามารถ ซึ่งอาจจะมีผลต่อการประเมินและความมั่นคงในการงานได้ ด้วยเหตุนี้ไม่ว่านักข่าวอยากทำตามจริยธรรม-จรรยาบรรณก็ทำได้ยาก ดังนั้น ขอเสนอว่าถึงเวลาแล้วที่ผู้บริหารองค์กร เจ้าของสื่อ จะต้องตื่นตัวเรื่องนี้ การแก้ปัญหาดังกล่าวจะต้องเริ่มต้นที่การกำหนดนโยบายด้วย”

ณรงค์ สัจจะภริภูมิ (อ้างแล้ว) แสดงความคิดเห็นว่าผู้มีอำนาจ ทั้งในฐานะเจ้าของสื่อผู้บริหาร หรือผู้มีบทบาทในการคัดเลือกข่าว เช่น บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาการละเมิดจริยธรรมขึ้นโดยเฉพาะข่าวบุคคลในวงการบันเทิง โดยเชื่อว่าหากจะต้องมีการนำเสนอข่าวหมิ่นเหม่ในเรื่องเหล่านี้ จะมีการปรึกษากันในทีมก่อนเป็นกรณี ๆ ไปว่าจะเล่นข่าวแบบไหน เปิดตรงไหน ปิดตรงไหน นั่นคือเรายึดเรื่องจริยธรรม เรื่องข้อปฏิบัติไว้ในใจอยู่แล้ว เรามองถึงข้อกฎหมาย และความเหมาะสมด้วย

“แต่เชื้อใหม่ หลังปิดสื่อ ปิดนั่น ปิดนี้ได้วันเดียว พรุ่งนี้ก็ต้องเปิดหมดแล้ว เพราะสื่อบางสำนัก คนทั่วไป เปิดหมด แหมหมด บางที่ดาราเจ้าตัวก็ออกมายอมรับ เปิดตัวเอง บางข่าวพอเราได้ข่าวมา เราก็บังชื้อ ลงรูปก็พลางหน้า แต่รุ่งขึ้นออนไลน์บางสำนักลงเต็ม ๆ เราก็ต้องเปิดเพราะไม่เช่นนั้นก็สู้เขาไม่ได้ อาจถูกมองว่าไม่กล้า กลัวที่จะนำเสนอความจริง”

ปัจจัยที่สำคัญในกระบวนการตัดสินใจว่าจะเสนอข่าวนั้น ๆ แบบไหน อย่างไร คือ “คนที่มีอำนาจ” จะหัวหน้าข่าว บรรณาธิการข่าวในแต่ละวัน โดยขึ้นอยู่กับทัศนคติ ประสบการณ์การทำงาน มุมมองเรื่องจริยธรรม และผลประโยชน์ขององค์กร ที่ส่วนใหญ่ก็ขัดกันเอง คือถ้าคุณเป็นคนเคร่งเรื่องนี้ คุณก็จะเลือกปิดโน่นบังนี่ ยอมที่จะไม่ได้ข่าวที่สมบูรณ์ แต่ถ้าคุณไม่เคร่ง ก็เปิดหมด มองการขาย มองยอด คนอ่านเป็นหลัก ด้วยเหตุผลคนในข่าวเป็นคนสาธารณะ เป็นคนมีชื่อเสียง มากกว่าสนใจเรื่องการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หรือมองเข้าข้างตัวเองว่าไม่ได้ละเมิด หรือไม่ได้มีเจตนาละเมิด

บุปผา บุญสมสุข (อ้างแล้ว) กรณีสื่อสังคมออนไลน์ปัจจุบันที่มีเป็นจำนวนมาก และเกิดปัญหาละเมิดจริยธรรมจำนวนมากนั้น เป็นเพราะเจ้าของหรือนายทุนสื่อเน้นเรื่องการตลาดจึงมิได้สนใจเรื่องความเป็นสื่อมืออาชีพหรือไม่มืออาชีพ แต่ต้องการนักเขียนที่มียอดผู้ติดตามเยอะ ๆ หรือพวกเน็ตไอดอล ซึ่งบุคคลเหล่านี้มาจากไหนก็ได้ ไม่ได้นำหลักการด้านนิเทศศาสตร์ หลักการสื่อสาร หลักการเขียนที่เราว่าเรียนกันมาใช้ในการทำงาน (คนละความหมายกับจบนิเทศศาสตร์) แต่จะทำจะเขียนในสิ่งที่มีคนอ่าน มีคนติดตาม กลายเป็นการเขียนในลักษณะโฆษณา การตลาดไปหมด เขียนข่าวเป็นบทความ

“เราจะเขียนเพื่อขาย เพื่อการตลาดอย่างเดียว ไม่สนใจหลักการ ทฤษฎี เขาบอกว่าสิ่งที่เราสอนไปเรียนไปก็ไม่สามารถทำงานได้ ดังนั้น ถ้าในโลกวิชาชีพมันตามกระแสไปอย่างนี้

หลักการด้านนิเทศศาสตร์ก็จะหายไป เพราะเขาจะไม่เข้าใจหลักการทำงานด้านนิเทศศาสตร์ มันเป็นเรื่องระบบทุน ฉันท้าใครมาเขียนก็ได้เพื่อให้เว็บเราดัง โดยไม่ได้สนใจในความเป็นวิชาชีพ จึงทำให้เกิดปัญหาจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น เพราะไม่นำหลักการนิเทศศาสตร์มาใช้ แต่ใช้การตลาดเป็นตัวนำ สุดท้ายนักวิชาชีพจริง ๆ เริ่มไขว้เขว สับสนรูปแบบการเขียน ทำให้ปัญหาละเมิดจริยธรรมตามมา โดยเฉพาะเรื่องภาษาซึ่งแทบจะละเมิดทุกบรรทัด ไม่ว่าจะเป็นคำนาม สรรพนาม กริยา หรือสำนวนทั้งหลาย”

ณัฐพิชญ์ วงษ์สง่า (อ้างแล้ว) กล่าวว่าโครงสร้างของสื่อในปัจจุบันต้องพึ่งนายทุนมากขึ้น ขณะนี้องค์กรสื่อมวลชนจริง ๆ มีจำนวนน้อยมาก มีแต่นักธุรกิจเข้ามาทำสื่อ เป้าหมายสูงสุดก็คือกำไร ทำอย่างไรก็ได้ให้ขายได้ การเติบโตของเว็บไซต์ ออนไลน์ เพจ ฯลฯ จึงมีเยอะมาก ใคร ๆ ก็เป็นสื่อได้ จึงควบคุมได้ ขณะที่หนังสือพิมพ์ฉบับกระดาษยังมีกระบวนการคัดกรองหลายชั้นก่อนจะนำเสนอ แต่สื่อออนไลน์มีกระบวนการกลั่นกรองน้อย ถึงแม้จะเว็บไซต์ข่าวของหนังสือพิมพ์ก็ตาม เพราะเนื้อหาของเว็บไซต์ข่าวที่นำเสนอผ่านออนไลน์ไม่ได้นำเนื้อหาในหนังสือไปใส่ทั้งหมด อาจนำมาเพียง 70 – 80 % เนื้อหาส่วนหนึ่งมีทีมงานหรือบุคลากรอัปโหลดรายวัน ตามกระแสอย่างรวดเร็วไว้มาก่อน ตรงนี้จึงมีความน่ากลัว หลายครั้งจึงพลาดเพราะต้องการความเร็ว นอกจากนี้ นายทุนหรือเจ้าของสื่อต่างพยายามดึงบุคคลมีชื่อเสียง คนเล่าเรื่อง (อะไรก็ได้ที่ติดตลาด) หรือพวกเน็ตไอดอลเข้ามาทำงาน เพื่อดึงดูด (Magnet) ให้มีคนอ่านเยอะ ๆ ก่อน สักพักโฆษณา ก็จะตามเข้ามา

5.2 สภาพการแข่งขัน

มานะ ตริยาภิวัดน์ (อ้างแล้ว) ให้ความเห็นกรณีการนำเสนอข่าว ปอ - ทฤษฎี สหวงษ์ ที่มีกระแสการวิพากษ์วิจารณ์สื่อมวลชนว่าอาจนำเสนอภาพที่ไม่เหมาะสมเป็นการละเมิดสิทธิบุคคล นั้น เนื่องจากปัจจุบันอุตสาหกรรมสื่อมีการแข่งขันกันสูง แข่งขันความเร็วในการนำเสนอข่าว จนเกิดการละเลยกรอบจริยธรรม

เทพชัย หย่อง(ประชาไทย, 2559) แสดงความเห็นกรณีที่ช่างภาพและผู้สื่อข่าวต่างเบียดเสียดแย่งกันทำข่าวในระหว่างการขยับร่างของ “ปอ - ทฤษฎี สหวงษ์” ว่าเป็นพฤติกรรมที่ละเมิดจริยธรรมพื้นฐานของสื่อมวลชนเกือบทุกประการ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเคารพต่อความเป็นส่วนตัวและความรู้สึกของคนในครอบครัวผู้เสียชีวิต รวมถึงการขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยกล่าวว่าในการแข่งขันการรายงานข่าว ทุกสื่อต้องพยายามให้ได้ข่าวและ “ภาพที่ดีที่สุด” ตามหลักการสากลของสื่อมวลชน ข่าวและภาพที่ดีคือสิ่งที่สะท้อนอารมณ์และบอกเล่าบรรยากาศของเหตุการณ์ได้ดีที่สุด แต่ต้องนำเสนออย่างมีศิลปะและสุนทรีย์ภาพ และวิธีการที่ได้มาก็ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักจริยธรรม เพราะฉะนั้น “ภาพที่ดีที่สุด” ไม่จำเป็นต้องละเมิดความเป็นส่วนตัวหรือทำร้ายความรู้สึกของคนในครอบครัว และ “ภาพที่ดีที่สุด” ไม่จำเป็นต้องเป็นภาพของผู้สูญเสียที่อยู่ในอารมณ์เจ็บปวดอย่างที่สุด และไม่จำเป็นต้องซ้ำเติมความรู้สึกที่เลวร้ายให้กับคนที่เกี่ยวข้องอีก

เทพชัยกล่าวว่าปัญหาการละเมิดจริยธรรมของผู้สื่อข่าวและช่างภาพส่วนหนึ่งมาจากการตัดสินใจของผู้บริหาร บรรณาธิการ หรือหัวหน้าข่าวในองค์กรสื่ออื่น ๆ

“ทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์ลักษณะนี้ จะมีเสียงเรียกร้องให้องค์กรวิชาชีพสื่อทำอะไรบางอย่าง องค์กรวิชาชีพได้ออกแถลงการณ์ ออกคำเตือน จัดให้มีการให้ความรู้และอบรมด้านจริยธรรม จัดเวทีและกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อตอกย้ำถึงความสำคัญของการยึดมั่นในมาตรฐานวิชาชีพ แต่สุดท้ายการตัดสินใจขึ้นอยู่กับผู้บริหาร และคนที่ทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวของแต่ละสื่อว่าจะเลือกเดินทางไหน แต่ผมเชื่อว่าในยุคที่คนในสังคมมีความตื่นตัวและตระหนักรู้มากขึ้น สื่อมวลชนไม่สามารถทำตัวเป็นผู้ชี้แนะสังคมโดยไม่ฟังเสียงสะท้อนที่กลับมาเหมือนที่ผ่านมา ในอดีตสื่อมวลชนอาจไม่ต้องสนใจเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของคนในสังคม แต่ภูมิทัศน์สื่อทุกวันนี้ได้เปลี่ยนไปแล้ว สื่อถูกตรวจสอบอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน และคนในสังคมจะไม่อยู่นิ่งเฉยอีกต่อไป ผมจะไม่แปลกใจถ้าจะมีสักวันที่คนในสังคมหมดความอดทนและมีปฏิกริยามากกว่าแค่แสดงความเห็นและวิพากษ์วิจารณ์แต่เพียงอย่างเดียว แต่จะตอบโต้กลับอย่างจริงจังและเป็นระบบ เพราะทุกวันนี้การสื่อสารไม่ได้ถูกผูกขาดโดยคนทำสื่ออีกต่อไป ผมอยากให้ผู้บริหารสื่อได้บทเรียนจากกรณีของ “ปอ-ทฤษฎี” มันอาจเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างศรัทธาคืนให้กับบทบาทของสื่ออีกครั้ง”

ณรงค์ สัจจะภูริภูมิ (อ้างแล้ว) แสดงความคิดเห็นถึงสภาพการแข่งขันของสื่อ โดยยกตัวอย่างสถานการณ์แข่งขันและความกดดันที่คนทำสื่อต้องตัดสินใจ เช่น กรณีการนำเสนอข่าวดาราวัยรุ่นคนหนึ่งที่มีภาพเสพยาหลุดออกมา ตอนแรกเดลินิวส์ก็บังชื่อ แต่สื่อทีวี โลกออนไลน์กลับเปิดเผยหมดเลย ทั้งที่ดาราคงดังกล่าวยังเป็นเยาวชน ที่สำคัญคือคุณพ่อของดารายาวชนคนนั้นได้ออกมาแถลงข่าวอีกด้วย ทางต้นสังกัดจึงต้องปรึกษากันว่าเราจะตัดสินใจอย่างไร สุดท้ายก็ตัดสินใจเปิดเผยชื่อไป เพราะคิดว่าเพื่อประโยชน์สังคม ทั้งที่ความจริงควรปิดบัง ใช้เป็นบอกเป็นดารา ก. ดารา ข. พ่อดารา ก. พ่อดารา ข. ไป ก็ได้ แต่เราก็เล่นเปิดชื่อเปิดทุกอย่างไป เพราะสื่อสำนักอื่นลงหมด เราก็ต้องแข่งขัน แม้จะมีคำถามเรื่องจริยธรรมตามมา

“ถ้าเกิดกรณีดาราสาวชื่อดังของวงการถูกข่มขืนแล้วฆ่าตายในรถเก๋ง ในสภาพเปลือยเปล่า ถามว่าถ้าคุณลงสมมุติตัวเองเป็นสื่อ คุณจะลงข่าวนี้หรือไม่ ลงอย่างไร จะลงชื่อไหม จะลงรูปไหม ส่วนตัวผมมีคำตอบนะ แต่กับคนอื่น สื่ออื่นละ หรือคุณลงสมมุติตัวเองเป็นคนอ่านคนเสพข่าว คุณต้องการอะไร บทสรุปของคำถามทั้งหมด มันจึงตกอยู่ที่ “การแข่งขัน” เมื่อมีการแข่งขัน มีเรื่องผลประโยชน์ หลายเรื่องโดยเฉพาะเรื่องใหญ่ ๆ ข่าวใหญ่ ๆ มันก็มักจะหมิ่นเหม่กับเรื่อง “จริยธรรม” เสมอโดยเฉพาะในสังคมไทย”

ณัฐพิชญ์ วงษ์สง่า (อ้างแล้ว) ให้เหตุผลถึงการละเมิดจริยธรรมของสื่อว่า เป็นเพราะสภาพการแข่งขันของสื่อสูงมาก ทุกคนรู้ทั้งนั้นว่าต้องมีจริยธรรม แต่ด้วยสภาพการแข่งขันทำให้ทุกคนก็อยากจะได้ก่อน ยังมีสื่อออนไลน์เข้ามายิ่งทำให้ไม่แยกแยะว่าอะไรควรไม่ควร เพราะแย่งชิงกันแต่ความเร็ว

ปัญหาการละเมิดจริยธรรมจำนวนมากทางสื่อออนไลน์หรือเว็บไซต์ข่าวมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หนักขึ้น และรุนแรงขึ้น เพราะคนที่มาเขียนมาเป็นตัวแทนสื่อจะใช้ความรู้สึกส่วนตัวนำเสนอ ไม่ใช่คนทำงานสื่อหรือองค์กรสื่อที่แท้จริง ใคร ๆ ก็เป็นสื่อได้ ตัวอย่างเช่น นักเขียนของเว็บไซต์ข่าวต่าง ๆ มุ่งแต่เขียนเพื่อเรียกคนติดตามให้ได้ก่อน เขียนเรื่องฉาว ๆ ลับ ๆ ของคนอื่น สนองความอยากรู้อยากเห็นของปุถุชน บางคนแค่อัปโหลดเนื้อหาอะไรบางอย่างแล้วมีคิดติดตามก็คิดว่าตนเป็นสื่อแล้ว

“ทุกวันนี้คนที่เข้าไปอยู่ในองค์กรหรือทำงานโดยเฉพาะสื่อออนไลน์มีความหลากหลายมากจนควบคุมไม่ได้ ที่สำคัญคือมีเรื่องผลประโยชน์เชิงธุรกิจเป็นตัวนำ และทำเพื่อความอยู่รอด องค์กรรับคนเข้ามาเพื่อช่วยกันสร้างกระแสให้คนติดตาม สร้างยอดวิว สักพักโฆษณา ก็จะตามมาแปะ”

สุกัญญา บุรณเดชาชัย (อ้างแล้ว) กล่าวถึงปัญหาเรื่องสภาพการแข่งขันว่า เป็นเพราะพฤติกรรมผู้รับสารเปลี่ยน คนไม่อ่านหนังสือพิมพ์ คนไม่ดูโทรทัศน์ สื่อต้องปรับตัวให้อยู่รอด สื่อเป็นธุรกิจที่ต้องใช้เงินจำนวนมาก เมื่อคนหันไปเสพโซเชียลมีเดียมากขึ้น สื่อก็ต้องทำเพื่อความอยู่รอด สื่อต้องแข่งขันต้องอยู่รอด ด้วยเปรียบเสมือนเหมือนเมียน้อยที่จะทำอะไรให้สามีกลับมาหา ก็เลยทำทุกวิถีทาง เพราะถ้าท้องหิวจะทำอย่างไร ต้องให้ท้องอิมไว้ก่อน การแข่งขันด้วยแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่เน้นความรวดเร็วเป็นหลัก การละเมิดจึงมีมากขึ้น เช่น การถ่ายทอดสดผ่านเฟซบุ๊กหรือเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) เพื่อเรียกยอดวิว ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าไม่ควรทำ รู้ว่าผิดจริยธรรม แต่สื่อหลายช่องก็ทำเพื่อแข่งขันกัน ถึงขั้นต้องมาถ่ายทอดสดคนจะฆ่าตัวตายเพื่อเพิ่มเรตติ้ง

5.3 การเกิดขึ้นของเว็บไซต์ข่าวอิสระ

ศตกมล วรกุล บรรณาธิการบริหาร NEW TV (อิศรานิวส์, 2559) แสดงความคิดเห็นว่า ปัญหาการละเมิดจริยธรรมที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะจำนวนสื่อออนไลน์ที่มีเป็นจำนวนมากและมีอิทธิพลมากกว่าสื่อกระแสหลัก มีความรวดเร็วสูง อีกทั้งประชาชนนิยมแชร์เนื้อหาเพจต่างๆ มากกว่าสื่อกระแสหลัก ซึ่งกลายเป็นว่าสื่อออนไลน์เหล่านั้นกลายเป็นบุคคลที่ 3 (3rd Party) ที่มีขนาดใหญ่มากมาย ยกตัวอย่าง เพจชื่อดังต่าง ๆ ที่กลุ่มผู้บริโภคแชร์ และสื่อกระแสหลักคัดลอกมา จนเกิดความเข้าใจผิดว่าคนเขียนเหล่านั้นเป็นสื่อมวลชนมืออาชีพ

เจริญ ถิ่นเกาะแก้ว (อ้างแล้ว) แสดงความคิดเห็นว่าปัญหาจริยธรรมที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบันเป็นเพราะปริมาณสื่อสังคมออนไลน์ที่มีจำนวนมาก เพราะโลกโซเชียลทำให้ประชาชนจำนวนมากเข้าใจผิดคิดว่าตนเองก็เป็นสื่อได้ เพียงแค่พบเห็นเหตุการณ์บางอย่างก็ถ่ายภาพแล้วไปโพสต์หรือประกอบข้อความตัดสินด้วยความคิดของตนเอง โดยไม่ได้ตรวจสอบหรือเข้าใจเหตุผลที่แท้จริงของเหตุการณ์นั้น ๆ ว่าทำไม่จริงเป็นเช่นนั้น หรือหาข้อมูลก่อนที่จะนำภาพหรือคลิปไปโพสต์ เช่น กรณีมีคนถ่ายคลิปโรงพยาบาลแห่งหนึ่งที่กำลังฝึกให้เด็กให้หัดว่ายน้ำ ก็เข้าใจว่าเป็นการทรมานเด็ก หรือคลิปการฝึกของทหารบางหน่วย ก็นำมาโพสต์ แชร์ วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างเสีย ๆ หาย ๆ โดยขาดการไตร่ตรองหรือหาข้อมูลด้วยการใช้วิจารณญาณ

“คนที่โพสต์คนที่แชร์ส่วนใหญ่ไม่ใช่คนทำสื่ออย่างเดียว แต่เกิดจากประชาชนทั่วไป แต่ไปเหมารวมว่าเป็นสื่อ ทั้ง ๆ ที่หากจำแนกสถิติกันจริง ๆ ความผิดทั้งหลายที่เกิดขึ้นนั้นมาจากสื่อมวลชนค่อนข้างน้อยหรือน้อยมาก ตัวอย่างเช่นการนำเสนอสื่อหลักหรือสื่อมวลชนอาชีพจะมีการเซ็นเซอร์ภาพ ทำเบลอ แต่โลกโซเชียลจะต้องอะไรที่สนใจ จะไม่มีการปิดบังหรือเซ็นเซอร์ใด ๆ ทั้งสิ้น ขณะที่ชาวบ้านก็ไม่เข้าใจว่าทำไมต้องเบลอภาพ ทำไมไม่เปิดเผยหน้าตา เปิดเผยชื่อสกุล นี่เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังไม่เข้าใจเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่เข้าใจเรื่องสิทธิส่วนบุคคล ไม่เข้าใจการเคารพสิทธิผู้อื่นอย่างแท้จริง”

สุกัญญา บุรณเดชาชัย (อ้างแล้ว) แสดงความคิดเห็นว่าปัญหาการละเมิดจริยธรรมของสื่อที่พบในปัจจุบันโดยเฉพาะสื่อออนไลน์ ส่วนใหญ่มาจากเว็บไซต์หรือเพจที่ใช้สื่อเป็นอาชีพหรือใช้สื่อเป็นช่องทางหารายได้ ไม่ใช่ผู้มีอาชีพสื่อ เว็บไซต์ข่าวของสื่อมวลชนอย่างแท้จริงยังถือว่ามีจริยธรรมอยู่พอสมควร เพราะเป็นองค์กรสื่อมวลชน ทำงานบนหลักปรัชญาวิชาชีพสื่อ มีกฎเกณฑ์การทำงานเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นประชาชนตรวจสอบได้ง่าย ทำให้นักข่าวทำงานได้ยากขึ้น แต่สำหรับในองค์กรสื่อมวลชนซึ่งมีหลายแพลตฟอร์ม เช่น ทั้งแพลตฟอร์มกระดาษ และออนไลน์ ก็ยังพบปัญหาการละเมิดเกิดขึ้น เช่นการแคปเจอร์ภาพจากไอจีมาตีพิมพ์ หรือการนำภาพจากสิ่งพิมพ์ไปลงออนไลน์ ก่อปู้กันไป ก่อปู้กันมา

ณัฐพิชญ์ วงษ์สง่า (อ้างแล้ว) มองปัญหาการละเมิดจริยธรรมส่วนหนึ่งมาจากการเกิดขึ้นของสื่อออนไลน์จำนวนมาก ซึ่งพิสูจน์ตัวตนไม่ได้ว่าใครคือสื่อแท้สื่อเทียม อันไหนคือองค์กรสื่อมวลชน อันไหนคือองค์กรธุรกิจที่ใช้สื่อเพื่อหาประโยชน์ ซึ่งปัจจุบันมีคนทำเว็บไซต์ข่าวหรือเพจจำนวนมาก แต่ไม่ได้ทำในลักษณะสื่อมวลชน เพียงแต่ไปหยิบประเด็นตามกระแส ทำภาพกราฟิกประกอบ พร้อมพาดหัวหรือโปรยประเภทใช้ข้อความเร่งเร้าเพื่อให้คลิกเข้าไปอ่าน ให้ติดตาม ให้รีบเปิดเข้าไปดู ทั้ง ๆ ที่พอเปิดเข้าไปอาจมีเนื้อหาอะไรเลย เจอแต่โฆษณา หรือกรณีการทำข่าว ปอ - ทฤษฎี สหวงศ์ เพียงแต่เข้าไปแก่งแย่งถ่ายภาพ หรือก๊อปปี้ภาพที่ปรากฏตามสื่อออนไลน์มาแปะในเพจของตนเองโดยไม่ได้สนใจเรื่องจริยธรรมหรือความเหมาะสม ขณะที่ประชาชนก็แชร์ต่อ ๆ กันไป ปรากฏการณ์ลักษณะนี้ต่างหากที่อันตราย และส่งผลให้สื่อทั้งหมดถูกเหมารวมว่าละเมิดจริยธรรม ไร้จริยธรรม ซึ่งตรงนี้ควบคุมได้ยากมาก

5.4 ระบบการพึ่งพาอาศัยกัน หรือ “น้ำพึ่งเรือเรือพึ่งป่า”

เป็นที่ยอมรับกันดีว่าการทำข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียงโดยเฉพาะคนในวงการบันเทิงนั้นระหว่างผู้สื่อข่าวหรือช่างภาพกับบุคคลในวงการบันเทิงมักจะมีความสัมพันธ์กันในลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน เหมือนน้ำพึ่งเรือเรือพึ่งป่า เพราะคนในวงการบันเทิงจำเป็นต้องอาศัยผู้สื่อข่าวและช่างภาพตลอดจนองค์กรผลิตสื่อบันเทิงในการประชาสัมพันธ์ผลงาน สร้างกระแส สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้ ขณะที่ผู้สื่อข่าวและช่างภาพก็จำเป็นต้องได้ข่าวได้ภาพมาเผยแพร่เพราะมันคือหน้าที่ จึงไม่แปลกใจที่บุคคลที่มีชื่อเสียงมักจะตกเป็นเบี้ยล่างของผู้สื่อข่าวและช่างภาพสื่อบันเทิง หรือสายข่าวบันเทิง แม้กระทั่งหากถูกสื่อละเมิดทั้งแง่กฎหมายและจริยธรรมก็ปล่อยให้กระแสข่าวซาลงไปเอง หรือไม่กล้าจะฟ้องร้อง

เพราะเกรงจะไม่ได้แจ้งเกิด หรือหากฟ้องร้องไปสุดท้ายก็ต้องมีการยอมความกันเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายจนถึงขั้นทำลายชื่อเสียงและชีวิตความเป็นอยู่จริง ๆ

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (แนวหน้า, 2559) เขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์แนวหน้า เรื่องปฏิรูปสื่อจากกรณีทำข่าว “ปอ-ทฤษฎี” โดยแสดงความคิดเห็นในประเด็นการทำหน้าที่ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสื่อกับแหล่งข่าวว่า ปัญหาการละเมิดจริยธรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่อยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างนักข่าวกับแหล่งข่าว น่าคิดว่า แหล่งข่าวที่เป็นดารากับนักข่าวสายบันเทิงจะมีความสัมพันธ์กับนักข่าวแตกต่างกับแหล่งข่าวสายอื่นๆ เช่น ทหาร การเมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ เนื่องจากดาราส่วนใหญ่ มักมีความต้องการจะเป็นข่าว อยากจะอยู่ในกระแสข่าว ไม่ตกจากกระแส ไม่ว่าจะป็นข่าวดีหรือข่าวที่ถูกละเมิดสิทธิ ชุบชิบ อื้อฉาว ฯลฯ

“ดารานำนวนไม่น้อยมีความเชื่อว่า การเป็นข่าวทำให้ตนเองมีโอกาสอยู่ในวงการ ทำมาหากิน มีงานเข้ามาต่อเนื่อง ไม่ว่าจะข่าวดีหรือข่าวร้าย บางรายข่าวอื้อฉาวก็เอา มองว่าดีเสียอีก จะได้โด่งดัง เป็นที่กล่าวถึง กระแสไม่ตก สื่อสายบันเทิงจึงมีอำนาจต่อรองกับแหล่งข่าวดารามากกว่าแหล่งข่าวสายอื่นๆ เพราะดารามักอยากจะเป็นข่าวอยู่แล้ว ดารามักพร้อมจะให้ข่าว บ่อยครั้งเจตนาทำตัวเป็นข่าวเสียอีก สื่อสายบันเทิงก็มักมีพฤติกรรมรุกเข้าไปในพื้นที่ส่วนตัวของดารามากกว่าสื่อสายอื่น ๆ ทำกันจนเป็นกิจวัตร เสมือนเป็นเรื่องปกติ เช่น เรื่องความสัมพันธ์ส่วนตัวของดารารสนิยมส่วนตัว ข่าวชุบชิบเรื่องลับเฉพาะตัว ฯลฯ โดยมีความเกรงใจแหล่งข่าวน้อยกว่าสายอื่น ๆ เช่น ทหาร การเมือง เศรษฐกิจ เป็นต้น หากเทียบกับสื่อในสายอื่น นักข่าวจะมีความเกรงแหล่งข่าวมากกว่า เพราะแหล่งข่าวมักจะมีอาวุโสกว่า มีตำแหน่ง มีอำนาจ การละลาบละล้วงจึงมีได้น้อยกว่า ยิ่งกว่านั้น นักข่าวสายบันเทิงบางคนยังเหิมเกริมถึงขั้นล่วงละเมิดไปอีกขั้น ก้าวเข้าไปถึงเมีย-ลูก-คนในครอบครัวของแหล่งข่าว โดยที่คนเหล่านั้นมิได้ยินยอมพร้อมใจด้วยเลยก็มี”

ณรงค์ สัจจะภูริภูมิ (อ่างแล้ว) ยกตัวอย่างกรณีการลงข่าวของดารบางคนว่าซึ่งสื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีชื่อเสียงหรือคนสาธารณะกับผู้สื่อข่าวสายบันเทิงได้อย่างชัดเจน

“ผมว่ามันมีให้เห็นเกือบทุกวัน โดยเฉพาะเรื่องส่วนตัวศิลปิน ง่ายๆ ๆ แค่อาราโพสต์ หรือลงรูปเฟสบุ๊ค หรือเล่นไอจี บางคนบอกไม่ได้ เพราะเป็นสาธารณะ บางคนบอกไม่ได้ เพราะมันเป็นพื้นที่ส่วนตัวเขา ยิ่งเป็นกลุ่มปิด ยิ่งคิดหนัก ตุกรณีดาราสาวบางคนที่เป็นเพื่อนในวงการเอารูปจัดปาร์ตี้วันเกิดส่วนตัว แต่งตัวบ๊อบบี้โชว์แว๊นกัน (บังหน้า) มาลง ก็เกิดคำถามเรื่องแบบนี้แล้ว แต่ทุกครั้งคนที่ตกเป็นข่าวก็แค่บ่น ๆ แล้วจบไป ความจริงถ้ามองว่าเสียหาย ควรฟ้องร้องเลย เพื่อจะให้กฎหมายตัดสินผิดถูกอย่างน้อยจะได้กลายเป็นบรรทัดฐาน กลายเป็นไม้เรียวให้สื่อกลัวได้บ้าง แต่บางครั้งดาราก็ตั้งใจปล่อยออกมาเพื่อสร้างกระแส แล้วทำเป็นไม่พอใจ แบบนี้ก็มีเยอะ จึงไม่ฟ้องร้อง หรืออีกนัยก็ไม่อยากมีเรื่องกับสื่อ”

บุปผา บุญสมสุข (อ้างแล้ว) มองประเด็นนี้สอดคล้องกันว่าสายบันเทิงเป็นสายที่ทำมาเพื่อขาย มองว่าสิ่งเหล่านี้ไปตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของประชาชน ไม่ได้สนใจว่าประชาชนจะได้ประโยชน์หรือไม่ แต่มองธุรกิจของตนเองเป็นตัวตั้ง ความสนใจเรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบจึงลดลง ทั้ง ๆ ที่รู้ทุกอย่างว่าทำผิดกฎหมายหรือจริยธรรม เพราะสิ่งที่เป็นประโยชน์ เป็นหน้าที่ เป็นความรับผิดชอบ มันขายไม่ได้ เพราะถูกสอนมาแบบนี้ในองค์กร

“เป็นความสมยอมด้วย มันเป็นลักษณะน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า สื่อเองก็พึ่งดาราร ถ้าไม่มีดาราก็ไม่รู้จะนำเสนออะไร ส่วนดารารเองก็พึ่งสื่อในแง่ว่าจะได้ออกสื่อเพื่อจะได้มีชื่อเสียง ให้คนได้เห็นตลอดเวลา ต่างพึ่งพาอาศัยผลประโยชน์ด้วยกันทั้งคู่ ความจริงมันก็เป็นการตลาดมาหลอกหลวงผู้บริโภค โดยที่ผู้บริโภคไม่รู้เลยว่ามันเป็นการร่วมมือกันระหว่างสื่อกับพวกวงการบันเทิง”

สอดคล้องกับความคิดเห็นของณัฐพิชญ์ วงษ์สง่า (อ้างแล้ว) ที่กล่าวว่าสื่อบันเทิงกับแหล่งข่าวบันเทิงทำงานกันในลักษณะน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า หลายครั้งที่ดารารฟ้องสื่อ แต่สุดท้ายก็จับมือยอมความกัน นักธุรกิจหรือดาราร้อยมากที่จะฟ้องสื่อ 70 - 80 % ไม่อยากมีปัญหาเกี่ยวกับสื่อ อีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะปัจจุบันคนรับสื่อง่าย สิมง่าย ปล่อยไปสักพักคนก็ลืม เมื่อไม่มีใครอยากมีปัญหาเกี่ยวกับสื่อจึงส่งผลให้สื่อหลงตัวเอง อยากทำอะไรก็ได้ อยากจะตีใครให้ตายก็ทำได้

สุกัญญา บุรณเดชาชัย (อ้างแล้ว) แสดงความเห็นในประเด็นนี้ว่าส่วนหนึ่งเป็นเพราะดารารมีความเกรงกลัวสื่อ กลัวไม่มีงานทำ เกรงจะไม่เป็นที่รัก จึงยอมให้สื่อละเมิดเพราะอยากดัง ทั้ง ๆ ที่รู้ เข้าลักษณะน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า สุดท้ายก็ยอมความ หรือไม่ต่อสู้ เพื่อให้มีงานทำหรืออยู่ในวงการบันเทิงได้ต่อไป

6. แนวทางการกำกับดูแลจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนในบริบทสังคมการสื่อสารสมัยใหม่

สำหรับแนวทางการกำกับดูแลจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพของสื่อมวลชน จากการศึกษาวิจัยเอกสารเพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชน นักวิชาการนิเทศศาสตร์ ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถสรุปได้ดังนี้

6.1 การปลูกจิตสำนึกของผู้ประกอบวิชาชีพ ตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และองค์กรวิชาชีพ

สันติ เต๊ะเปี้ย ช่างภาพอาวุโสหนังสือพิมพ์เอเอสทีวีผู้จัดการรายวัน (เดลินิวส์ออนไลน์, 2559) แสดงความคิดเห็นต่อการละเมิดจริยธรรมของสื่อว่าขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของคนทำงาน เพราะสื่อต้องทราบอยู่แล้วว่า การถ่ายภาพพระยะที่ใกล้ ๆ ขนาดนั้น ไม่สามารถนำมาลงได้ เพราะจะละเมิดสิทธิผู้เสียชีวิต หากนำมาลงก็ต้องใช้คำว่า “ไม่มีสำนึก” หลังจากนั้นสื่อสำนักนั้นจะรับชะตากรรมโดนตำหนอ

อย่างแน่นอน และสื่อที่ดี ๆ จะถูกเหมารวมไปด้วยทั้งหมด เพราะจุดเล็ก ๆ เช่นนี้ โดยพยายามเรียกร้องให้ช่างภาพช่วยกันรักษาจริยบรรณและศักดิ์ศรีวิชาชีพ

“ผมเองก็เป็นสื่อเหมือนกันกับพวกคุณนั่นแหละ แต่ผมอาจจะไม่เหมือนกับพวกคุณ ๆ เพราะมองในความจริง ไม่ได้บอกว่าตัวเองมีจิตสำนึกคืออะไร แต่ผมเองต้องใช้วิชาชีพนี้เลี้ยงชีวิตและครอบครัวไปจนตาย ทั้ง ๆ ที่ผมเองไม่ได้เรียนวิชานี้มา แต่ผมรักในวิชาชีพที่พวกคุณเรียนมา แต่พวกคุณไม่มีปัญญาที่จะช่วยกันรักษาศักดิ์ศรีของวิชาชีพของพวกคุณ มีหน้าซ้ำพวกคุณบางคนกำลังจะช่วยกันทำลายวิชาชีพของคุณเองด้วยซ้ำ”

ในงานสัมมนา “บทเรียนจริยธรรมการนำเสนอข่าวบนสื่อออนไลน์ (Social Media) : ในมิติการละเมิดสิทธิมนุษยชน” ซึ่งจัดขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2559 นักวิชาการ นักวิชาชีพ และองค์กรวิชาชีพสื่อ แสดงความคิดเห็นว่าในการควบคุมจริยธรรมการนำเสนอข่าวบนสื่อออนไลน์นั้น หลายภาคส่วนของสังคมต้องช่วยกันสร้างมาตรฐานการรายงานข่าวของสื่อ เนื่องจากสื่อออนไลน์ซึ่งปัจจุบันไม่ได้มีเพียงนักข่าวเท่านั้นที่สามารถเผยแพร่เนื้อหาข่าวและภาพข่าวได้ แต่ประชาชนทั่วไปสามารถใช้โซเชียลมีเดียนำเสนอข่าวได้เช่นกัน ซึ่งด้วยความรวดเร็วและมีประชาชนติดตามค่อนข้างมาก จึงทำให้เห็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งสุภิญญา กลางณรงค์ กสทช. มีความเห็นว่าจริยธรรมเสนอข่าวว่าบางเรื่องเป็นเรื่องของจิตใต้สำนึก ซึ่งสอดคล้องความคิดเห็นของ มานะ ตรีรยาภิวัฒน์ คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ที่เห็นว่าเรื่องจริยธรรมต้องใช้วิธีการปลูกฝังจิตทั้งในสถาบันครอบครัว การศึกษา ให้ความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ขณะที่ ญัฐฐา โกมลวาทิน รองประธานสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ แสดงความเห็นสอดคล้องกันว่าปัจจุบันสื่อละเลยในการนำเสนอข่าวและเสนอภาพข่าว ซึ่งทำให้ องค์กรวิชาชีพสื่อต้องหาวิธีถึงมาตรการเพื่อป้องกันในระยะยาว โดยเสนอความคิดเห็นให้เริ่มปลูกฝังจิตสำนึกในระดับของผู้สื่อข่าว ระดับองค์กร เพราะเป็นประตูด่านแรกของการควบคุมและกลั่นกรองก่อนที่จะมีการนำเสนอออกไป หากมีการกำหนดและวางแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเชื่อว่าจะช่วยตรวจสอบได้อีกระดับหนึ่ง และเห็นว่าจริยธรรมสื่อต้องอยู่ในพื้นฐานจริยธรรมเดิมไม่ว่าจะอยู่ในแพลตฟอร์มใดก็ตาม

บุปผา บุญสมสุข (อ่างแล้ว) เสนอความคิดเห็นต่อการปลูกฝังจิตสำนึกของสื่อ นั้นต้องใช้ลักษณะการปลูกฝังค่านิยมส่วนบุคคลตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน โดยอบรมบ่มเพาะปลูกฝังให้มีจริยธรรมส่วนบุคคลที่เอื้อต่อสังคม ประโยชน์ส่วนร่วม ความซื่อสัตย์สุจริต

“สิ่งเหล่านี้มันต้องปลูกฝังมาตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน สังคม พอมาถึงองค์กรสื่อ จะปลูกฝังได้ไม่ยาก เขาจะตัดสินใจได้ไม่ยากว่าอะไรควรไม่ควร จะทำไม่ทำ แต่ถ้าไม่เคยถูกอบรมบ่มเพาะมา หรือสอนให้เห็นแก่ตัว สอนให้เห็นแก่เงินมาตั้งแต่ต้น พอมาถึงวิชาชีพก็เปลี่ยนยาก เพราะไม่เคยทำ กลับกลายเป็นมานั่งท่องตำราจริยธรรมวิชาชีพ ส่วนในแง่วิชาชีพเองก็ต้องให้ความสำคัญว่าจะเน้น

ด้านใดเป็นพิเศษ เช่น ประโยชน์สาธารณะ ชื่อสัตย์สุจริต ความสุภาพ หรือไม่ละเมิด ยังเชื่อว่าถึงแม้เมื่อเข้าสู่องค์กรวิชาชีพ ถ้าเราถูกปลูกฝังมาเราจะมีภูมิคุ้มกัน แยกแยะได้ แต่ถ้าเราไม่มีภูมิคุ้มกันมาก่อนเลย มันจะทำให้ทำผิดจริยธรรมง่ายมาก ตกเป็นเหยื่อโดยไม่ได้คิดอะไรเลย”

สุกัญญา บุรณเดชาชัย (อ้างแล้ว) มีความเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าสำนักจริยธรรมจะเกิดขึ้นได้จะต้องได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่ยังเป็นตัวอ่อน ยังเป็นเด็ก ตั้งแต่สถาบันครอบครัว แต่ในฐานะที่ตนเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย สิ่งที่ทำได้ในฐานะสถาบันผลิตนักวิชาชีพนิเทศศาสตร์ คือการปลูกฝังจริยธรรม โดยการสอดแทรกไว้ในทุก ๆ วิชาเพื่อให้เกิดการซึมซับ เมื่อมาถึงองค์กรสื่อ ก็ต้องได้รับการปลูกฝังต่อ และอบรมบ่มเพาะโดยสภาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตนเชื่อว่าหากได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กและอย่างต่อเนื่อง จะทำให้องค์กรสื่อและวิชาชีพสื่อได้รับการยอมรับอย่างแท้จริง

ณัฐพิชญ์ วงษ์สง่า (อ้างแล้ว) แสดงความคิดเห็นถึงความสำคัญของการปลูกฝังจิตสำนึกด้านจริยธรรมมาตั้งแต่เด็กโดยผ่านสถาบันต่าง ๆ ว่า บุคคลเหล่านี้จะสามารถแยกแยะผิดถูกชั่วดีได้เมื่อมาอยู่ในองค์กรสื่อ ถึงแม้จะถูกใบสั่งจากบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวว่าต้องนำเสนออย่างนั้นอย่างนี้ แต่คนเหล่านี้จะตัดสินใจได้ด้วยตัวเองว่าควรทำหรือไม่ จะมีวิธีการอย่างไรที่ไม่ให้เสียทั้งงานและผิดจริยธรรมวิชาชีพ

6.2 การให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

แนวคิดเพื่อแก้ปัญหาการทำผิดกฎหมายและการละเมิดจริยธรรมของสื่อมีมาเป็นระยะเวลายาวนานแนวทางหนึ่ง คือ การที่จะให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อต้องมีใบอนุญาตหรือใบประกอบวิชาชีพเหมือนบางวิชาชีพ เช่น ทางการแพทย์ วิศวกรรม นักบินพาณิชย์ แนวคิดนี้ได้มีการถกเถียงแสดงความคิดเห็นมาเป็นระยะเวลานาน เมื่อเกิดกรณีการนำเสนอข่าว ปอ - ทฤษฎี สหวงศ์ ขึ้นอีกครั้ง แนวคิดนี้จึงได้รับการพูดถึงและมีการหยิบยกมาเป็นแนวทางในการกำกับดูแลผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชน

สุกัญญา บุรณเดชาชัย (อ้างแล้ว) กล่าวว่าตนสนับสนุนแนวคิดเรื่องใบประกอบวิชาชีพมาเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 20 ปี จนกระทั่งปัจจุบันก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงความคิด ซึ่งเข้าใจดีว่าอาชีพสื่อมวลชนไม่สามารถปิดกั้นเฉพาะคนจบนิเทศศาสตร์หรือสื่อสารมวลชนได้ และเข้าใจหวั่นวิตกทำสื่อที่ขาดการความเป็นอิสระ เกรงว่าท้ายที่สุดแล้วจะถูกควบคุมโดยหน่วยงานของรัฐ ไม่ต้องการกลับไปยุคเผด็จการ กลัวว่าหากถูกถ่วงถอน ทำงานต่อไปไม่ได้ และอ้างเหตุผลเรื่องสหวิทยาการ ว่าเป็นอาชีพที่ใคร ๆ ก็มาทำสื่อได้ไม่จำกัดเฉพาะนิเทศศาสตร์ จึงจำกัดสิทธิเหมือนอาชีพแพทย์ วิศวกร นายความไม่ได้ แต่ต้องเข้าใจว่าเมื่อสถานการณ์ก็ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า คนทำสื่อจำนวนมากยังขาดคุณสมบัติที่จะเรียกว่าผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ ทั้งความรู้ความเข้าใจ ทักษะวิชาชีพ ที่สำคัญคือความสำนึกในหลักจริยธรรมวิชาชีพ และที่ผ่านมาก็ใช้เวลาพิสูจน์ทั้งในเรื่องการควบคุมตนเองหรือเซนเซอร์ตัวเอง (Self Censorship)

การกำกับดูแลตนเอง (Self Regulation) ในลักษณะองค์กรวิชาชีพ หรือแม้กระทั่งปัจจุบันทุกภาคส่วน กำลังร่วมกันหาแนวทางกำกับดูแลร่วมกัน และส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มวิชาชีพเพื่อสร้างมาตรฐาน จริยธรรมให้ปรากฏต่อสังคม

ซึ่งประเด็นนี้ใครก็ยอมรับว่า อาชีพสื่อมวลชนต้องรับคนหลากหลายสาขา ไม่ได้จำกัด เฉพาะนิเทศศาสตร์ เพียงแต่เราต้องการคนที่มีความรู้ จริยธรรมมากำกับการทำงาน รู้หลักการการทำงานโดยใช้ปรัชยานิเทศศาสตร์ แม้แต่การเรียนเราก็ปลูกฝังนักศึกษาทุกรายวิชา โดยส่วนตัวยังเห็นด้วยว่าต้องมีใบประกอบวิชาชีพ เพราะเชื่อมั่นว่าหากมีใบประกอบวิชาชีพจะทำให้สื่อมีคุณภาพ เกิดความน่าเชื่อถือ และลดปัญหาด้านทำผิดกฎหมายและละเมิดจริยธรรมได้อย่างแน่นอน

“หากสื่อไม่สามารถควบคุมตนเองได้ การให้ใบอนุญาตหรือใบประกอบวิชาชีพ จึงน่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุดสำหรับผู้ที่ต้องการทำอาชีพสื่ออย่างแท้จริง หากไม่ดำเนินการใด ๆ อย่างจริงจังปัญหาเหล่านี้ก็ไม่มีวันจบสิ้น ที่สำคัญคือหากยังปล่อยให้ใครก็ได้ที่อยากมีรายได้หรือใช้สื่อเป็นช่องทางหารายได้ ก็จะมีส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์เชิงลบต่อศักดิ์ศรีของผู้ที่ประกอบวิชาชีพสื่ออย่างแท้จริง ดังนั้น คนทำสื่อที่แท้จริง ต้องมีตัวตน พิสูจน์ได้ จำแนกได้ สร้างความเชื่อถือให้แก่สังคมได้ ใครทำผิดก็สามารถดำเนินการได้ทันที ไม่เหมารวมให้เสียหายกันทั้งหมด ถ้าเป็นพี่ พี่จะรับใครเข้ามาทำงาน พี่จะมองจุดนี้เป็นหลักก่อน ยืนยันว่าคุณจะจบอะไรก็ได้ แต่ต้องมีใบประกอบวิชาชีพ เพราะธรรมชาติของมนุษย์ยิ่งอยู่นานยิ่งหย่อนยาน อำนาจมันยึดติด อำนาจเงินตราทำให้ปิดเบือนได้ สังเกตนักข่าวการเมืองก็มักจะหลงลืมตัวคิดว่าตนเป็นนักการเมือง ขณะที่นักข่าวสายบันเทิงก็คิดว่าตนเป็นดารา มันจึงต้องมีการเตือนกันบ่อย ๆ ต้องปิดฝุ่นเตือนตัวเองตลอดเวลา”

มานะ ตรียาภิวัฒน์ (อ้างถึงใน อรุชย์ ศรีแก้ว, 2559) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องใบประกอบชีพว่ามีทั้งคนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ด้านหนึ่งอยากให้เหมือนสภาทนายความหรือสภาวิชาชีพอื่น ๆ แต่ผู้คัดค้านส่วนใหญ่ที่เป็นสื่อมวลชนอาวุโสคร่ำหวอดในวงการ กังวลว่าจะถูกแทรกแซงการให้ใบอนุญาตหรือถอนใบอนุญาต หากรัฐบาลใดในอนาคตต้องการควบคุมสื่อ โดยใช้ใบอนุญาตเป็นเครื่องมือ อาจจะมองว่านักข่าวคนนี้หัวแข็งหน่อย ถอนใบอนุญาตเสีย คนนี้ก็หมดสิทธิเป็นนักข่าว นี่ก็เป็นช่องว่างหนึ่ง

“สมัยก่อนนั้นการเป็นนักข่าวต้องมีใบนักข่าว ทุกวันนี้เรามีช่องทางเสนอข้อมูลข่าวสารเยอะ หากไม่สามารถทำงานในช่องข่าว คุณก็สามารถมีช่องในยูทูปของตัวเอง อย่างนั้นมีประโยชน์มัย จุดนี้ต้องคิดคำนึงให้มาก”

อาทิตย์ แสงสว่าง เจ้าของหนังสือพิมพ์พิทักษ์ไทย จังหวัดพิษณุโลก (สัมภาษณ์, 2559) แสดงความคิดเห็นด้วยหากจะต้องให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน หรือสื่ออาชีพ มีใบประกอบวิชาชีพหรือใบอนุญาต เนื่องจากบริบทปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ใคร ๆ ก็ทำสื่อได้ โดยเฉพาะบนโลกออนไลน์ ปัจจุบันมีบุคคลแอบแฝงเข้าไปเป็นสื่อหรือนักข่าวผีจำนวนมาก ไม่มีต้นสังกัด เข้าไปแสวงหา

ผลประโยชน์โดยใช้อาชีพสื่อมวลชนบังหน้าโดยเฉพาะในต่างจังหวัด เช่น การเข้าไปแสวงประโยชน์จากหน่วยงานราชการในการเข้าไปประมูลโครงการต่าง ๆ หรือเพื่อประโยชน์ในการกิจการของตนเอง มิได้ทำสื่อเพื่อความเป็นสื่ออาชีพอย่างแท้จริง ไม่คำนึงถึงจริยธรรมของคนทำสื่อที่แท้จริง ถึงแม้ตนจะเป็นผู้ประกอบอาชีพสื่อมวลชนมาเป็นเวลายาวนาน และทราบดีว่าการทำอาชีพสื่อไม่สามารถปิดกั้นหรือจำกัดเฉพาะบุคคลที่จบมาทางด้านนิเทศศาสตร์เท่านั้น เพราะงานสื่อสารมวลชนต้องใช้บุคคลที่มีความรู้ในหลากหลายด้านหรือสหวิทยาการ แต่ก็เห็นด้วยกับการมีใบประกอบวิชาชีพ หรือมีมาตรการที่สามารถคัดกรองบุคคลที่จะเข้ามาทำอาชีพสื่อได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังหาทางออกไม่ได้ก็คือใครหรือหน่วยงานใดจะเป็นผู้ออกใบประกอบวิชาชีพหรือใบอนุญาตให้ และมีวิธีการอย่างไร ใช้หลักเกณฑ์ใดในการให้ใบอนุญาต หรือการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับใบอนุญาต ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดและซับซ้อน หากรีบเร่งหรือคิดไม่รอบครอบ อาจส่งผลเสียทั้งคนทำสื่อและคนกำกับดูแล ซึ่งจำเป็นจะต้องศึกษาวิจัยถึงข้อดีข้อด้อยกันให้ละเอียดก่อนกำหนดมาตรการใด ๆ

เจริญ ถิ่นเกาะแก้ว นายกสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพวิทยุท้องถิ่นไทย (วทท.) (สัมภาษณ์, 2559) สนับสนุนให้มีใบประกอบวิชาชีพบุคคลที่จะเข้ามาทำอาชีพสื่อทุกประเภท เพราะทุกวันนี้จำแนกไม่ได้ว่าบุคคลใดหรือองค์กรใดที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประกอบวิชาชีพสื่อจริงหรือเพื่อใช้สื่อเป็นช่องทางแสวงหารายได้ ด้วยปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ทำให้ทุกวันนี้ใครก็ทำสื่อได้จึงส่งผลกระทบต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ และผู้ที่จะละเมิดจรรยาบรรณวิชาชีพส่วนใหญ่อาจไม่ได้เกิดจากคนทำสื่อที่แท้จริง ดังนั้น ทางออกที่คิดว่าจะช่วยแก้ปัญหาได้คือการให้ใบอนุญาต ผู้ที่จะเข้ามาทำอาชีพสื่อมวลชนต้องมีใบประกอบวิชาชีพ เจตนาเพื่อคัดกรองคนทำอาชีพสื่อที่มีต้นสังกัดอย่างแท้จริง มิได้มีเจตนาลิดรอนสิทธิเสรีภาพคนทำสื่อหรือให้หน่วยงานรัฐเข้ามาควบคุมสื่อเหมือนเมื่อครั้งหนึ่งที่คนทำสื่อหวาดวิตกกังกัน แต่สภาพสังคมปัจจุบันเมื่อการควบคุมตัวเองจากต้นสังกัดก็ไม่บรรลุผล องค์กรวิชาชีพก็ยังไม่สามารถควบคุมกันเองได้ และการกำกับดูแลร่วมกันจากทุกภาคส่วนก็ยังไม่เกิด ดังนั้น แนวทางหนึ่งที่จะป้องกันและลดปัญหาด้านจริยธรรมได้คือการมีใบประกอบวิชาชีพ ซึ่งเจริญ ถิ่นเกาะแก้ว ได้อธิบายว่าใบประกอบวิชาชีพนี้มีได้หมายความว่า จะต้องเหมือนกันกับวิชาชีพแพทย์ วิศวกร หรือนักกฎหมายที่ต้องมีคุณสมบัติจบมาทางด้านนั้น ๆ โดยตรง แต่สื่อมวลชนไม่สามารถปิดกั้นได้ว่าต้องจบมาทางสาขาวิชาใด การให้ใบอนุญาตเป็นเพียงการคัดกรองเพื่อให้ได้คนที่เข้ามาทำสื่ออย่างมืออาชีพ มีความรู้และทักษะในการทำงาน เข้าใจกฎหมายและสำนึกในหลักจริยธรรมวิชาชีพได้อย่างแท้จริง

“เราไม่ได้จำกัดว่าต้องจบนิเทศศาสตร์หรือสื่อสารมวลชน คุณจบสาขาอะไรมาก็ได้ เพียงแต่เราต้องคัดกรองให้ได้คนทำอาชีพสื่อที่มีทั้งคุณสมบัติด้านทักษะในการทำงานและจิตสำนึกในวิชาชีพ รู้หลักจริยธรรมจรรยาบรรณในวิชาชีพ แยกแยะได้ว่าอะไรควรนำเสนอ อะไรไม่ควรนำเสนอ อะไรเรียกว่าละเมิด อะไรขัดหลักจริยธรรม คล้ายกับการให้ใบอนุญาตผู้ประกาศที่ไม่จำกัดว่าคุณเป็นใคร แต่ถ้าคุณจะเป็นผู้ประกาศหรือจัดรายการวิทยุโทรทัศน์คุณต้องมีใบผู้ประกาศ หรือเหมือนใบอนุญาตขับขี่ ถ้า

คุณไม่มีคุณสมบัติชั่วคราวไม่เป็นก็ไม่ให้ หรือให้ไปแล้วทำผิดกฎ ก็ยึดหรือระงับชั่วคราวได้ ในส่วนของเจ้าของสื่อก็ต้องมีใบอนุญาตให้ดำเนินการตามกฎหมายอยู่แล้ว แต่ในส่วนของคนทำสื่อหรือสื่อมวลชนจะต้องมีใบประกอบวิชาชีพอีกใบหนึ่ง การที่ใครก็ได้มาทำสื่อก็เลยไม่รู้บริบทว่าต้องทำอะไร นำเสนออะไร แค่มอบกล้องถ่ายภาพให้หนึ่งตัวให้ไปทำงานก็ทำได้แล้ว โดยไม่รู้หลักการทำสื่อ แม้แต่ประกันชีวิตเขายังต้องไปสอบใบอนุญาต คุณจบอะไรมาก็ได้ แต่ถ้าคุณจะไปขายประกันต้องไปสอบใบอนุญาต สอบจรรยาบรรณ มีการต่ออายุปีต่อปีด้วย ไม่ใช่ใครก็ได้ไปขายประกัน วงการสื่อต้องการคนหลากหลายสาขา ไม่จำกัดเฉพาะนิเทศศาสตร์ เพียงแต่ต้องให้คนเหล่านี้มาเรียนรู้หลักการนิเทศศาสตร์ก่อนปล่อยลงภาคสนาม”

บุปผา บุญสมสุข (อ้างแล้ว) แสดงความคิดเห็นสอดคล้องไปในทางเดียวกันว่าควรจะต้องมีระบบพิสูจน์ตัวตนคนทำสื่อที่แท้จริงได้ ถึงแม้ตนเองจะเป็นคณะกรรมการอยู่ในสภากาชาดหนังสือพิมพ์แห่งชาติ แต่โดยส่วนตัวยังมีความเชื่อและเห็นด้วยว่าในบางครั้งปัญหาทั้งหลายที่ไม่สามารถแก้ไขได้ก็ต้องใช้ระบบอำนาจเข้ามาจัดการ ซึ่งเห็นว่าการให้ผู้ทำสื่อต้องมีใบอนุญาตหรือใบประกอบวิชาชีพไม่ได้สร้างผลกระทบหรือความสูญเสียอิสรภาพแก่คนที่มีอุดมการณ์หรือเป้าหมายเพื่อประกอบวิชาชีพสื่ออย่างแท้จริง แต่กลับจะเป็นผลดีที่สามารถจำแนกกลุ่มคนทำสื่อที่แท้จริงได้ เป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพและสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่สังคมได้อย่างแท้จริง สำหรับแนวทางการให้มีใบประกอบวิชาชีพหรือใบอนุญาตอาจเริ่มต้นที่องค์กรสื่อหรือหน่วยงานต้นสังกัดที่ต้องมีบัตรหรือใบอนุญาตให้แก่บุคลากรที่ทำหน้าที่สื่อผู้สื่อข่าวหรือช่างภาพทุกคน เพื่อเป็นการแสดงสังกัดที่ชัดเจน (ซึ่งปกติทุกองค์กรต้องมีอยู่แล้ว) แต่ต้องมีกระบวนการกำกับดูแลเป็นการภายในของตนเอง มีการอบรม กวดขัน และมีบทลงโทษบุคลากรที่ทำผิดกติกาให้สังคมเห็นผลได้ ซึ่งหากองค์กรต้นจัดการคนในสังกัดของตนเองได้ ก็ไม่จำเป็นต้องให้หน่วยงานใดมาเป็นผู้ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพให้

“ใบประกอบโรคศิลปะ มันก็น่าจะมีได้ แต่ต้องไม่ให้ธุรกิจเข้ามา เหมือนใบขับขี่ใบผู้ประกาศ อย่งน้อยต้องผ่านการอบรม ผ่านกระบวนการทดสอบ กลั่นกรองมาก่อนเข้าทำงาน เช่นทดสอบความรู้ ความเข้าใจหลักวิชาชีพ กฎหมาย จริยธรรม ความตระหนักในหน้าที่ โดยที่ไม่ปิดกั้นว่า จะต้องจบนิเทศศาสตร์ แต่ขอให้นำหลักการนิเทศศาสตร์มาใช้ในการทำงาน”

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (อ้างแล้ว) แสดงความคิดเห็นว่าเวลานี้ประเทศไทยถึงเวลาที่จะต้องมีการวิชาชีพสื่อมวลชน คล้าย ๆ วิชาชีพอื่น ๆ เช่น แพทยสภา หรือสภานายความ ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนทุกคนจะต้องเป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพนี้ หากไม่เป็นสมาชิกจะไม่สามารถทำงานในวงการสื่อได้ กฎหมายต้องบังคับ นายจ้างต้องจ้างเฉพาะคนที่เป็นสมาชิกเท่านั้น เพียงแต่ตอนเริ่มทำงานอาจไม่จำเป็นต้องมีการสอบเข้าเพื่อให่วงการสื่อมีความหลากหลาย เปิดกว้าง ให้แต่ละองค์กรเลือกสรรเองอย่างเสรี ไม่ต้องมีใบอนุญาต ไม่ต้องมีการสอบ เหมือนอย่างแพทย์ที่ต้องมีใบประกอบโรคศิลปะ หรือทนายความที่ต้องมีตัวทนาย นั้นเพราะไม่ต้องการให้สภาวิชาชีพสื่อเข้ามามีอิทธิพลเหนือคนที่จะมาเป็น

นักข่าวหรือช่างภาพ เปิดเสรีให้แต่ละสำนักคัดเลือกบุคลากรของตนเอง มิฉะนั้นจะมีการเมือง ทั้งภายในภายนอกเข้ามาติดกันคนที่จะเป็นสื่อมวลชน ซึ่งไม่ควรจะเป็นเช่นนั้น

โดยเสนอแนะว่าในวันที่เริ่มต้นเข้ามาทำงานสื่อมวลชน ไม่ว่าจะแก่นักข่าวหรือช่างภาพ ทุกคนจะต้องเป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพ ถ้าไม่จดทะเบียนเป็นสมาชิกจะทำงานสื่อไม่ได้ ว่าจ้างไม่ได้ เมื่อจดทะเบียนเป็นสมาชิกก็ต้องเซ็นรับทราบว่ามีหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งหากละเมิดก็ถูกสภาวิชาชีพสอบสวน ลงโทษตามความหนักเบาของแต่ละโทษที่เกิดขึ้น หากทำผิดรุนแรง โทษอาจจะหนักถึงขั้นงดเว้นการเป็นสมาชิก ซึ่งเท่ากับว่า บุคคลนั้นๆ ไม่สามารถประกอบวิชาชีพในช่วงระยะเวลาตามที่สภาวิชาชีพกำหนด เช่น 5 ปี 3 ปี 1 ปี แล้วแต่โทษานุโทษที่สภาวิชาชีพจะพิจารณากำหนดไว้ให้ชัดเจน เป็นที่ยอมรับร่วมกัน

สภาวิชาชีพสื่อนี้ จะแตกต่างจากสมาคมสื่อที่มีกันอยู่เดิม แล้วไม่สามารถลงโทษกันได้ ปัญหาหนึ่งก็เพราะสมาคมที่มีอยู่เดิมนั้นมีการกระจัดกระจายออกไปตามกลุ่มคนทำงาน เช่น นักข่าวช่างภาพนักหนังสือพิมพ์ นักวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ส่วนใหญ่จึงเป็นคนในแวดวงเดียวกัน มีความรู้จักมักคุ้นกัน เมตตา กัน รักชอบกัน หรือเกรงอกเกรงใจกัน จึงยากที่จะลงโทษกัน แต่ในสภาวิชาชีพที่ควรจะต้องตั้งขึ้นมาให้เป็นเอกภาพนี้ จะรวมเอาคนทำสื่อทุกแขนง ซึ่งกว้างขวางกว่าเดิม ไม่ใช่แยกเป็นเฉพาะแวดวงใดแวดวงหนึ่ง ทำให้ความใกล้ชิดน้อยลง รู้จักสัมพันธ์ส่วนตัวกันน้อยลง มีความเกรงใจน้อยลง เช่นเดียวกับกรณีแพทยสภา ซึ่งรวมเอาแพทย์ทุกสาขา หรือสหภาพนายความ ก็รวมเอาทนายความทุกคน ไม่ว่าจะเชี่ยวชาญกฎหมายประเภทใด

ส่วน ฌ็อง-ปิแยร์ วังส์ (อั้งแล้ว) มีความเห็นด้วยหากจะมีใบประกอบวิชาชีพ แต่ตนมีความคิดเห็นที่ไม่สามารถทำได้เพราะคนทำสื่อค่อนข้างต้องการอิสระ มีความเป็นตัวตนสูง ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วย เนื่องจากเกรงว่าจะขาดเสรีภาพ หรือถูกควบคุมโดยรัฐ ยิ่งคนทำสื่อรุ่นเก่ากับเด็กรุ่นใหม่จะมีความคิดเห็นค่อนข้างสุดโต่ง ไม่น่าจะเห็นด้วยกับการที่ต้องมีใบอนุญาต เพราะมันถูกปล่อยมาเป็นเวลานานเกินไป แม้แต่การที่จะตั้งเข้าไปเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพก็ตาม เพราะอาชีพเหล่านี้มันขึ้นกับจิตสำนึกของแต่ละคนอย่างแท้จริง

6.3 การมีคณะกรรมการกำกับดูแลด้านจริยธรรมภายในองค์กร หรือการควบคุมตัวเอง (Self Censorship)

มานะ ตรีรยาภิวัฒน์ (ผู้จัดการออนไลน์, 2559) เสนอแนะให้องค์กรสื่อแต่ละองค์กรมีคณะกรรมการตรวจสอบภายในเรื่องจริยธรรม ซึ่งมีองค์ประกอบจากคนภายในองค์กรและคนภายนอกที่มีความเป็นกลางเข้าร่วมด้วย ทั้งนี้ การตั้งคณะกรรมการดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของสื่อด้วย

“แต่ละองค์กรมีการตรวจสอบภายในเรื่องการเงิน เรื่องบัญชี ทำไมจะไม่เรื่องตรวจสอบจริยธรรมไม่ได้”

นอกจากนี้ ในส่วนของเพจ - บล็อกเกอร์ต่างๆ ต้องยกระดับจริยธรรมจรรยาบรรณด้วยเช่นกัน อาจต้องรวมตัวกันร่างกฎระเบียบร่วมกัน เพื่อยกระดับวงการสื่อไปพร้อมกันทั้งระบบ

สุกัญญา บุรณเดชาชัย (อั่งแล้ว) แสดงความเห็นเกี่ยวกับองค์กรสื่อว่ายังไม่ได้กวัดขันจริยธรรมภายในองค์กรอย่างจริงจัง ยังขาดการปลูกฝังจริยธรรมในองค์กร โดยยกตัวอย่างกรณีนี้กริ่งงหนุ่ม นายนิชคุณ หรวะกุล วร 2PM ที่ซัซซึ่ขณะมีแอลกอฮอล์เกินระดับที่กฎหมายกำหนด จนให้เกิดอุบัติเหตุจนมีผู้บาดเจ็บ ต้นสังกัดที่เกาหลีสั่งพักงาน 3 เดือน ขณะที่ของประเทศไทย กรณี นายสรยุทธ สุทัศนะจินดา ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าผิดทั้งกฎหมายและจริยธรรมมาตั้งแต่ต้น ไม่จำเป็นต้องรอศาลตัดสินคดี แต่ก็ยังไม่ยอมลาออกจาก หรือมีบทลงโทษใด ๆ จากต้นสังกัด ต้องรอจนกระทั่งเกิดกระแสกระบวนกรลงโทษทางสังคม (Social Sanction) และเจ้าของสินค้าถอนโฆษณาออก องค์กรสื่อจึงดำเนินการขอให้ลาออก เป็นต้น การปลูกฝังจิตสำนึกทางจริยธรรมต้องมีอยู่ในตัวองค์กรสื่อด้วย

สาโรช เมทโสภาวรรณกุล (อั่งแล้ว) กล่าวว่าองค์กรสื่อหรือต้นสังกัดเป็นผู้มีบทบาทอย่างมาก การสั่งงานเป็นความคาดหวังที่มีอิทธิพล แต่สิ่งที้องค์กรสื่อต้องตระหนัก คือ เราคาดหวังในสิ่งทีละเมิดความเป็นมนุษย์ไม่ได้ ละเมิดจริยธรรมไม่ได้ บางครั้งไม่ได้ภาพ เหตุใดยังอยู่ได้ ฉะนั้นจึงไม่จำเป็นต้องมีภาพเหล่านั้น แต่สามารถหลีกเลี่ยงไปใช้ภาพอื่นแทนยื่น โดยยังสามารถนำเสนอได้ และอยู่บนหลักจรรยาบรรณ

“ปัญหาเกิดจากคน ไม่ได้ตำหนิย้อนใคร เพราะทุกคนได้รับบทเรียน สิ่งทีต้องกลับมาทบทวน เราในฐานะผู้กำกับดูแล ผู้ปล่อยภาพออกไป ถามว่าได้ทำหน้าที่แล้วหรือไม่ ได้อบรมคนแล้วหรือไม่ แนนอนส่วนหนึ่งสถาบันการศึกษามีส่วนในการอบรมสั่งสอนเรื่องจริยธรรม แต่ในฐานะองค์กรสื่อ ทำแล้วหรือไม่”

6.4 การมีองค์กรวิชาชีพและระบบการควบคุมกันเอง (Self Regulation) ทีมีความ

เข้มแข็ง

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (อั่งแล้ว) แสดงความคิดเห็นในการควบคุมกันเองว่า ต้องทำให้สื่อมวลชนสามารถควบคุมกันเองได้อย่างแท้จริง

“เรามีสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยเรียกว่า ปากกา เรามีสมาคมนักข่าววิทยุโทรทัศน์ไทย ทีมีรูปสายฟ้า มีสมาคมช่างภาพสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย แล้วยังมีชมรมช่างภาพการเมือง ซึ่งการเป็นการรวมตัวอย่างหลวมๆ ไม่มีอำนาจทีแท้จริงในการควบคุมดูแลกันเอง เป็นต้น จะเห็นว่า สมาคมสื่อมีความกระจัดกระจาย ทั้ง ๆ ทีนักข่าวและช่างภาพ ไม่ว่าจะอยู่ในสื่อประเภทใด ก็ต้องมีบทบาทการทำหน้าที่และความรับผิดชอบไม่ต่างกัน”

โดยยกกรณีตัวอย่างนายสรยุทธ สุทัศนะจินดา เพื่อให้เห็นปัญหาว่าองค์กรวิชาชีพไม่สามารถควบคุมหรือมีบทลงโทษสื่อที่ละเมิดจรรยาบรรณวิชาชีพได้

“สมาคมสื่อไม่สามารถบังคับอะไรใครได้เลย เช่น กรณีผู้อ่านข่าว นายสรยุทธ สุทัศนะจินดา ถูกสมาคมนักข่าววิทยุโทรทัศน์สอบสวนเกี่ยวกับการละเมิดจรรยาบรรณวิชาชีพร้ายแรงจะลงมติประณาม เขาก็ลาออกจากสมาคม หรือกรณีสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์สอบสวนกรณีมติชนทำข่าวเอื้อพรรคการเมืองช่วงเลือกตั้ง มีอีเมลนักการเมืองจัดจ้างบริหารจัดการสื่อ เขาก็แค่ลาออกจากการเป็นสมาชิกสมาคม เป็นต้น สมาคมสื่อทำได้แต่เพียงแถลงขอโทษแทนผู้กระทำการ หรือล่าสุดกรณี ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์ ก็คือการออกแถลงขอโทษแทนช่างภาพ - นักข่าว ทำได้แค่นี้ ชัดเจนว่า ไม่เคยควบคุมกันเองได้แท้จริง”

สุกัญญา บุรณเดชาชัย (อ้างแล้ว) เป็นหนึ่งในคณะทำงานและมีส่วนร่วมในองค์กรวิชาชีพมาโดยตลอด แต่ก็ยอมรับว่าองค์กรวิชาชีพยังขาดความเข้มแข็ง ขาดความจริงใจ ขณะที่รัฐมีเจตนาที่จะให้มือฉกรรจ์กำกับกันเองโดยพยายามไม่เข้าไปแทรกแซง แต่ก็ทราบกันดีว่าไม่สามารถกำกับดูแลกันเองได้ จะผ่านมาก็ปีก็ยังถูกมองว่าเป็นสื่อกระดาด หรือทำงานแบบลูปหน้าปะจมูก ทำงานแบบแมลงวันย้อมไม่ตอมแมลงวันอยู่เช่นเดิม ดังนั้น องค์กรวิชาชีพจะต้องมีระบบการตรวจสอบกำกับดูแลที่เข้มแข็ง และเห็นด้วยที่จะต้องมีการบัญญัติข้อความไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อให้มือฉกรรจ์หรือสภาวิชาชีพสื่อกำหนดไว้ เพราะหากไม่เขียนไว้จะเป็นโอกาสที่รัฐจะเข้ามาแทรกแซงได้ง่าย ขณะเดียวกันองค์กรวิชาชีพต้องไม่ถูกนายทุนแทรกแซงด้วย

มานะ ตริยาภิวัฒน์ (อ้างถึงใน อรุชย์ ศรีแก้ว, 2559) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมจริยธรรมของสื่อมวลชนอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพอย่างรุนแรง และสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ได้ออกแถลงการณ์ขอโทษในเวลาต่อมาว่า องค์กรสื่อ และสภาวิชาชีพสื่อต้องร่วมกันอย่างจริงจัง เพื่อกำหนดกติกาที่ทุกฝ่ายเคารพและใช้ได้จริง โดยในส่วนขององค์กรสื่อหรือสำนักข่าว ถ้าบุคลากรของสำนักข่าวทำผิดจรรยาบรรณ อาจมีมาตรการตั้งแต่เล็กน้อย ตักเตือนลงโทษหักเงินเดือน ไปจนถึงไล่ออก เพราะเป็นสิ่งที่สำนักข่าวสามารถดำเนินการได้

“องค์กรวิชาชีพ องค์กรสื่อ ต้องทำความเข้าใจกันก่อนว่า ถ้ากรอบจรรยาบรรณยังไม่ลงรายละเอียดเรื่องการทำข่าวในกรณีพิเศษ เช่น ข่าวงานศพคุณปอ คุณกันก่อนว่าอะไรควรหรือไม่ควรทำ วางกรอบกติกาตนเองและนำไปเป็นมาตรฐานของคนทำสื่อ ไม่ว่าจะกรณีต่อไปจะเป็นคนธรรมดาทั่วไปก็ให้ยึดถือกรอบนี้ นั่นจะเหมาะสมและใช้ได้จริงมากกว่า สังคมเรียกร้องให้สื่อจัดระเบียบการนำเสนอข่าวสาร จัดระเบียบการทำข่าว สื่อน่าจะทบทวนกัน วางกติกาตนเอง จะช่วยให้ความน่าเชื่อถือกลับมาได้ ถ้าสื่อไม่คุยกันเอง วันข้างหน้าหากผู้มีอำนาจจะวางกฎเกณฑ์ให้ ก็จะมีปัญหาคุกคามเสรีภาพการเสนอข่าวสาร”

ในส่วนขององค์กรวิชาชีพนั้นจะต้องคุยกันเรื่องบทลงโทษหรือการวางกรอบกติกาในการลงโทษให้ชัดเจนและมีความศักดิ์สิทธิ์พอที่นักวิชาชีพไม่กล้าละเมิด ที่ผ่านมาเวลาลงโทษ สมาชิกไม่พอใจก็ลาออก ดำเนินการอะไรไม่ได้ จึงไม่มีผลทางปฏิบัติ ต้องตกลงกันว่า ถ้าผิดต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ ไม่ใช่เขียนกติกาแล้วฉีกกันเอง อย่างนี้ภาพรวมสื่อจะถูกลดทอนความน่าเชื่อถือ เช่น หากถ้าหนักมากก็ต้องหยุดนำเสนอข่าว หยุดพิมพ์

“เราเคยเห็นว่าหนังสือพิมพ์ที่ผิดพลาดไปแล้วเป็นเรื่องใหญ่ เขาหยุดพิมพ์ 5 - 7 วันก็มี เขารู้ตัวว่าผิดมาก”

เสรี ชยามฤต (อ้างแล้ว) แสดงความคิดเห็นว่าผู้สื่อข่าวบันเทิงส่วนใหญ่มีจรรยาบรรณที่ดี แต่มีเพียงส่วนน้อยที่นำหลักจรรยาบรรณมาใช้ในการทำงาน จึงสนับสนุนให้สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ควบคุมกันเองภายใต้กฎกติกาเคร่งครัด ไม่ใช่เป็นเพียงแค่สื่อกระดาษเท่านั้น

ขณะที่ สาโรช เมทโสภารวรรณกุล (อ้างแล้ว) แสดงความคิดเห็นสนับสนุนให้องค์กรวิชาชีพสื่อทบทวนบทบาทหน้าที่ของตัวเองในฐานะผู้กำกับดูแล

ศตกมล วรกุล (อ้างแล้ว) แสดงความคิดเห็นว่าเนื่องจากผู้ที่ประกอบวิชาชีพสื่อไม่ได้จบนิเทศศาสตร์โดยตรง จึงอาจจะขาดการเรียนรู้เรื่องของจริยธรรมความเป็นสื่อ หรือขอบเขตการทำงาน ซึ่งจุดนี้ก็ต้องหาทางแก้ไข และจากการที่สมาคมที่เกี่ยวข้องกับสื่อเองมีหลากหลาย ขาดความเป็นเอกภาพ และไม่มีมาตรการกำกับกันเองที่ชัดเจน ทำอย่างไรให้แต่ละสมาคมรวมตัวกัน และสามารถดูแลคนในวิชาชีพได้

“สมาคมสื่อมวลชนในปัจจุบันมีจำนวนเยอะมาก สิ่งสำคัญต้องทำอะไรให้รวมตัวกันชัดเจน เพื่อกำกับดูแลกันเอง หากยังสะเปะสะปะ ความมีเอกภาพของสื่อ ในการสร้างอิทธิพล โน้มน้าว และเกรงใจต่อกัน จะมีน้อย”

เจริญ ถิ่นเกาะแก้ว (อ้างแล้ว) แสดงความคิดเห็นว่าทุกวันนี้กฎหมายที่ใช้ควบคุมสื่อดีอยู่แล้ว แต่ไม่มีหน่วยงานกำกับที่ชัดเจน เช่น คณะกรรมการอาหารและยา (อย.) หรือกฎหมายควบคุมสื่อก็ดี แต่องค์กรสื่อยังไม่ทำหน้าที่ ยังอยากเป็นอิสระ และไม่มีกฎหมายหรือสิ่งเกื้อหนุนให้องค์กรวิชาชีพสื่อทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างเข้มแข็ง ตัวอย่างเช่นกรณีไร่ส้ม - สรยุทธ สุทัศนะจินดา ซึ่งบอกว่าเป็นองค์กรสื่อ แต่เมื่อถูกองค์กรวิชาชีพลงโทษก็ลาออกจากการเป็นสมาชิก ทำให้เจ้าทุกข์ก็ต้องไปฟ้องเอง คนในองค์กรวิชาชีพสื่อก็สามารถกำกับสมาชิกได้เพราะกฎหมายไม่ได้เอื้ออำนวยให้ทำหน้าที่ โดยเฉพาะกลุ่มสื่อบันเทิง

“มันเป็นความอ่อนแอขององค์กรวิชาชีพที่ไม่สามารถนำกลุ่มสื่อบันเทิงเข้ามาเป็นสมาชิกได้ เพราะเรามีองค์กรหรือการรวมกันเป็นกลุ่มต่าง ๆ เป็นจำนวนมากแยกตามสายงาน แต่เรา

ไม่มีองค์กรกลางหรือสภาวิชาชีพที่รวมทุกสื่อมาอยู่ร่วมกัน และกฎหมายก็ไม่ได้มีส่วนเกื้อหนุนให้เกิดสภาวิชาชีพอย่างชัดเจน แต่กลับเป็นลักษณะการบังคับมากกว่าการกำกับหรือส่งเสริมผู้ประกอบการต้องให้มีลักษณะของการกำกับร่วมกันมากกว่า ไม่ใช่สมาคมหรือชมรมของใครของมัน ถ้ามีการให้สิทธิองค์กรวิชาชีพในการให้บทลงโทษได้ปัญหาจริยธรรมก็จะลดลง เช่น การมีใบอนุญาต มีสังกัดชัดเจน”

นอกจากนี้ ยังสนับสนุนแนวคิดเรื่องงบประมาณหรือทุนสนับสนุนการทำงานองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพว่าควรมาจากหน่วยงานกำกับดูแล เช่น กสทช. เพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานหรือดำเนินงานธุรการ เพราะหากองค์กรวิชาชีพยังต้องพึ่งพาสปอนเซอร์จากภาคเอกชน ก็จะทำให้จริยธรรมบิดเบี้ยว ทั้ง ๆ ที่มีเราแหล่งทุนจาก กสทช. จำนวนมากที่สามารถนำมาสนับสนุนตรงนี้ได้ ตรวจสอบได้ ชี้แจงได้ ควรนำเงินส่วนนี้มาให้องค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลจริยธรรมวิชาชีพ ซึ่งในช่วงหลัง ๆ กสทช. และวงการสื่อก็เริ่มจะเห็นด้วยกับแนวทางนี้

เจริญ ถิ่นเกาะแก้ว ยังได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบหรือโมเดลในการกำกับดูแลสื่อที่เหมาะสมกับประเทศไทยว่าไม่ควรนำต้นแบบหรือโมเดลของต่างประเทศมาใช้ เพราะนำมาใช้กับประเทศไทยไม่ได้ และในการศึกษาวิจัยต้องได้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้เสีย (Stakeholder) อย่างแท้จริงมาร่วมกันทำงาน ที่ผ่านมามีส่วนร่วมจากองค์กรสื่อค่อนข้างน้อย ถ้ามาร่วมกันอย่างจริงจังก็จะเห็นแนวทางหรือรูปแบบที่นำมาใช้ได้ งบประมาณที่ กสทช. มี ควรนำมาใช้ในเรื่องนี้อย่างเต็มที่จริง ๆ เพื่อค้นหาโมเดลจริง ๆ ไม่ใช่งานวิจัยบนหิ้ง แต่หากกฎหมายไม่เอื้ออำนวยให้องค์กรวิชาชีพมีความเข้มแข็ง และหากไม่รีบดำเนินการให้เสร็จสิ้นในรัฐบาลยุคนี้ (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) ก็เป็นการยากที่รูปแบบกำกับดูแลสื่อหรือสภาวิชาชีพสื่อจะเกิดขึ้น

บุปผา บุญสมสุข (อ้างแล้ว) แสดงความคิดเห็นการทำหน้าที่ขององค์กรวิชาชีพว่าหลายคนที่เข้ามาทำงานล้วนแต่มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะช่วยกันสร้างมาตรฐานวิชาชีพให้สังคมเกิดความเชื่อถือ แต่ต้องยอมรับว่าการทำงานยากลำบากมาก ที่สำคัญคือไม่มีอำนาจที่จะลงโทษได้แท้จริง ถ้าไม่มีอำนาจ ไม่มีประโยชน์ จึงอาจมองไม่เห็นผล และไม่ยอมเข้ามาเป็นสมาชิก แต่อย่างน้อยการมีองค์กรวิชาชีพก็ยังมี การติดเบรก มีเบรกไว้ให้เหยียบบ้าง ยังดีกว่าไม่ได้ทำอะไรเสียเลย ทั้งสถาบันและองค์กรวิชาชีพต้องเข้มแข็ง ต้องเป็นต้นแบบสร้างนักวิชาชีพ อย่าตามกระแสเทคโนโลยี เพราะตามไม่ไหว แต่ต้องให้หลักการทำงานแบบมืออาชีพ นี่คือนี่ที่จะแยกความแตกต่างระหว่างสื่ออาชีพกับสื่อไม่มีอาชีพ ส่วนกรณีที่มีข้อคิดเห็นของนักวิชาชีพและนักวิชาการเกี่ยวกับองค์กรวิชาชีพไม่ปลอดจากนายทุนหรือนักธุรกิจภาคเอกชน เพราะการทำกิจกรรมขององค์กรวิชาชีพยังต้องพึ่งพาหรือขอรับการสนับสนุนจากกลุ่มทุนภาคเอกชน หากเปลี่ยนวิธีคิดว่าองค์กรวิชาชีพต้องเลิกขอรับเงินสนับสนุนที่ได้รับจากภาคเอกชนเหล่านั้น แต่ให้รัฐหรือหน่วยงานกำกับดูแล เช่นงบประมาณจาก กสทช. เข้ามาสนับสนุนแทน เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมหรือบริหารองค์กรวิชาชีพ สื่อก็กลัวรัฐ รัฐก็จ้องควบคุม แต่สื่อไม่คิดว่าองค์กรธุรกิจที่ไปขอรับการสนับสนุนมากก็ต้องเข้ามาควบคุมสื่อเช่นเดียวกัน แต่สื่อกลับไปกลัวรัฐ

ณัฐพิชญ์ วงษ์สง่า (อั้งแล้ว) แสดงความคิดเห็นประเด็นองค์วิชาชีพสื่อที่มีเป็นจำนวนมาก และมีความพยายามกันจัดตั้งกันขึ้นมาทั้งที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานกำกับดูแลสื่อ หรือรัฐบาลยุค คสช. เพื่อหวังจัดระเบียบสื่อว่า โดยส่วนตัวตนไม่เชื่อว่าจะทำได้ทั้งหมด แต่สิ่งที่เห็นอยู่ในยุคนี้คือแม้ยังไม่มี การจัดตั้งองค์กรที่เข้ามากำกับดูแลจริยธรรมหรือสภาวิชาชีพมาควบคุม รัฐก็ใช้ใช้อำนาจเบ็ดเสร็จ สั่งไม่ให้ลงอะไรก็ต้องไม่ลง เรียกบรรณาธิการเข้าไปปรับทัศนคติ ปรับแนวทางการนำเสนอข่าว ซึ่งคนทำสื่อยอมไม่พึงพอใจอย่างแน่นอน แต่องค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพก็ยังไม่เห็นผลอย่างแท้จริง ตนมองว่าคนที่เข้าไปทำงานในองค์กรวิชาชีพบางคนยังแสวงหาผลประโยชน์ (ส่วนตัว) หรือรักษาประโยชน์ให้แก่องค์กรหรือสื่อของตนเท่านั้น เพราะคนที่ไปทำงานตรงนี้มักจะเป็นที่เกรงใจของนักธุรกิจหรือหน่วยงานต่าง ๆ เมื่อเข้าไปขอรับการสนับสนุนใด ๆ ก็มักจะไม่ถูกปฏิเสธ ยินดีให้การสนับสนุนซึ่งมันก็ทำให้เกิดปัญหาจริยธรรมตามมา (ระบบบุญคุณ) เช่นหลีกเลี่ยงหรือนิ่งเฉยหรือไม่ขุดคุ้ยที่จะนำเสนอข่าวที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์เชิงลบของหน่วยงานที่สนับสนุนองค์กรวิชาชีพ นั่นหมายความว่าแม้แต่องค์กรวิชาชีพก็ไม่หลุดพ้นจากปัญหาจริยธรรมทั้ง ๆ ที่เป็นองค์กรกำกับจริยธรรม

อย่างไรก็ตาม การมีองค์กรวิชาชีพหรืออนาคตที่จะเกิดสภาวิชาชีพก็ยังสามารถช่วยย้าเตือน ตักเตือนสื่อได้ ถึงแม้จะไม่ได้ผลร้อยเปอร์เซ็นต์ การวางกรอบกว้าง หรือมีแนวทางเขียนไว้ว่าอะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ อะไรทำแล้วมีบทลงโทษอย่างไร ก็ถือเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยสะกิดเตือนให้สื่อหันมาอยู่ในกรอบจริยธรรมได้บ้างโดยเฉพาะคนทำสื่อจริง ๆ แต่กรอบต้องไม่คับแคบหรืออึดอัดจนเกินไป

6.5 การควบคุมโดยกฎหมาย

ในสถานการณ์ที่ยืดเยื้อและยังไม่เห็นรูปธรรมในการกำกับดูแลกันด้วยจิตสำนึกทางจริยธรรม หรือการมีสภาวิชาชีพที่เข้มแข็งสามารถควบคุมกันเองได้ นักวิชาการและนักวิชาชีพส่วนหนึ่งก็ยังมีมุมมองที่เชื่อมั่นว่า การใช้อำนาจรัฐ หรือกฎหมายเข้าควบคุมสื่อ น่าจะเป็นแนวทางที่ใช้ได้ผลที่สุด เห็นผลเร็วที่สุดสำหรับประเทศไทย ดังความคิดเห็นของ ณรงค์ สัจจะภริภูมิ และบุปผา บุญสมสุข

“แน่นอน ทุกวงการต้องมีกฎกติกา มารยาท แต่ต้องไม่ลืมว่า “สื่อมวลชน” ผูกติดอยู่กับคำ “อิสระ” สิ่งที่กำลังทำกัน หรือพยายามทำกันอยู่ ผมเองก็ไม่รู้หรือว่าจะได้ผลหรือไม่ ผมก็อยากจรรโลงสังคม ทำงานอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรม ผมมองที่ “กฎหมาย” มากกว่ากฎระเบียบ ใช้แค่นั้นก็น่าจะพอแล้ว ส่วนอย่างอื่น ถ้าคิดว่าดีก็ทำ โลกหมุนอยู่ทุกวัน และไม่ใช่ว่าเพิ่งหมุน มันหมุนมานานแล้ว ผมว่าสื่อเองก็ปรับตัวไปตามยุคสมัยและสถานการณ์นะ แต่ถ้าจะให้ไปถึงจุดที่สมบูรณ์แบบเลย คงต้องใช้แล้วอีกนาน หรืออาจไม่มีวันนั้น แต่ผมเชื่อว่ามันดีขึ้นแน่ แต่อาจเป็นไปแบบช้า ๆ “กฎหมาย” นั้นแหละคือทางออกของทั้งหมด เป็นทางออกที่ดีกว่า “กฎกติกา มารยาท” เสียอีก ข้อเสนอแนะของผมจึงมุ่งไปที่เรื่องการใช้กฎหมายเข้ามาจัดการ ทำให้สื่อเดินตรงแถว ไม่นอกกลุ่มนอกทางไปละเมิดสิทธิใคร แล้วมันจะกลายเป็นมาตรฐาน กลายเป็นจริยธรรมไปโดยปริยาย”

ณรงค์ สัจจะภริภูมิ (อั้งแล้ว)

“ถ้าไม่มีอำนาจ มันไม่มีประโยชน์ ไม่เกิดประโยชน์อะไร อำนาจกฎหมายมันยังยับยั้งได้ แต่เรื่องจริยธรรมมันไม่ได้มีอำนาจ แต่แน่นอนอุดมคตินักนิติศาสตร์ต้องอิสระ มีเสรีภาพ แต่ปัจจุบันมันสวนทางกันโดยสิ้นเชิง มันต้องใช้กฎหมายเข้ามาจัดการ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความคิดแต่ละคนด้วย เพราะหากบางคนเชื่อในหลักสิทธิเสรีภาพความรับผิดชอบ ก็จะเชื่อว่ามนุษย์แยกแยะดีชั่วได้ ถ้าเชื่อตรงนั้นก็จะไม่ให้มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพ ไม่ชอบกฎหมาย ไม่เอาอำนาจรัฐ แต่โดยส่วนตัวมีความเชื่อในทฤษฎีเข้มงวดอยู่ ประเทศเรายังให้อิสระแก่สื่อทั้งหมดเลยไม่ได้ การควบคุมโดยอำนาจหรือกฎหมายมีความจำเป็นสำหรับสื่อในของประเทศไทยที่ยังสร้างความเสื่อมเสียให้แก่สังคม”

บุปผา บุญสมสุข (อ้างแล้ว)

ขณะที่ ญัฐพิชญ์ วงษ์สง่า (อ้างแล้ว) กล่าวเสริมว่าแม้แต่การใช้อำนาจหรือใช้กฎหมายเข้ามาควบคุมก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ซึ่งควบคุมยาก หลายต่อหลายครั้งที่เจ้าหน้าที่กวาดค้นหรือสั่งปิดเว็บไซต์ แต่ก็ยังเป็นเพียงตามกระแส พอมีกระแสอะไรก็สั่งกวาดล้างหรือตามปิดเว็บ (โดยเฉพาะกรณีหมิ่นสถาบัน) แต่ไม่ได้ทำอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญคือปิดตรงนี้ได้ ก็ไปโผล่ใหม่ เพราะคนทำผิดอยู่ตรงไหนก็ได้ แต่อย่างน้อยกฎหมายก็ยังได้ผลมากกว่ามาตรการทางจริยธรรม

เจริญ ถิ่นเกาะแก้ว (อ้างแล้ว) แสดงความคิดเห็นว่าแม้แต่การใช้อำนาจรัฐหรือใช้กฎหมายควบคุมสื่อก็ยังไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ซึ่งหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบก็ไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึงหรือจัดการได้ ด้วยปริมาณที่มีเป็นจำนวนมาก และไม่สามารถตรวจสอบ URL (Uniform Resource Locator) ได้ เพราะมีการจดทะเบียนไว้หลายที่ พอตามปิดตรงนี้ก็ไปโผล่ตรงนั้น ด้วยเทคโนโลยีมันตรวจสอบได้ยาก และการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับเรื่องความมั่นคงเป็นเรื่องหลัก ส่วนเรื่องอื่น ๆ จึงต้องใช้สิทธิส่วนบุคคลเข้าไปร้องเรียนหรือฟ้องร้อง จะให้เจ้าหน้าที่มาดูแลอย่างทั่วถึงจึงเป็นไปได้

นอกจากนี้ ยังได้ยกตัวอย่างเปรียบเทียบให้เห็นว่าทุกวันนี้แหล่งต้นตอที่ทำให้เกิดปัญหาจริยธรรมที่แท้จริงคือสื่อสังคมที่ชาวต่างชาติเป็นเจ้าของ เช่น ยูทูบ เฟซบุ๊ก รายได้ไม่ได้เข้าประเทศไทย แต่คนไทยต้องไปซื้อสื่อในยูทูบ เฟซบุ๊ก และหน่วยงานควบคุมของไทยเองก็ไม่สามารถไปควบคุมหรือจัดการได้ เมื่อมีปัญหาก็ต้องขอความร่วมมือให้ตรวจสอบ

“ผมเปรียบเทียบอย่าง กสทช. ไม่มีอำนาจไปควบคุมสื่อออนไลน์ที่กำลังสร้างปัญหาหนักที่สุด แต่ กสทช. กลับมาหลงควบคุมสื่อของเราอย่างเข้มงวด มาเคียนดีลูกของตัวเอง จนลูกของตัวเองเอ่อทำอะไรไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่ลูกตัวเองก็ทำเงินส่ง กสทช.ตลอด แต่นักเรียนที่เเกร่ที่ไม่เข้าแถว ไม่เคารพธงชาติ กลับเป็นลูกชาวบ้านที่ทำอะไรเขาไม่ได้ แต่คนส่วนใหญ่ไม่ตระหนักว่าเป็นสื่อของคนต่างชาติ เข้าใจเพียงว่าติดต่อง่าย ใช้ง่าย ทันสมัย แต่รายได้ไม่เกิด ไม่เข้าประเทศไทย เรากลายเป็น

เมืองขึ้นยูทูป เฟซบุ๊ก จะทำอะไรก็ต้องไปขอเขา จะตรวจสอบอะไรก็ต้องไปพึ่งพาเขา เราไปต่างประเทศจีน ประเทศตะวันออกกลางว่าปิดกั้นเสรีภาพ แต่ตอนนี้เรากลายเป็นเมืองขึ้นเขาไปหมดแล้ว”

สุกัญญา บุรณเดชาชัย (อ้างแล้ว) สนับสนุนว่าจำเป็นต้องใช้กฎหมายเข้ามาควบคุม ที่สำคัญคือบทลงโทษทางกฎหมายต้องแรงพอ ไม่เช่นนั้น สื่อจะไม่กลัว ยอมจ่ายเงินเพียงไม่กี่บาท แลกกับเม็ดเงินที่เข้ามาจากการทำผิดกฎหมายหรือจริยธรรม

“กฎหมายต้องมี และต้องแรงกว่านี้ มิใช่ปล่อยให้สื่อละเมิดหรือหมิ่นประมาทใครเพื่อแต่ได้ยอดขายไปแล้วเป็นแสนเป็นล้านฉบับ หรือมียอดวิวเป็นหมื่นเป็นแสน แต่การถูกฟ้องแค่ไปเคลียร์เดี๋ยวก็จบ”

6.6 การกำกับดูแลร่วมกัน (Co-regulation)

การกำกับดูแลร่วมกันเป็นรูปแบบการกำกับดูแลสื่อที่ต้องการให้เกิดขึ้น และเป็นรูปแบบที่กำลังร่วมกันศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย การกำกับดูแลร่วมกันเป็นการกำกับดูแลหรือควบคุมสื่อโดยใช้ทั้งหลักกฎหมายและหลักจริยธรรม โดยทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ องค์กรวิชาชีพสื่อ นักวิชาการ และภาคประชาสังคม โดยเฉพาะพลังจากผู้บริโภคถือว่ามีความสำคัญที่สุดในยุคที่สื่ออยู่ในสภาพการแข่งขันอย่างดุเดือดและใคร ๆ ก็เป็นสื่อได้เช่นปัจจุบัน

“ทั้งหมดนี้ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเสพข่าวของผู้บริโภคด้วย ความคาดหวังของสังคมต่อการทำหน้าที่ของนักข่าว หากชอบเรื่องส่วนตัว นักข่าวก็อ้างว่าทำเพื่อสอดคล้องกับความต้องการของตลาด หากสังคมปฏิเสธ และพร้อมใจกันกดดันอย่างมีพลังไปยังสื่อมวลชน ลงโทษสื่อที่นำเสนอเรื่องอย่างไร้จรรยาบรรณ ก็จะช่วย ๆ กดดันสังคมสื่อมวลชนให้เกิดความตระหนักมากขึ้นเรื่อย ๆ”

(เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, อ้างแล้ว)

“นักข่าวภาคสนามจำนวนหนึ่งรณรงค์ให้บริโภคสื่อที่ดี ไม่ชม ไม่เสพสื่อละเมิด เป็นสิ่งที่ดีครับ เพราะนักข่าวภาคสนามเวลาโดนตำหนิมักถูกเหมารวมว่าเป็นสื่อไม่ดี ในขณะที่บางคนดำรงกรอบจรรยาบรรณแต่โดนตำหนิ ยุคนี้ผู้บริโภคสื่อมีพลังมากขึ้นในการเรียกร้องให้สื่อที่พัฒนาด้านจริยธรรมได้รับการสนับสนุน ขณะที่สื่อละเมิดจริยธรรมวิชาชีพตัวเอง ควรถูกละเลย เราไม่ควรสนับสนุนสื่อไร้จรรยาบรรณ เราควรสนับสนุนสื่อมีคุณค่า ที่ผ่านมาสื่อไร้จรรยาบรรณมักอ้างเรตติ้ง อ้างความสนใจของผู้ชม ซึ่งเรตติ้งเชิงปริมาณนี้ดึงดูดโฆษณา แต่ไม่ได้การันตีคุณภาพ เราต้องแสดงพลังครับ ถ้าอยากได้สื่อที่ดีต้องร่วมมือกัน ทำยังไงให้เค้ารู้ว่าประชาชนไม่ยอมเสพสื่อที่ไร้จริยธรรม”

(มานะ ตรีรยาภิวัฒน์, อ้างแล้ว)

“เราทำงานบนหลักการ ก็จะยกระดับผู้บริโภคไปในตัว ไม่ใช่ข้ออ้างว่าเพราะผู้บริโภคต้องการจึงเสนอแบบนี้ ถ้าสื่อไม่เป็นสื่อที่ดีประชาชนเรายิ่งแย่ เราจะไปมองว่าประชาชนมีการศึกษาน้อยไม่ได้ เขาน่าจะเรียนรู้จากสื่อได้ สื่อช่วยยกระดับการศึกษาประชาชนได้ ควรให้ความรู้ว่าจะควรรับสื่ออย่างไร ผู้บริโภคเองต้องขับเคลื่อน ต้องรู้จักใช้การลงโทษทางสังคมกับสื่อที่ไม่มีจริยธรรม เข้ามามีส่วนในการตรวจสอบการทำงานของสื่อ สื่อใดไม่ดีก็ไม่ควรสนับสนุน”

(บุปผา บุญสมสุข, อ้างแล้ว)

“เรื่องจริยธรรมสื่อมันแก้ยากมาก ดังนั้นตัวผู้บริโภคเองจึงมีความสำคัญมาก อยู่ที่ผู้บริโภคต้องมีความรู้ และรู้จักเลือกบริโภคด้วย คุณจะเอาข้อมูลที่ถูกต้องหรือต้องการความมันส์ สะใจติดตามทุกสถานการณ์ ซึ่งบทสรุปก็คือผู้บริโภคต้องรู้เท่าทันสื่อตัวเอง”

(ณัฐทิษญ์ วงษ์สง่า, อ้างแล้ว)

“องค์กรผู้บริโภคเขาก็เริ่มเข้มแข็ง แต่ด้วยปริมาณสื่อที่มันมีจำนวนมาก ทำให้ตามกันไม่ทัน ที่สำคัญคนเชื่ออะไรกันง่าย ๆ คนเข้าใจผิดคิดว่าอะไรที่ออกทางโซเชียลก็มองเหมารวมว่าเป็นสื่อมวลชนหมด แต่ก็ยังดีที่ทุกวันเริ่มเห็นกระบวนการลงโทษทางสังคม (Social Sanction) บ้าง แต่ก็ยังเป็นเพียงเหตุการณ์หรือกระแสที่โดนใจ ถูกจริตคนเท่านั้น แต่ไม่ใช่พลังผู้บริโภคอย่างแท้จริง ในส่วนของภาครัฐเองก็ต้องประชาสัมพันธ์ รณรงค์ให้ประชาชนรู้จักสิทธิของตนเองและสิทธิของผู้อื่น มีกองทุนช่วยเหลือประชาชนไว้สู้คดีกับองค์กรสื่อ หรือการจัดหาทนายความอาสา คนที่จะฟ้องสื่อส่วนใหญ่เป็นคนใหญ่โต คนดังเท่านั้น แต่ชาวบ้านไม่กล้าฟ้องเพราะติดขัดทั้งเรื่องงบประมาณในการสู้คดีและทนายความที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำ แค่นี้เดินทางมาศาลสองสามครั้งก็หมดงบแล้ว”

(เจริญ ถิ่นเกาะแก้ว, อ้างแล้ว)

“สภาผู้บริโภค สภาผู้ชมต้องเข้มแข็ง ทุกวันนี้ยังดีที่มีคนเรียกร้องให้องค์กรสื่อออกมารับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งก็ได้ผลบ้าง ยังมีคนคอยติดตามดูว่าองค์กรสื่อและองค์กรวิชาชีพจะขยับเรื่องนี้อย่างไร สังคมไทยดีขึ้นเรื่องโซเชียลแซงชั้น แต่ต้องมีความรู้เท่าทันสื่อด้วย สังคมต้องเปลี่ยน คนยุคใหม่ต้องไม่เอาสื่อที่ขาดจริยธรรม ต้องเหมือนกับญี่ปุ่น เกาหลีที่มีบทลงโทษอย่างจริงจัง”

(สุกัญญา บุรณเดชาชัย, อ้างแล้ว)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การละเมิดจริยธรรมของเว็บไซต์ข่าว : กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนของเว็บไซต์ข่าว กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวที่เป็นการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพของสื่อมวลชน กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง
3. เพื่อศึกษาแนวทางกำกับดูแลจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนในบริบทสังคมการสื่อสารสมัยใหม่

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ใช้ข่าว ปอ - ทฤษฎี สหวงษ์ เป็นกรณีศึกษา โดยการรวบรวมเนื้อหาที่นำเสนอทางเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์ ซึ่งเป็นเว็บไซต์ข่าวที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นกรณีศึกษา ระหว่างวันที่ 10 พฤศจิกายน - 31 มกราคม 2559 การวิจัยเอกสารเป็นการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมในการทำข่าวของ ปอ - ทฤษฎี สหวงษ์ ของบุคคลในวงการวิชาชีพสื่อสารมวลชน นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปรากฏทั้งรูปแบบเว็บไซต์ สัมภาษณ์ บทความ และข้อมูลอื่น ๆ ที่ปรากฏทางสื่อสังคมออนไลน์ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2558 - มกราคม 2559 และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อและนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ จำนวน 7 คน

สรุปผลการวิจัย

1. จำนวนเนื้อหาที่ปรากฏบนเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์

จากการรวบรวมเนื้อหาที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์ (www.thairath.co.th) เกี่ยวกับกรณี นายทฤษฎี สหวงษ์ หรือ ปอ ขณะนอนรักษาอาการป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกที่โรงพยาบาลรามารัตติ ตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน 2558 จนกระทั่งเสียชีวิตลงในวันที่ 18 มกราคม 2559 โดยเก็บรวบรวมเนื้อหาที่นำเสนอระหว่างวันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 - 31 มกราคม 2559 พบการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ ปอ - ทฤษฎี จำนวน 31 ชิ้น

2. เนื้อหาที่ปรากฏบนเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์

สำหรับเนื้อหาที่นำเสนอทั้ง 31 ชิ้นผ่านทางเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์ เมื่อนำมาจำแนกประเภทเนื้อหาโดยใช้เกณฑ์ประเภทเนื้อหาตามนิยามของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ซึ่งแบ่งประเภทของเนื้อหาที่นำเสนอผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ทั้งในรูปแบบหนังสือพิมพ์กระดาษและรูปแบบสื่อดิจิทัลหรือออนไลน์ ไว้ 4 ประเภท คือ ข่าว ภาพข่าว การแสดงความคิดเห็น และเนื้อหาทั่วไป โดยพบการนำเสนอเนื้อหาประเภทภาพข่าวมากที่สุดทั้ง 31 ชิ้นข่าว รองลงมาคือการนำเสนอเนื้อหาประเภทข่าวประกอบภาพ จำนวน 11 ชิ้น ประเภทเนื้อหาทั่วไป จำนวน 10 ชิ้น และเนื้อหาประเภทแสดงความคิดเห็น 6 ชิ้น

3. จริยธรรมในการนำเสนอ กรณี “ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์”

จากจำนวนการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ “ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์” 31 ชิ้น เมื่อนำมาวิเคราะห์ตามกรอบจริยธรรมวิชาชีพ พบเนื้อหาที่นำเสนอไม่เป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559 จำนวน 7 ข้อ ใน 5 ประเด็นคือ ความถูกต้องและข้อเท็จจริง ประโยชน์สาธารณะ การเคารพสิทธิส่วนบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การแยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น และการได้มาซึ่งข้อมูลโดยไม่ละเมิด โดยข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจำนวน 26 ข้อ และเมื่อวิเคราะห์ตามแนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ.2553 พบการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เป็นไปตามกรอบจริยธรรมวิชาชีพในประเด็นที่มีความคล้ายคลึงกันกับข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559 จำนวน 2 ข้อ

4. ความคิดเห็นที่มีต่อการนำเสนอข่าว ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์

นักวิชาการและนักวิชาชีพให้นิยามของ ปอ – ทฤษฎี สหวงษ์ ว่าเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง (Celebrity) ไม่ใช่บุคคลสาธารณะ (Public Figures) ซึ่งต้องมีพื้นที่ส่วนตัว ต้องมีเส้นแบ่งในการนำเสนอ โดยเฉพาะชีวิตส่วนตัวที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ โดยให้ความเห็นกรณีสื่อมวลชนถ่ายภาพและนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับน้องมะลิ ตลอดจนบุคคลในครอบครัวของปอว่า เป็นสิ่งที่สื่อทำผิดจริยธรรม ทั้งการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ละเมิดสิทธิครอบครัว ที่สำคัญคือละเมิดสิทธิเด็ก

5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพของสื่อมวลชน

5.1 ระบบทุน การประกอบกิจการด้านสื่อสารมวลชนต้องอาศัยกลุ่มทุนขนาดใหญ่ โครงสร้างของสื่อในปัจจุบันต้องพึ่งนายทุนมากขึ้น ขณะนี้องค์กรสื่อมวลชนจริง ๆ มีจำนวนน้อยมาก มีแต่นักธุรกิจเข้ามาทำสื่อ เป้าหมายสูงสุดก็คือกำไร ทำอย่างไรก็ได้ให้ขายได้ มีนายทุนสื่อเป็นผู้กำหนดนโยบาย มีบรรณาธิการ หัวหน้าข่าว มีบทบาทในการคัดเลือกข่าว ถึงแม้คนทำสื่อรู้ว่าผิดจริยธรรมแต่นายทุนสื่อหรือบรรณาธิการต้องการให้นำเสนอ ระบบทุนทำให้ทุกอย่างมุ่งที่การตลาด นายทุนหรือ

เจ้าของสื่อต่างพยายามดึงบุคคลมีชื่อเสียง คนเล่าเรื่อง (อะไรก็ได้ที่ติดตลาด) หรือพวกเน็ตไอดอลเข้ามาทำงาน เพื่อดึงดูด (Magnet) ให้มีคนติดตาม เพื่อหวังโฆษณาที่จะตามเข้ามา

5.2 สภาพการแข่งขัน ปัจจุบันอุตสาหกรรมสื่อมีการแข่งขันกันสูงเพื่อความอยู่รอด แข่งขันความเร็วในการนำเสนอข่าว จนเกิดการละเลยกระบวนการ สถานการณ์แข่งขันและความกดดันที่คนทำสื่อต้องตัดสินใจ ทุกคนก็อยากจะได้ก่อน ยังมีสื่อออนไลน์เข้ามายังทำให้ไม่แยกแยะว่าอะไรควรไม่ควร เพราะแย่งชิงกันแต่ความเร็ว ที่สำคัญคือมีเรื่องผลประโยชน์เชิงธุรกิจเป็นตัวนำ และทำเพื่อความอยู่รอด องค์กรรับคนเข้ามาเพื่อช่วยกันสร้างกระแสให้คนติดตาม นอกจากนี้ พฤติกรรมผู้รับสารเปลี่ยน คนไม่อ่านหนังสือพิมพ์ คนไม่ดูโทรทัศน์ สื่อต้องปรับตัวให้อยู่รอด เมื่อคนหันไปเสพโซเชียลมากขึ้น สื่อก็ต้องทำเพื่อความอยู่รอด สื่อต้องแข่งขันด้วยแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่เน้นความเร็วเป็นหลัก การละเมิดจึงมีมากขึ้น เช่น การถ่ายทอดสดผ่านเฟซบุ๊กหรือเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) เพื่อเรียกยอดวิว ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าไม่ควรทำ รู้ว่าผิดจริยธรรม แต่สื่อหลายช่องก็ทำเพื่อแข่งขันกัน ถึงขั้นต้องมาถ่ายทอดสดคนจะฆ่าตัวตายเพื่อเพิ่มเรตติ้ง

5.3 การเกิดขึ้นของเว็บไซต์ข่าวอิสระ จำนวนสื่อออนไลน์ที่มีเป็นจำนวนมากและมีอิทธิพลมากกว่าสื่อกระแสหลัก มีความรวดเร็วสูง อีกทั้งประชาชนนิยมแชร์เนื้อหาเพจต่างๆ มากกว่าสื่อกระแสหลัก ปัญหาจริยธรรมที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบันเป็นเพราะปริมาณสื่อสังคมออนไลน์ที่มีจำนวนมาก เพราะโลกโซเชียลทำให้ประชาชนจำนวนมากเข้าใจผิดคิดว่าตนเองก็เป็นสื่อได้ คนที่โพสต์คนที่แชร์ส่วนใหญ่ไม่ใช่คนทำสื่ออย่างเดียว แต่เกิดจากประชาชนทั่วไป แต่ไปเหมารวมว่าเป็นสื่อ ทั้ง ๆ ที่หากจำแนกสถิติกันจริง ๆ ความผิดทั้งหลายที่เกิดขึ้นนั้นมาจากสื่อมวลชนค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่มาจากเว็บไซต์หรือเพจที่ใช้สื่อเป็นอาชีพหรือใช้สื่อเป็นช่องทางหารายได้ ไม่ใช่ผู้มีอาชีพสื่อ เว็บไซต์ข่าวของสื่อมวลชนอย่างแท้จริงยังถือว่ามิจริยธรรมอยู่พอสมควร เพราะเป็นองค์กรสื่อมวลชน ทำงานบนหลักปรัชญาวิชาชีพสื่อ มีกฎเกณฑ์การทำงานเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นประชาชนตรวจสอบได้ง่าย

5.4 ระบบการพึ่งพาอาศัยกัน หรือ “น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า” การทำข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียงโดยเฉพาะคนในวงการบันเทิงนั้น ระหว่างผู้สื่อข่าวหรือช่างภาพกับบุคคลในวงการบันเทิงมักจะมีความสัมพันธ์กันในลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน เหมือนน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า เพราะคนในวงการบันเทิงจำเป็นต้องอาศัยผู้สื่อข่าวและช่างภาพ ตลอดจนองค์กรผลิตสื่อบันเทิงในการประชาสัมพันธ์ผลงาน สร้างกระแส สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้ ขณะที่ผู้สื่อข่าวและช่างภาพก็จำเป็นต้องได้ข่าวได้ภาพมาเผยแพร่ เพราะมันคือหน้าที่ และส่วนใหญ่บุคคลที่มีชื่อเสียงมักจะตกเป็นเบี้ยล่างของผู้สื่อข่าวและช่างภาพสื่อบันเทิง เป็นความสมยอมของทั้งคู่ พึ่งพาอาศัยผลประโยชน์ด้วยกันทั้งคู่ ความจริงเป็นการตลาดมาหลอกลวงผู้บริโภค โดยที่ผู้บริโภคไม่รู้เลยว่ามันเป็นความร่วมมือกันระหว่างสื่อกับพวกวงการบันเทิง

6. แนวทางการกำกับดูแลจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนในบริบทสังคมการสื่อสารสมัยใหม่

6.1 การปลูกจิตสำนึกของผู้ประกอบวิชาชีพ ตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา องค์กรสื่อ และองค์กรวิชาชีพ โดยอบรมบ่มเพาะปลูกฝังให้มีจริยธรรมส่วนบุคคลที่เอื้อต่อสังคม ประโยชน์ส่วนร่วม ความซื่อสัตย์สุจริต สิ่งเหล่านี้หากได้รับปลูกฝังมาตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน สังคม พอมาถึงองค์กรสื่อจะปลูกฝังได้ไม่ยาก เขาจะตัดสินใจได้ไม่ยากว่าอะไรควรไม่ควร จะทำไม่ทำ แต่ถ้าไม่เคยถูกอบรมบ่มเพาะมา หรือสอนให้เห็นแก่ตัว สอนให้เห็นแก่เงินมาตั้งแต่ต้น พอมาถึงวิชาชีพจะเปลี่ยนได้ยาก เพราะไม่เคยทำ ส่วนในแง่วิชาชีพเองก็ต้องให้ความสำคัญว่าจะเน้นด้านใดเป็นพิเศษ เช่น ประโยชน์สาธารณะ ซื่อสัตย์สุจริต ความสุภาพ หรือไม่ละเมิด ยังเชื่อว่าถึงแม้เมื่อเข้าสู่องค์กรวิชาชีพ ถ้าเราถูกปลูกฝังมาเราจะมีภูมิคุ้มกัน แยกแยะได้ แต่ถ้าเราไม่มีภูมิคุ้มกันมาก่อนเลย จะทำให้ทำผิดจริยธรรมง่ายมาก

6.2 การให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เนื่องจากบริบทการทำงานของสื่อมวลชนในประเทศไทยยังมีปัญหาการละเมิดจริยธรรมค่อนข้างสูง เมื่อสถานการณ์ก็ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า คนทำสื่อจำนวนมากยังขาดคุณสมบัติที่จะเรียกได้ว่าผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ ทั้งความรู้ความเข้าใจ ทักษะวิชาชีพ ที่สำคัญคือความสำนึกในหลักจริยธรรมวิชาชีพ และที่ผ่านมาก็ใช้เวลาพิสูจน์ทั้งในเรื่องการควบคุมตนเอง หรือเซนเซอร์ตัวเอง การกำกับดูแลกันเองในลักษณะองค์กรวิชาชีพ และทุกวันนี้จำแนกไม่ได้ว่าบุคคลใดหรือองค์กรใดที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประกอบวิชาชีพสื่อจริงหรือเพื่อใช้สื่อเป็นช่องทางแสวงหารายได้ จึงต้องมีระบบพิสูจน์ตัวตนคนทำสื่อที่แท้จริงได้

สำหรับแนวทางการให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพนั้น มิได้หมายความว่าจะต้องเหมือนกันกับวิชาชีพแพทย์ วิศวกร หรือนักกฎหมายที่ต้องมีคุณสมบัติจบมาทางด้านนั้น ๆ โดยตรง แต่สื่อมวลชนไม่สามารถปิดกั้นได้ว่าต้องจบมาทางสาขาวิชาใด การให้ใบอนุญาตเป็นเพียงการคัดกรองเพื่อให้ได้คนที่เข้ามาทำสื่ออย่างมืออาชีพ มีความรู้และทักษะในการทำงาน เข้าใจกฎหมายและสำนึกในหลักจริยธรรมวิชาชีพได้อย่างแท้จริง ไม่ได้จำกัดว่าต้องจบนิติศาสตร์หรือสื่อสารมวลชน

6.3 การมีคณะกรรมการกำกับดูแลด้านจริยธรรมภายในองค์กร หรือการควบคุมตัวเอง องค์กรสื่อแต่ละองค์กรต้องมีคณะกรรมการตรวจสอบภายในเรื่องจริยธรรม ซึ่งมีองค์ประกอบจากคนภายในองค์กรและคนภายนอกที่มีความเป็นกลางเข้าร่วมด้วย ต้องกวดขันจริยธรรมภายในองค์กรอย่างจริงจัง การปลูกฝังจิตสำนึกทางจริยธรรมต้องมีอยู่ในตัวองค์กรสื่อ และมีบทลงโทษบุคลากรที่ทำผิดจริยธรรมให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน

6.4 การมีองค์กรวิชาชีพและระบบการควบคุมกันเองที่มีความเข้มแข็ง การควบคุมจริยธรรมสื่อจำเป็นต้ององค์กรวิชาชีพและมีระบบการตรวจสอบกำกับดูแลที่ชัดเจน มีกฎหมายให้อำนาจหรือเกื้อหนุนให้หน้าที่ของตนเองได้อย่างเข้มแข็ง ไม่ว่าจะเรียกชื่อว่าองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพสื่อก็ตาม จะต้องบัญญัติข้อความไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพสื่อ เพราะหากไม่เขียนไว้จะเป็นโอกาสที่รัฐจะเข้ามาแทรกแซงได้ง่าย ขณะเดียวกันองค์กรวิชาชีพต้องไม่ถูกนายทุนแทรกแซงด้วย

ควรมีองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพกลางที่รวบรวมสื่อมวลชนทุกประเภท โดยงบประมาณหรือทุนสนับสนุนการทำงานองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพว่าความมาจากหน่วยงานกำกับดูแล เช่น กสทช. เพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานหรือด้านงานธุรการ เพราะหากองค์กรวิชาชีพยังต้องพึ่งพาสปอนเซอร์จากภาคเอกชน ก็จะทำให้จริยธรรมบิดเบี้ยว

6.5 การควบคุมโดยกฎหมาย ในสถานการณ์ที่ยังไม่เห็นรูปธรรมในการกำกับดูแลกันด้วยจิตสำนึกทางจริยธรรม หรือการมีสภาวิชาชีพที่เข้มแข็งสามารถควบคุมกันเองได้ การใช้อำนาจรัฐหรือกฎหมายเข้าควบคุมสื่อ น่าจะเป็นแนวทางที่ใช้ได้ผลที่สุด เห็นผลเร็วที่สุดสำหรับประเทศไทย “กฎหมาย” คือทางออกของทั้งหมด เป็นทางออกที่ดีกว่า “กฎกติกา มารยาท” การใช้กฎหมายเข้ามาจัดการ ทำให้สื่อเดินตรงแถว ไม่นอกกลุ่มนอกทางไปละเมิดสิทธิใคร แล้วจะกลายเป็นมาตรฐาน กลายเป็นจริยธรรมไปโดยปริยาย

6.6 การกำกับดูแลร่วมกัน รูปแบบการกำกับดูแลสื่อที่ต้องการให้เกิดขึ้น เป็นการกำกับดูแลหรือควบคุมสื่อโดยใช้ทั้งหลักกฎหมายและหลักจริยธรรม โดยทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ องค์กรวิชาชีพสื่อ นักวิชาการ และภาคประชาสังคม โดยเฉพาะหลังจากผู้บริโภคถือว่ามีความสำคัญที่สุดในยุคที่สื่ออยู่ในสภาพการแข่งขันอย่างดุเดือดและใคร ๆ ก็เป็นสื่อได้เช่นปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการวิจัยพบว่าสื่อมวลชนมีความบกพร่องในจริยธรรมโดยเฉพาะการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง ตลอดจนการพึ่งพากันในลักษณะน้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า จนทำให้แหล่งข่าวหรือคนในวงการบินต้องตกเป็นเบี้ยล่างของสื่อบันเทิง ยินยอมให้สื่อละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งจะแก่ที่แหล่งข่าวเป็นไปได้อย่าง ดังนั้น องค์กรสื่อ องค์กรวิชาชีพสื่อจะต้องช่วยกันสร้างจิตสำนึกให้แก่สื่อในการนำเสนอโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น

2. นโยบายและภารกิจในการปฏิรูปสื่อที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง องค์กรกำกับดูแลสื่อ และองค์กรวิชาชีพกำลังดำเนินการศึกษาหารูปแบบการกำกับดูแลที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย จะต้องรีบดำเนินการให้เกิดขึ้นโดยเร็ว โดยเห็นควรให้มืองค์กรวิชาชีพสื่อหรือสภาวิชาชีพสื่อกลางที่รวมสื่อทุกประเภทไว้ด้วยกัน เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคหลอมรวม จึงเป็นการยากที่จะแยกกันกำกับดูแลอย่างเด็ดขาด

3. หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง องค์กรกำกับดูแลสื่อ องค์กรวิชาชีพ นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ตลอดจนภาคประชาสังคม ควรมีการศึกษาวิจัยถึงแนวทางความเป็นไปได้และข้อดีข้อเสียในการใช้มาตรการให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ซึ่งที่ผ่านมาผู้ประกอบการวิชาชีพไม่ยอมรับแนวทางนี้ แต่ปัจจุบันสถานการณ์มีความเปลี่ยนแปลงไป จึงควรมีการศึกษาเพื่อทบทวนอีกครั้ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นการละเมิดจริยธรรมระหว่างเว็บไซต์ข่าวของสื่อมวลชน กับเว็บไซต์ข่าวอิสระอื่น ๆ ตลอดจนการเปรียบเทียบระหว่างเว็บไซต์ข่าวของสื่อมวลชนด้วยกันเอง

2. ปัจจุบันวงการสื่อมวลชนกำลังตื่นตัวปัญหาจริยธรรมเป็นอย่างมากด้วยสถานการณ์หลายอย่าง ทั้งกรณีการกระทำผิดจริยธรรมที่เคยเกิดขึ้น และปัจจุบันที่กำลังจะถูกจัดระเบียบตามนโยบายปฏิรูปสื่อ ดังนั้น เมื่อเวลาผ่านไปสักระยะ ควรมีการศึกษาวิจัยถึงสถานการณ์การทำผิดกฎหมายหรือละเมิดจริยธรรมของสื่อมวลชนว่าลดลงหรือไม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บรรณานุกรม

- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2559). ศึกษา“ปอ ทฤษฎี”ถึงเวลาแก้ปัญหาสื่อละเมิดสิทธิ. สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.newsjs.com/url.php?p=http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/683831>
- กมลชนก รุจิวัฒนพงศ์. (2550). ปาปราชสี กับประเด็นจริยธรรมในการนำเสนอภาพแอบถ่ายของบุคคลผู้มีชื่อเสียงในสื่อสิ่งพิมพ์. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (วารสารสนเทศ). คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กสทช. (2559). บทเรียนจริยธรรมการนำเสนอข่าวบนสื่อออนไลน์ (Social Media) : ในมิติการละเมิดสิทธิมนุษยชน. สัมมนา. เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2559 ณ สำนักงาน กสทช.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2559). ปฏิรูปสื่อจากกรณีทำข่าว ‘ปอ-ทฤษฎี’. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2559, จาก http://www.naewna.com/politic/columnist/22618?fb_comment_id=954316827989992_954810454607296#f685dcf7d6fcc4
- เดลินิวส์ออนไลน์. (2559). จะสื่อถ่ายภาพ'ปอ'ไร้สำนึก ทั้งวงการโดนตำไรค์ศักดิ์ศรี. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.dailynews.co.th/regional/374227>
- ประเภทของเว็บไซต์. (2556). สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2559, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/162487>
- เทพชัย หย่อง. (2559). เทพชัย หย่อง แสดงความเห็นผ่านเฟซบุ๊กส่วนตัว. สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2559, จาก <http://prachatai.com/journal/2016/01/63616>
- พัชรภรณ์ จารุพันธ์. (2556). การวิเคราะห์เนื้อหา บทบาท หน้าที่ และจริยธรรมของ หนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าว กรณีศึกษา บริษัท ไร้ส้ม จำกัด”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นับใบ ทองเปา. (2553). ศิลปวิจารณ์ รายการวิทยุโทรทัศน์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ปาจริย์ เซวาน์ศิริ. (2556). ทศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อโฆษณาแฝงของผู้มีชื่อเสียงในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา อินสตาแกรมของผู้มีชื่อเสียง. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ภััสสรนันท์ เอนกธรรมกุล. (2553). ผลกระทบจากการใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง (Celebrity) ที่เป็นผู้นำเสนอสินค้าหลากหลายตราสินค้าในงานโฆษณา. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการตลาด). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มานะ ตีรียาภิวัดน์ (2557). นักข่าวดิจิทัลในยุค Gen C. โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการนักข่าวดิจิทัล รุ่นที่ 5 วันที่ 30 สิงหาคม 2557 จัดโดยสมาคมผู้ผลิตข่าวออนไลน์ ณ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC).

- ยลรวี สิทธิชัย. (2552). **Celebrity Endorsement** ขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 29 ธันวาคม 2558, จาก http://www.etatjournal.com/upload/295/04_Celebrity_endorsement.pdf
- รัตนาวดี นาควานิช. (2554). **ดารา-บุคคลสาธารณะ: เส้นบาง ๆ ระหว่าง “ข่าว” กับ “การรุกร้าสิทธิ”** โดยสื่อมวลชนในธุรกิจบันเทิง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มีนาคม 2554.
- ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และ องค์การเครือข่ายสื่อมวลชน. (2559). **สื่อกับการเสียชีวิตของ ปอ ทฤษฎี สหวงษ์**. เอกสารประกอบการการอบรมหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมสื่อมวลชนรุ่นที่ 1 ศรีกัญญา มงคลศิริ. (2547). **Celebrity Marketing**. กรุงเทพฯ: BrandAgebooks.
- สถาบันอิศรา, มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (2554) รายงานการสัมมนาเรื่อง **จริยธรรมการนำเสนอข่าว : สิทธิของผู้ตกเป็นข่าว**. หลักสูตรการสื่อสารมวลชนระดับต้น (กสศ.) รุ่นที่ 1.
- สิริลักษณ์ ประเสริฐศรี. (2548). **บุคคลที่มีชื่อเสียง (Celebrity) กับการเป็นพรีเซนเตอร์ (Presenter)**. สารนิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภา ศิริमानนท์. (2530). **จริยธรรมของหนังสือพิมพ์**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินติ้ง กรุ๊ป.
- อรุชัย ศรีแก้ว. (2559). **นักวิชาการชี้สื่อต้องคุมกันเองให้ได้ก่อนถูกผู้มีอำนาจคุม**. สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2559, จาก <http://news.thaipbs.or.th/content/7435>
- อ้วน อารีวรรณ. (2553). **"บุคคลสาธารณะ" "บุคคลผู้มีชื่อเสียง"**. สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.manager.co.th/CelebOnline/ViewNews.aspx?NewsID=9530000143296>
- อิศรานิวส์. (2559). **นักวิชาการอัดสื่อเลิกอ้างแข่งขันสูง ทำหย่อนจริยธรรม นำเสนอข่าว ‘ปอ ทฤษฎี’**. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2558, จาก https://isranews.org/isranews-news/item/44277-media_44277.html

สัมภาษณ์

- เจริญ ถิ่นเกาะแก้ว. สัมภาษณ์. 10 กรกฎาคม 2559.
- ณรงค์ สัจจะภูมิ. สัมภาษณ์. 20 กรกฎาคม 2559.
- บุปผา บุญสมสุข. สัมภาษณ์. 23 สิงหาคม 2559.
- ณัฐพิชญ์ วงษ์สง่า. สัมภาษณ์. 28 กรกฎาคม 2559.
- สุกัญญา บุณเดชาชัย. สัมภาษณ์. 18 มิถุนายน 2559.
- เสกสรร สายสีต. สัมภาษณ์. 16 สิงหาคม 2559.
- อาทิตย์ แสงสว่าง. สัมภาษณ์. 21 สิงหาคม 2559.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ก

แนวคำถามสัมภาษณ์

การละเมิดจริยธรรมของเว็บไซต์ข่าว : กรณีการนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง

1. ในความคิดเห็นของท่าน “บุคคลที่มีชื่อเสียง” กับ “บุคคลสาธารณะ” มีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. ในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับ “ดารา นักแสดง นักร้อง” ควรมีเส้นแบ่งระหว่างการเป็น “บุคคลที่มีชื่อเสียง/บุคคลสาธารณะ” กับ “สิทธิส่วนบุคคล” หรือไม่ อย่างไร
3. องค์กรวิชาชีพสื่อต่างก็มีหลักจริยธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ/แนวทางการนำเสนอข่าว แต่หลายครั้งที่การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือบุคคลสาธารณะ มักพบปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ละเมิดหลักจริยธรรม ทั้ง ๆ ที่สื่อมวลชนก็ทราบดีทุกอย่าง
ท่านคิดว่ามีปัจจัยสำคัญใดบ้างที่ทำให้เป็นเช่นนั้น
4. ทุกวันนี้ ปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ละเมิดหลักจริยธรรมวิชาชีพของสื่อมวลชนลดลง หรือเพิ่มขึ้นกว่าเดิม ท่านคิดว่าเป็นผลมาจากอะไร
5. ทุกวันนี้ ท่านคิดว่าการนำเสนอข่าวของบุคคลที่มีชื่อเสียงทางเว็บไซต์ข่าวของสื่อมวลชนต่าง ๆ มีปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือละเมิดหลักจริยธรรมวิชาชีพมากน้อยเพียงใด
6. ในบริบทของการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์เช่นปัจจุบัน ท่านคิดว่าการนำเสนอข่าวผ่านเว็บไซต์ข่าวของสื่อมวลชน จะมีแนวทางที่ช่วยลดปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และลดปัญหาการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพได้อย่างไรบ้าง
7. ปัญหาการนำเสนอหรือการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่อาจผิดกฎหมายหรือการละเมิดต่าง ๆ ผ่านโซเชียลมีเดียในปัจจุบันนี้ ท่านคิดว่าส่วนใหญ่มาจากสื่อมวลชนอาชีพ หรือปัญหาส่วนใหญ่มาจากการใช้สื่อของประชาชน/ปัจเจกบุคคล
8. ปัจจุบันหลายหน่วยงาน ทั้งรัฐ องค์กรสื่อ นักวิชาการ ภาคประชาสังคม ต่างใช้งบประมาณในศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางในการปฏิรูปสื่อ รูปแบบการกำกับดูแลสื่อ โดยเฉพาะปัญหาเรื่องจริยธรรม ท่านคิดว่าแนวทางที่กำลังดำเนินอยู่นี้ จะประสบความสำเร็จได้จริงหรือไม่ เพราะเหตุใด
9. ในฐานะนักวิชาชีพ/นักวิชาชีพ ท่านมีข้อเสนอแนะหรือแนวปฏิบัติในการลดปัญหาการละเมิดจริยธรรมของสื่อมวลชนอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของ “บุคคลที่มีชื่อเสียง” หรือ “บุคคลสาธารณะ”

ภาคผนวก ข

ลิงก์ (Link) ข่าว ปอ - ทฤษฎี สหวงษ์ จากเว็บไซต์ข่าวไทยรัฐออนไลน์

<http://www.thairath.co.th/content/538847> (วันที่ 12 พฤศจิกายน 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/538790> (วันที่ 12 พฤศจิกายน 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/538872> (วันที่ 12 พฤศจิกายน 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/539208> (วันที่ 14 พฤศจิกายน 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/539924> (วันที่ 17 พฤศจิกายน 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/539794> (วันที่ 17 พฤศจิกายน 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/539989> (วันที่ 17 พฤศจิกายน 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/540409> (วันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/540520> (วันที่ 20 พฤศจิกายน 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/540770> (วันที่ 21 พฤศจิกายน 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/541269> (วันที่ 23 พฤศจิกายน 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/541748> (วันที่ 25 พฤศจิกายน 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/542668> (วันที่ 29 พฤศจิกายน 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/551169> (วันที่ 19 ธันวาคม 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/551205> (วันที่ 20 ธันวาคม 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/551496> (วันที่ 20 ธันวาคม 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/551998> (วันที่ 22 ธันวาคม 2558)

<http://www.thairath.co.th/content/560788> (วันที่ 11 มกราคม 2559)

<http://www.thairath.co.th/content/564490> (วันที่ 18 มกราคม 2559)

<http://www.thairath.co.th/content/565260> (วันที่ 20 มกราคม 2559)

<http://www.thairath.co.th/content/564818> (วันที่ 20 มกราคม 2559)

<http://www.thairath.co.th/content/565285> (วันที่ 20 มกราคม 2559)

<http://www.thairath.co.th/content/565286> (วันที่ 20 มกราคม 2559)

<http://www.thairath.co.th/content/565288> (วันที่ 20 มกราคม 2559)

<http://www.thairath.co.th/content/565372> (วันที่ 21 มกราคม 2559)

<http://www.thairath.co.th/content/565395> (วันที่ 21 มกราคม 2559)

<http://www.thairath.co.th/content/565559> (วันที่ 21 มกราคม 2559)

<http://www.thairath.co.th/content/565946> (วันที่ 22 มกราคม 2559)

<http://www.thairath.co.th/content/566033> (วันที่ 25 มกราคม 2559)

<http://www.thairath.co.th/content/566624> (วันที่ 28 มกราคม 2559)

<http://www.thairath.co.th/content/569225> (วันที่ 28 มกราคม 2559)